

**LGBTİ kişilere
yönelik nefret suçlarında
polis hizmetleri:
Profesyonel Bir
Polis Müdahalesi için Eğitim**

Yazarlar
Joanna Perry
Paul Franey

**LGBTİ kişilere
yönelik nefret suçlarında
polis hizmetleri:
Profesyonel Bir
Polis Müdahalesi için Eğitim**

Yazarlar
Joanna Perry
Paul Franey

Editör ve Koordinatörler
Yuri de Boer
Evgenia Giakoumopoulou

Bu çalışmada ifade edilen görüşler yazarların sorumluluğundadır ve Avrupa Konseyi resmi politikasını yansıttığı anlamına gelmemektedir.

Bu belgenin tamamının ya da bir bölümünün kopyalanmasına ya da çevirisine dair tüm talepler İletişim Başkanlığına iletilmelidir

(Directorate of Communication, F-67075 Strasbourg Cedex ya da publishing@coe.int). Bu belgeyle ilgili diğer tüm yazışmalar Demokrasi Genel Müdürlüğü, Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Departmanı üzerinden yapılmalıdır.

Bu yayının orijinal İngilizce versiyonu basım ve dilbilgisi hatalarını düzeltmek üzere Avrupa Konseyi Belge ve Yayın Hazırlama Departmanı (SPDP) tarafından kontrol edilmemiştir.

Kapak ve düzen: Avrupa Konseyi Belge ve Yayın Hazırlama Departmanı (SPDP)

Fotoğraf: Shutterstock

© Avrupa Konseyi, Mayıs 2017

Avrupa Konseyinde basılmıştır.

© Kaos GL Derneği, Ekim 2018 Türkçe çeviri

Türkçe çeviri : Jasmin Duraner

Editör : Murat Köylü

Ayrıntı Basımevi, Ostim-Ankara, Sertifika No: 13987

Bu kitabın kaynağı Avrupa Konseyi'dir ve Avrupa Konseyi'nin izni ile yayımlanmıştır. Bu çeviri Avrupa Konseyi ile birlikte düzenlenmiştir ancak tüm sorumluluk, çeviren kuruluş olan Kaos GL Derneği'ne aittir.

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

English edition:

Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response

Council of Europe Publishing

Bu kitap, Norveç Büyükelçiliği'nin destekleri ile Kaos GL tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve basılmıştır. Bu, yayın içeriğinin Norveç Büyükelçiliği'nin resmi görüşünü yansıttığı anlamına gelmez.

Norwegian Embassy

İçindekiler

GİRİŞ VE GENEL BAKIŞ	5
GENEL BAKIŞ	7
MODÜL BİR: NEDEN BURADAYIZ?	9
MODÜL İKİ: TEMEL KAVRAMLAR	21
MODÜL 2 (A): TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR- LGBTİ TOPLULUĞU- HOMOFOBİ, TRANSFOBİ, KLİŞELEŞTİRME VE AYRIMCILIK	22
MODÜL 2 (B): TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR- NEFRET SUÇU	32
MODÜL ÜÇ: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARINDA POLİS HİZMETLERİ- İNSAN HAKLARI TEMELLİ VE AYRIMCILIK KARŞITI YAKLAŞIM	41
MODÜL DÖRT: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARININ SORUŞTURULMASI	56
MODÜL BEŞ: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK'LAR) İLE ÇALIŞMA	92
DAHA İLERİYE: KENDİ BAĞLAMINIZDA NEFRET SUÇU SORUŞTURMASINI HARİTALANDIRMA: POLİTİKA ÇERÇEVESİ	101
EK BİR: BİR VE İKİ GÜNLÜK EĞİTİM TOPLANTILARI İÇİN ÖRNEK GÜNDEMLER	105

Giriş ve genel bakış

— Polis memurları ceza adaleti sisteminin ön saflarında yer alır ve birçok nefret suçu mağduru için ilk temas noktasıdır.¹ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını tespit etme ve soruşturmaya ilişkin gerekli beceriler olmadan polis memurları mağdurlar için adalet ve koruma sağlayamaz, toplulukların güvenini kazanamaz ya da nefret suçlarına dair ulusal yasaların adil ve şeffaf şekilde uygulanmasına katkıda bulunamaz.

— Avrupa Konseyi ırkçı, din ve toplumsal cinsiyet temelli, homofobik ve transfobik suçlar da dâhil olmak üzere hedef gözetilen şiddete karşı farkındalık yaratmak için uzun zamandır çalışmaktadır. Bakanlar Komitesi ve Parlamenterler Meclisi tarafından alınan temel Avrupa Konseyi tavsiyeleri ve önerileri, mağdurların desteklenmesinin, sivil toplumla işbirliğinin, kolluk kuvvetlerinin ve ceza adaleti uygulayıcılarının eğitiminin önem arz ettiğini ve LGBTİ kişilere yönelik ayrımcılığın ve suçların belirli zararlarını ve etkisini kabul etmektedir.² Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı nefret saikin ve homofobik saikin “ortaya çıkarılmasının” önemi konusunda nettir ve bu saiklerin ortaya çıkarılmamasının sonuçlarına ilişkin uyarıda bulunur: “Ön yargı saikli suçlar, ardında yatan sebepler açığa çıkmazsa, kaçınılmaz şekilde sıradan vakalarla eşit muamele görür ve sonuçta ortaya çıkan kayıtsızlık resmi düzeyde göz yummaktan ve hatta nefret suçlarına ortak olmaktan farksızdır.”³

— Bu kitapçık Avrupa Konseyi ülkelerinde faaliyet gösteren polis eğitimleri, soruşturma memurları, yöneticiler, nefret suçlarından sorumlu yetkililer ve ön saf polis memurları için tasarlanmıştır. Bu kitapçığın amacı LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları konusunda eğitimler vermek için destek, bilgi ve uygun araçlar sağlamaktır. Kitapçık, diğer uluslararası insan hakları standartları ve kolluk kuvvetleri için hâlihazırda mevcut olan eğitim materyallerinin yanı sıra Avrupa Konseyi standartlarına, bilhassa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ilgili içtihatlarına dayanmaktadır.

— Bu kitapçık, insan hakları temelli yaklaşımı esas alır ve bilgiler uzman verilerinden edinilmiştir. En önemli ise, söz konusu bireylerin kolluk kuvvetlerine olan güveninin ve işbirliğinin bu tür suçlara yönelik soruşturmaların başarısında kilit nokta olduğu bilinciyle, mağdur ve topluluk odaklı olmasıdır.

— Polis eğitimi, nefret suçlarının üstesinden gelecek kapsamlı yaklaşımın unsurlarından biridir. Polis kayıt sistemleri LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının tüm yönlerinin kayıt altına alınmasına olanak sağlamalıdır ve iyi bir soruşturma resmi protokollerle ve kılavuzlarla desteklenmelidir. Polisin temel ortağı olan savcılık da nefret suçlarına yönelik başarılı ve adil kovuşturmaların hazırlanabilmesi ve gerçekleştirilebilmesi için eğitimden geçmelidir. Son olarak, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının sebep olduğu belirli zararların bilincinde olan ve kendisini bu eğitimin tam olarak uygulanması için kaynak sağlanmasına adanmış politik liderler de mevcut bulunmalıdır.

— Bu kitapçık, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının tespit edilmesine, soruşturulmasına ve kovuşturulmasına ilişkin politikaların, mevzuat ve önlemlerin uygulanmasında üye ülkelere destek sağlama ve nefret suçu mağdurlarının korunması konusunda Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Biriminin çalışmalarının ve uzmanlığının yanı sıra nefret suçları ve ayrımcılıkla mücadele konusunda Avrupa Konseyi standartlarını esas almaktadır.

1 Avrupa Konseyi nefret suçunun hedefi olmuş birçok kişi tarafından “mağdur” ifadesinin kabul edilmediğinin farkındadır. Birçok durumda bireylerin, yaşadıkları deneyimi daha iyi yansıttığı için “hayatta kalan” ifadesini tercih ettiklerini kabul ediyoruz. Bu kitapçıkta ise “mağdur” kelimesi kullanılmıştır, çünkü bu ifade nefret suçunun hedefi olmuş, polis ve daha geniş ceza adaleti sisteminin kurumlarıyla iletişime geçmiş kişinin hukuki ve teknik statüsüne en iyi şekilde uymaktadır. Bu kitapçıkta vurgulandığı üzere, polis, mağdur odaklı bir yaklaşımı benimsemeli ve hedef alınan kişiye nasıl hitap edilmek istendiğini sormalı ve uygun olduğu takdirde bireylerin isteğini yerine getirmelidir.

2 Cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla mücadele önlemleri üzerine, bilhassa Bakanlar Komitesinin üye ülkelere yönelik CM/Rec(2010)5 Tavsiye Kararına bakınız; Avrupa’da trans kişilere yönelik ayrımcılık üzerine Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 2048 sayılı Kararına (2015) bakınız.

3 Bakınız *Identoba- Georgia*.

Genel Bakış

Bu kitapçıkta beş modül ve “Daha İleriye” adlı bir bölüm yer almaktadır. Modüller belirli süreler ve yapılması gereken her türlü hazırlığa dair talimatlar da dâhil olmak üzere net adımlarla ayrıntılandırılan çeşitli uygulamalı etkinliklerden oluşmaktadır.

Modül Bir nefret suçları konusundaki polis eğitimlerinin başarısında polis liderliğinin ve sorumluluğunun önemine odaklanır, nefret suçlarının LGBTİ kişilerin üzerindeki etkisinin daha ilk baştan dikkate alınmasını sağlar ve katılımcılara Avrupa Konseyi bölgesinde LGBTİ kişilerin karşılaştığı geniş kapsamlı ayrımcılık ve ön yargı konusunda bilgi sahibi olma fırsatı verir.

Modül İki katılımcılara, “cinsel yönelim”, “cinsiyet kimliği” ve “cinsiyet özellikleri”, “nefret suçu” ve daha geniş kavramlar olan “homofobi”, “transfobi”, “klişeleştirme” ve “ayrımcılık” da dâhil temel kavramlar konusunda bilgi sahibi olmaları için destek olur. Bu bilgiler de Modül 4’te ele alınan nefret suçu soruşturmalarına daha teknik bir şekilde odaklanılması için zemin oluşturur.

Modül Üç kolluk kuvvetlerinin LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını etkin bir şekilde soruşturması sırasında insan hakları standartlarına ve ilkelerine olan bağlılıklarını destekleyecek alıştırmalar içerir. Materyaller, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında etkili polis hizmetlerini desteklemesi gereken en ilgili uluslararası standartlara geniş kapsamlı bir bakış sunar ve materyaller içerisinde pratik uygulamalar bulunur.

Modül Dört LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulmasında mağdur odaklı bir yaklaşım ve ön yargı saikine dair delil toplamak için gerekli temel becerilere, nefret suçlarını diğer sıradan suçlardan ayırt eden temel unsurlara odaklanır. Suçun trans mağdurlarının kendine has ihtiyaçları bilhassa ele alınır. Son olarak, katılımcılardan yerel LGBTİ topluluğuyla aralarındaki mevcut ilişkileri daha yakın hale getirmenin önündeki zorluğu aşmalarını ister.

Modül Beş katılımcıların STK’ların çalışmalarını ve polisin mağdurlara yönelik müdahalesini geliştirmek için STK’larla en iyi nasıl çalışabileceklerini kavramalarına yardımcı olur. Bu modülde sağladıkları hizmetleri, topladıkları verileri ve LGBTİ mağdurların ihtiyaçları konusunda öğrendiklerini açıklayacak olan sivil toplum kuruluşlarından doğrudan bilgi alınır. Katılımcılar iyileştirme gereken alanları ve birlikte çalışma fırsatlarını belirlemek için sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle birlikte çalışma şansına sahip olacaktır.

Daha İleriye adlı son bölüm ulusal düzeyde eğitimin uygulanmasını engelleyebilecek sorunları belirleme konusunda katılımcıları desteklemeyi ve bu sorunları ele alırken çözüm odaklı bir yaklaşımı benimsemeyi amaçlayan, isteğe bağlı bir bölümdür. Katılımcılar, hukuki çerçeve, nefret suçunu kayıt altına alan sistemler, kılavuzluğun ve kılavuz ilkelerinin mevcut olması ya da olmaması, eğitim ve uzman mağdur destek hizmetleri de dâhil olmak üzere nefret suçuna daha kapsamlı bir yaklaşım için gerekli temel unsurlara dayanarak eksikler ve fırsatları da dahil ederek kendi ulusal bağlamlarını haritalandırmak için teşvik edilir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK’LAR) HAKKINDA NOT

Sivil toplum kuruluşları (STK’lar) LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını kavrama ve bu suçlara etkili bir şekilde müdahale etme girişimlerinde polis için önemli bir ortaktır. Avrupa Konseyi, STK’ların nefret suçunu izleme ve mağdurları desteklemede merkezi bir rol oynadıklarının bilincinde olarak kilit noktadaki STK’ları bu kitapçığın tasarlanmasına ve oluşturulmasına dâhil etmiştir. Bu STK’lara destekleri için müteşekkirimiz.

STK’lar bilhassa şu açılardan polis için önemli bir kaynaktır: mağdurlar için destek hizmeti, polis için eğitim ortağı, nefret suçlarının yaygınlığı ve etkisi konusunda önemli bir veri ve bilgi kaynağı. Bu amaçla her modül, polisin uzman sivil toplum kuruluşlarının uzmanlığından ve desteğinden nasıl faydalanabileceğine ilişkin bir kılavuz içerir. Modül Beş nefret suçlarının etkili bir şekilde tespit edilmesi ve soruşturulmasında ve mağdurların desteklenmesinde STK’larla en iyi nasıl çalışılabileceğinin öğrenilmesine ayrılmıştır.

STK’lar, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına müdahale etme ve bu suçları soruşturma konusunda eğitim toplantıları yapmak üzere ulusal ve yerel polis güçlerini teşvik edecek savunuculuk kaynağı olarak da kullanılabilir. Bu kitapçık için önemli bir hedef kitledir.

KİTAPÇIĞIN KULLANIMI: İHTİYACA ÖZEL YAKLAŞIM

Bu kitapçık eğitimler için maksimum esnekliğe olanak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Etkinlikler ve modüller, katılımcıların oluşturduğu gruba, ev sahibi kuruluşun ihtiyaçlarına ve zaman sınırlamaları gibi diğer bağlama özel gerekliliklere göre seçilmelidir. Eğitmenin hangi modüllerin ve etkinliklerin en uygun olduğunu değerlendirmesi için belirli modülleri, etkinlikleri ve eğitmenin notlarının yanı sıra yukarıda yer alan kitapçığa genel bakış bölümünü de dikkatle okuması tavsiye edilmektedir.

Referansta kolaylık sağlaması açısından, bir ve iki günlük eğitimlere yönelik örnek gündemler Ek Bir'de yer almaktadır. Temel öğrenim çıktılarının elde edilmesi için yeterli zaman ve katılım sağlanması amacıyla iki günlük gündemin takip edilmesi önemle tavsiye edilmektedir. Ayrıca yerel bağlam için en uygun modüllerin ve etkinliklerin seçilmesini sağlamak amacıyla gündemi nihai hale getirmeden önce eğitmenlerin, kitapçığı detaylı şekilde okuması tavsiye edilmektedir.

Modül Bir: Neden buradayız?

ARKA PLAN VE GEREKÇE

Bu modül eğitime ilişkin genel bir bakış sunar ve eğitimin neden önemli olduğunu ve polis katılımcıların bu eğitimden neler öğreneceğini ortaya koyar. Modül, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını anlamının ve bu suçları ele almanın neden önemli olduğuna dair sebepleri kabul edecek ve katılımcıların bu eğitimi gerçekleştireceklerine ve eğitim içerisinde öğrenmek için çaba göstereceklerine dair beklentileri dile getirecek bir polis liderinin sunumu çevresinde gerçekleşir. Bu eğitimden alınan derslerin uzun vadede uygulanması için polis gücü içerisinde lider rolünde olanların LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının etkili şekilde soruşturulması için yapılması gerekenlere destek olmayı taahhüt etmesi önem arz eder. Katılımcıların da bu mesajı doğrudan üstlerinden duyması gerekmektedir. Konunun önemini eğitimden duymakla kendi patronunuzdan duymak arasında büyük bir fark vardır!

Modülün ikinci temel noktası, mağdurun bakış açısını ortaya koymak ve nefret suçunun bireyler ve topluluklar üzerindeki büyük etkisini anlatmak amacıyla bir sivil toplum kuruluşundan edinilen bilgilere odaklanmaktadır. Son olarak, katılımcılara LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını daha geniş bir bağlamda öğrenme ve nefret suçlarının Avrupa Konseyi bölgesinde LGBTİ kişilerin karşılaştığı ayrımcılık ve ön yargının sadece bir bölümü olduğuna dair farkındalıklarını arttırma fırsatı verilir.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının ve diğer şiddet türlerinin neden özel bir yaklaşım gerektirdiğini anlayacak;
- ▶ bu alandaki gelişmelerin polisin liderliği ile desteklenmesi gereğini kabul edecek;
- ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının ve aile içi şiddet de dâhil olmak üzere diğer şiddet türlerinin yaygın olduğunu ve etkisini anlayacak;
- ▶ polisin koruma, suçları soruşturma, eşit ve saygı çerçevesinde hizmet sağlamaya yönelik temel görevinin farkında olacaklardır.

ETKİNLİKLERE GENEL BAKIŞ

- ▶ Etkinlik 1.1: Eğitime zemin hazırlamak üzere kıdemli liderden bilgi alınması
- ▶ Etkinlik 1.2: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarından birini anlatan bir hikâye
- ▶ Etkinlik 1.3: LGBTİ kişilere yönelik şiddet ve ayrımcılığa dair istatistiklere genel bakış

ETKİNLİK 1.1: EĞİTİME ZEMİN HAZIRLAMAK ÜZERE KIDEMLİ LİDERDEN BİLGİ ALMA

Bu oturumdan önce, müdahaledeki kilit noktaları dâhil etmek için polis temsilcisiyle yüz yüze ya da telefon veya e-posta ile görüşmeye çalışın. Kuşkusuz, polis temsilcilerinin de neler hakkında konuşulması gerektiğine dair fikirleri vardır. Bunların yanı sıra, aşağıda yer alan konuları da önerebilirsiniz.

- ▶ Polisin tüm mağdurlara, arka planlarına bakmaksızın, onurlu ve saygılı bir şekilde davranarak, tüm topluluklara eşit hizmet sunması gerektiğinin altını çizmek, bunun da desteklemeyi amaçladığınız polis hizmetinin temel ilkesi olduğunu vurgulamak.
- ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının kendilerine mahsus yıkıcı etkilerinin ve ön yargı saiklerini etkin şekilde soruşturma ihtiyacının farkına varmak, bu suçların etkili şekilde kovuşturulması için savcılıkla birlikte çalışmak ve nefret suçlarıyla ilgili yasaları uygulamak.

- ▶ Katılımcıların eğitimden hangi sonuçları çıkarması gerektiği konusunda konuşmak. Diğer bir deyişle, nefret suçlarını etkili şekilde soruşturma becerileri, ilgili topluluklarla birlikte çalışma becerisi ve bilgisi (mümkün olduğu takdirde ortaklık şeklinde) ve son olarak suç kaydını geliştirme ve mağdurların bu tür güç ve hassas konularda polisle birlikte çalışmaya duyduğu güveni artırma becerisi üzerine konuşmak.
- ▶ LGBTİ topluluklara karşı olaylara polisin dâhil olduğuna ilişkin iddialar olması durumunda bu olayların etraflıca soruşturulacağını ve net prosedürlere göre ele alınacağını kabul etmek.
- ▶ Polis liderinin eğitim çıktılarını nasıl takip edeceğini açıklamak ve bu takibin hizmet süresince gerçekleştirilmesini sağlamak.

ETKİNLİK 1.2: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARI, MAĞDURUN BAKIŞ AÇISI

Bu oturumdan önce, nefret suçlarının izlenmesi ve/veya ulusal ya da yerel düzeyde mağdurlara doğrudan destek sağlanması üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarını belirlemek için biraz zaman ayırın. LGBTİ topluluğu içerisindeki tüm gruplarla çalışan STK'ları dâhil etmek önem teşkil eder. Polis teşkilatındaki temas kişinin bölgede hangi STK'ların aktif olduğu konusunda bir fikri vardır. Bölgede hangi STK'ların aktif olduğunu belirlemek için hatecrime.osce.org sitesinden faydalanabilir ya da ülkelere özel sayfalardan STK bölümüne girerek arama yapabilirsiniz.⁴ Ayrıca uygun bir temas bulmak için ILGA-Europe⁵ ya da TGEU'dan⁶ bir meslektaşına ya da Avrupa Konseyi Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Birimine başvurabilirsiniz. Müdahalenin kilit noktalarını dâhil etmek üzere STK temsilcisiyle yüz yüze ya da telefon veya e-posta ile görüşmeye çalışın. STK temsilcisine eğitimle ilgili genel bir bilgi verin ve Modül Beş'te polis ve STK'lar arasındaki işbirliğinin detaylı bir şekilde ele alınacağına dikkat çekin.

STK temsilcisini, kuruluşunun detaylarını beraberinde getirmesi ve polisin kendileriyle nasıl irtibat kuracağına ve çalışacağına ilişkin bilgiler vermesi için teşvik edin. STK temsilcilerinin de kuşkusuz konuşulması gereken konulara dair fikirleri olacaktır. Bunların yanı sıra aşağıda verilen konuları da önerebilirsiniz.

- ▶ LGBTİ kişiye yönelik nefret suçunu içeren bir hikâye yoluyla katılımcılara mağdurun bakış açısını göstermek ya da, kendi çalışmanızda da net olduğu üzere, nefret suçunun etkisine ilişkin genel bir açıklama yapmak.
- ▶ Nefret suçu mağdurlarının ihtiyaçlarının ve bu olayları polise rapor etmenin neden onlar için zor olduğunun altını çizmek.
- ▶ Eğitimi ve STK tarafından verilen bilgileri değerlendirmek ve eğitim boyunca ve bilhassa da Modül Beş içerisinde STK katılımının gerçekleşeceğini altını çizmek.
- ▶ Polisin STK'lar ve ilgili topluluklarla ilişkisini nasıl geliştirebileceğine dair birtakım özel ve gerçekçi öneriler sunmak (bu öneriler sadece ufak adımlar olsa bile!).

Önemli Not: Sivil toplum kuruluşu (STK) için bu eğitim toplantısına katılım mümkün değilse, sivil toplumun bu kitapçığın/ eğitimin hazırlanmasında önemli bir rol oynadığını en baştan net bir şekilde ifade edin. Buradaki önemli mesaj şudur: "Biz" bu modülün hazırlanmasında sivil toplumla birlikte çalıştık; sizin de uygulama sırasında sivil toplumla çalışmanız gerekir."

ETKİNLİK 1.3: BAĞLAM İÇİNDE LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARI

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları, diğer şiddet türleri ve ayrımcılık üzerine istatistik sunmanın birçok yolu vardır. Bu bölümdeki verileri PowerPoint sunumu hazırlamak için kullanabilir ya da 1.3 ve 1.4 numaralı katılımcı kopyalarını grup tartışmasında dayanak olarak kullanabilirsiniz.

4 Örneğin, İspanya'da nefret suçlarını izleme konusunda faaliyet gösteren STK'lar, <http://hatecrime.osce.org/spain?year=2015> sayfasından "Civil Society Information" [Sivil Toplum Bilgisi] bölümüne doğru aşağı kaydırılarak görülebilir.

5 www.ilga-europe.org/who-we-are/contact-us.

6 <http://tgeu.org/about> Ülkelere göre üye kuruluşların listesini ve irtibat detaylarını görmek için sayfayı aşağı kaydırın.

Bu oturum yaklaşık 10 dakika sürecektir. Etkinlik 1.2. ile birleştirilebilir.

1. Bu oturumdan önce temel uluslararası raporlardan elde edilen istatistikleri ve bilgileri içeren 1.3 ve 1.4 numaralı katılımcı kopyalarını okumak için biraz zaman ayırın. Elinizde mevcut olan bilgilere dayanarak ulusal ya da yerel bağlama ilişkin daha fazla bilgi ekleyebiliyor musunuz? Daha fazla bilgi ve belirli vaka çalışmaları için bu modülün sonunda yer alan yayın listesini kullanın. Ulusal düzeyde LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına ilişkin herhangi bir istatistik mevcut mu? Bu istatistiklerin kaynağı nedir? Polis raporları gibi resmi kaynaklar mı? Ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşları mı (STK)? Uluslararası raporlar mı? Bilgilerin doğruluğuna ilişkin itirazlara karşı hazırlıklı olmak açısından edindiğiniz bilginin kaynağını netleştirmek önemlidir. Örneğin, STK verilerini kullanmak sorun değildir, ancak polisin kendi koşulları içerisinde bu tür verileri LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına ilişkin resmi bir tablo olarak kabul etmeyebileceğinin de farkında olun. Eğer eğitim sırasında böyle bir durum ortaya çıkarsa bu noktada polise doğrudan itiraz etmekten kaçının, ancak şu açıklamaları yapın:

- ▶ nefret suçuna ilişkin veriler çeşitli kaynaklardan elde edilebilir;
- ▶ bu tür STK verileri polise ulaşmasa da LGBTİ kişilerin deneyimlerini anlamaya başlamak için iyi bir arka plan oluşturur;
- ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına ilişkin diğer bilgi kaynaklarını ve konuya ilişkin resmi bilgi kaynaklarını geliştirme yollarını tespit etmek için bu eğitimden yararlanılacaktır.

Ulusal bağlama ilişkin bilgi ve istatistikleri araştırırken 1.5. numaralı katılımcı kopyasında listelenen kaynaklardan faydalanınız.

2. LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına ilişkin istatistikler konusunda unutulmaması gereken iki önemli husus olduğunu belirterek bu oturumu başlatın: Birincisi, LGBTİ kişiler genel nüfusa oranla daha fazla şiddet ve ayrımcılık riskine maruz kalmaktadır; ikincisi ise, söz konusu bireylerin nefret suçu mağduru olduklarını polise bildirmemeleri muhtemeldir. Daha sonra, bu durumun, polis memurunun işini oldukça güç hale getireceğine dikkat çekin: Polis memurları suçları rapor etmeleri gerektiğine dair LGBTİ kişilere yeniden güven vermeli ve LGBTİ kişileri olay hakkında mümkün olduğunca çok bilgi vermeleri için en güvenli şekilde teşvik etmelidir. Daha sonra polis memurları, uygun şekilde harekete geçilmesini sağlamalıdır.

3. Siz sayıları ve istatistikleri paylaşırken, bir önceki oturumda sözü edilen vaka gibi vakaların bireylerin başına geldiğini de gruba ifade edin. Nefret suçlarının ardındaki rakamlara ilişkin bilgi edinmek önemlidir, ancak nefret suçunun etkisi de unutulmamalıdır.

4. Şimdi tartışmaya dayanak oluşturması için 1.3 ve 1.4 numaralı katılımcı kopyalarını kullanarak nefret suçlarının ve daha geniş kapsamlı ayrımcılığın yaygınlığı ve etkisine ilişkin temel noktalara geçin. Alternatif olarak, katılımcı kopyalarını PowerPoint sunumu hazırlamak için de kullanabilirsiniz.

5. Son olarak, 1.5 numaralı metni dağıtın. Katılımcıların bu metni meslektaşlarına yönelik kendi eğitimlerini hazırlarken de kullanabileceklerini söyleyin.

METİN 1.3: BAĞLAM İÇERİSİNDE LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇU

Avrupa Konseyi bölgesindeki nefret suçlarına ilişkin bilgiler ve istatistikler oldukça sınırlıdır, ancak oldukça fazla oranda LGBTİ kişilerin nefret suçu mağduru olduğunu gösterecek önemli deliller mevcuttur. Aşağıda yer alan temel uluslararası raporlara ait bölümler LGBTİ kişilerin maruz kaldığı nefret suçu ve ayrımcılıkla ilgili bilgiler vermektedir ve bu bilgiler kendi bağlamınız içerisinde bu olayların yaygınlığına ve etkisine dair bilgi sahibi olmak için kullanılabilir. Ülkeden ülkeye kayda değer farklılıklar olduğunu ve kendi bağlamınız için bu durumun dikkate alınması gerektiğini unutmayın.

Birçok sivil toplum kuruluşu (STK) Avrupa Konseyi bölgesinde LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına ilişkin veri toplamaktadır, ancak buna karşın resmi raporların sayısı oldukça azdır. Aşağıda yer alan tablo, 24 ülkedeki STK'ların 2015 yılı için Yıllık Nefret Suçu Raporlama çalışmasında AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosuna (DKİHB) raporladığı nefret olaylarını göstermektedir. Buna karşı sadece 12 ülke DKİHB'ye resmi veriler iletmıştır.

Eğer internet erişiminiz varsa LGBTİ kişilere ve topluluklara karşı bireysel saldırıların yer aldığı yüzlerce raporu görmek için bir dakikanızı ayırın ve şu sayfaya girin:

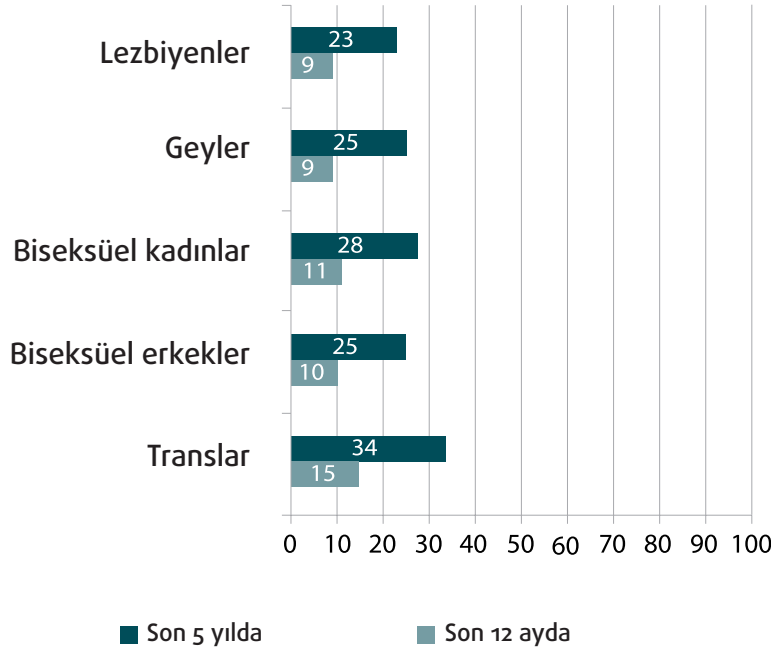
<http://hatecrime.osce.org/what-hate-crime/bias-against-lgbt-persons>.

Taraf Devletler

 Arnavutluk	 Andorra	 Ermenistan	 Avusturya	 Azerbaycan	 Belarus
 Belçika	 Bosna-Hersek	 Bulgaristan	 Kanada	 Hırvatistan	 Kıbrıs Rum Kesimi
 Çek Cumhuriyeti	 Danimarka	 Estonya	 Finlandiya	 Fransa	 Gürcistan
 Almanya	 Yunanistan	 Vatikan	 Macaristan	 İzlanda	 İrlanda
 İtalya	 Kazakistan	 Kırgızistan	 Letonya	 Liechtenstein	 Litvanya
 Lüksemburg	 Makedonya	 Malta	 Moldova	 Monako	 Moğolistan
 Karadağ	 Hollanda	 Norveç	 Polonya	 Portekiz	 Romanya
 Rusya Federsayonu	 San Marino	 Sırbistan	 Slovakya	 Slovenya	 İspanya
 İsveç	 İsviçre	 Tacikistan	 Türkiye	 Türkmenistan	 Ukrayna
 Birleşik Krallık	 Amerika Birleşik Devletleri	 Özbekistan			

Aşağıda yer alan grafikler, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansının LGBT kişiler ve bu kişilerin ayrımcılık, şiddet, nefret suçu ile diğer deneyimlerine ilişkin şimdiye kadar yapılan en geniş araştırma üzerine hazırlanan *AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması- Temel sonuçlar* isimli rapordan alıntılar içermektedir. Bu rapor AB dışındaki ülkeleri içermemekle birlikte bireysel deneyimlere dair çok detaylı bir resim sunar ve AB dışındaki ülkelerle karşılaştırmalar da yapılabilir. Verilerden başka hangi sonuçlara varılabileceğini düşünebilirsiniz.

Şekil 32: Son beş yılda ve son 12 ayda LGBT gruplarına göre şiddetin yaygınlığı (%)

Sorular:

SS-1. Aşağıdaki soru son 5 yılda yaşamış olabileceğiniz her türlü şiddet olayıyla ilgilidir. Söz konusu şiddet herhangi bir AB üye ülkesinde ya da Hırvatistan'da herhangi bir sebeple yaşanmış olabilir.

Son 5 yılda, evde ya da başka bir yerde (sokakta, toplu taşıma araçlarında, iş yerinizde vs.) herhangi bir sebepten ötürü fiziksel/ cinsel olarak saldırıya uğradınız mı ya da tehdit edildiniz mi? Evet.

SS 1_2. EN SON ne zaman fiziksel/ cinsel saldırı ya da şiddet tehdidi gerçekleşti? Son 12 ay içerisinde.

Dayanak:

AB LGBT araştırmasındaki tüm katılımcılar.

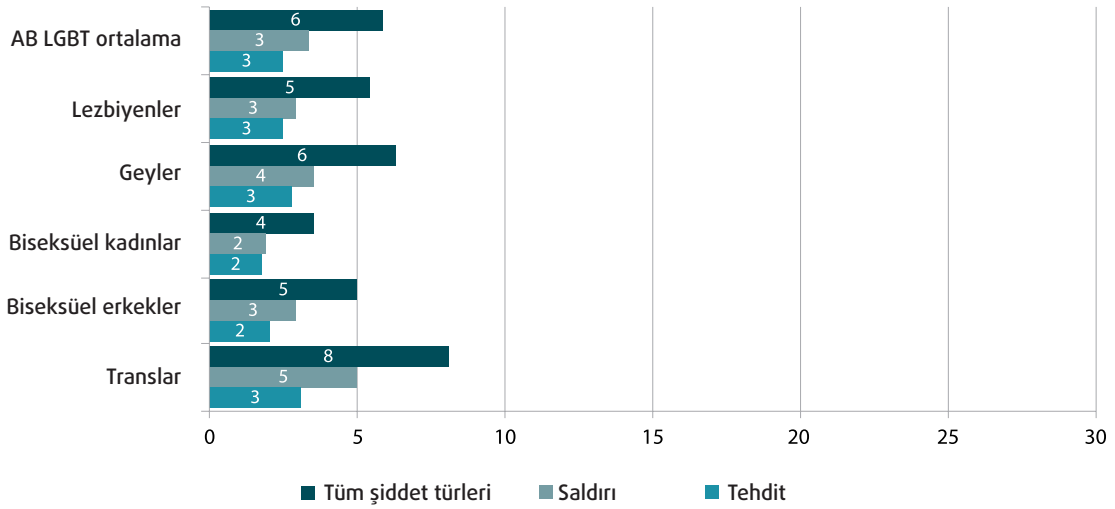
Kaynak:

Temel Haklar Ajansı, AB LGBT Araştırması, 2012

Temel Haklar Ajansı, sayfa 57, *AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması- Temel sonuçlar*

Trans kişilerin şiddet mağduru olma olasılığı en yüksek grup olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

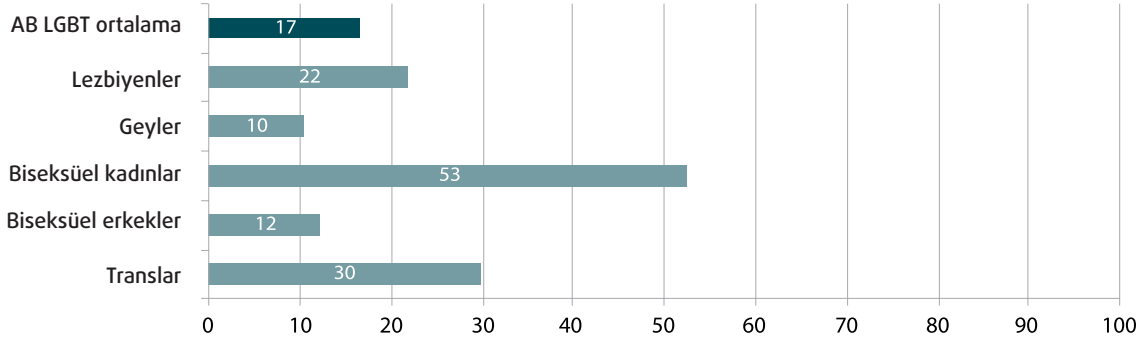
Şekil 33: Şiddet türü ve LGBT grubuna göre son 12 ayda nefret saikine dayalı şiddetin yaygınlığı (%)

Temel Haklar Ajansı, sayfa 57, [AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması- Temel sonuçlar](#)

Trans kişilerin şiddet saldırılarının mağduru olma olasılığının diğer gruplara göre daha fazla olduğuna dikkat edin.

Şekil 40: LGBT gruplarına göre nefret saikine dayanan tüm şiddet olayları içerisinde oran olarak nefret saikli cinsel saldırı olayları (%)

Sorular: SS2_5. Sizce bu fiziksel/cinsel saldırının sebebi kısmen ya da tamamen sizin [A3 ya da A4'e dayalı kategori] olarak algılanmanız mı? Evet.

Siz ya da başka biri olayı polise bildirdi mi?

Not: A3 ve A4'teki kendini kimliklendirme kategorileri içerisinde trans, transseksüel, transseksüel geçmişli olan kadın, transseksüel geçmişli olan erkek, toplumsal cinsiyet açısından farklı bireyler [gender variant], karşıt giysici [cross dresser], queer, lezbiyen, gey, biseksüel ya da diğer bireyler yer alır.

Dayanak: Son beş yıl içerisinde kısmen ya da tamamen LGBT olarak algılandıkları için fiziksel/cinsel olarak saldırıya uğramış ya da şiddetle tehdit edilmiş olan AB LGBT araştırmasındaki tüm katılımcılar.

Kaynak: Temel Haklar Ajansı, AB LGBT Araştırması, 2012

Temel Haklar Ajansı, sayfa 62, [AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması - Temel sonuçlar](#)

Cinsel şiddetin LGBT kişilerin yaşadığı ciddi bir şiddet türü olduğunu göz önünde bulundurun. Bilhassa biseksüel kadınların risk altında olduğuna dikkat edin.

	En son	En ciddi
Fail yalnız mıydı?		
Yalnız	36	36
Birden çok fail	64	64
Fail(ler)in cinsiyeti neydi?		
Erkek	84	86
Kadın	4	4
Hem erkek hem kadın	12	10
Bilmiyorum	0	0
Sizce fail(ler) aşağıdakilerden biri miydi?		
Gey	3	3
Lezbiyen	0	1
Biseksüel	1	2
Heteroseksüel	72	69
Karma cinsel yönelim	4	4
Bilmiyorum	20	21
Fail(ler) kimdi?		
Aile/hane üyesi	7	7
Komşu	6	5
İş arkadaşı	5	4
Okuldan ya da üniversiteden biri	12	14
Müşteri, müvekkil ya da hasta	4	3
Tanıdığınız biri	12	11
Radikal/ ırkçı bir grubun üyesi	15	14
Ergen ya da ergenler grubu	36	33
Polis memuru	4	3
Güvenlik görevlisi/ koruma görevlisi	4	3
Diğer kamu görevlileri (örn; sınır muhafızı, memur) servant	3	2
Tanımadığınız biri	45	42
Diğer kişi(ler)	3	3

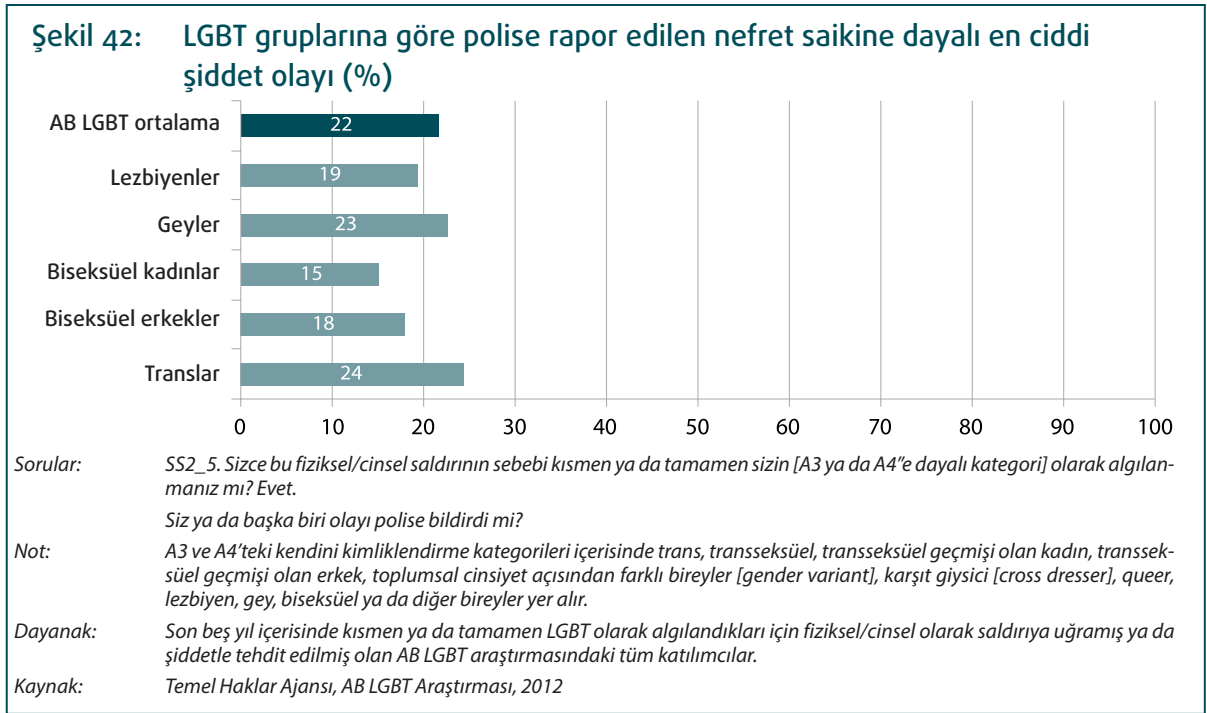
Temel Haklar Ajansı, sayfa 64, [AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması-Temel sonuçlar](#)

En büyük yüzdeyi (failin bilinmediği saldırılar dışında), failin ergen ya da ergen grubu olduğu saldırıların oluşturduğuna dikkat edin.

	En son	En ciddi
Evimde	8	8
Başka bir meskende, dairede	2	2
Okulda, üniversitede	5	7
İş yerinde	4	3
Kafede, restoranda, barda, kulüpte	11	9
Arabada	1	1
Toplu taşıma aracında	8	7
Spor kulübünde	1	0
Başka bir iç mekânda	3	2
Sokakta, meydanda, otoparkta ya da başka bir halka açık yerde	44	43
Parkta, ormanda	4	6
LGBT'lere özel bir mekânda (örn; kulüp, bar) ya da etkinlikte (örn; onur yürüyüşü)	3	4
Dışarda herhangi bir yerde	5	6
Diğer	2	2

Temel Haklar Ajansı, sayfa 65, AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması- Temel sonuçlar

Saldırıların en sık gerçekleştiği yerlerin sokak, meydan, otopark ya da halka açık yerler olduğunu unutmayın.

Temel Haklar Ajansı, sayfa 66, AB LGBT Araştırması- Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması- Temel sonuçlar

Sadece çok az oranda olayın polise rapor edildiğine dikkat edin.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları ev içi şiddet, ayrımcılık ve ön yargı bağlamında gerçekleşir.

Örneğin, ciddi oranda LGBTİ kişi iş yerinde ve mal ile hizmet tedarikinde ayrımcılığa uğramaktadır. Temel Haklar Ajansının araştırması LGBT kişilerin %19'unun işyerinde ayrımcılığa uğradığını hissettiğini ortaya koymuştur. En çok trans kişiler ayrımcılığa uğramaktadır (%30). Ayrıca Araştırma, LGBTİ kişilerin %32'sinin restoranlarda ve kafelerde, ev ararken, sağlık hizmetlerinde, bankacılık ve sigorta hizmetlerinde, spor kulüplerinde ve spor salonlarında ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini ortaya koymuştur.

LGBTİ kişilerin nefret suçu ve diğer ayrımcılık türlerine dair deneyimlerindeki kesişimsel farklılıklara ilişkin deliller

LGBTİ kişilerin kesişen ve belirli deneyimler ile ihtiyaçları doğuran toplumsal cinsiyet, yaş, etnik köken ve din gibi başka kimliklerinin de olduğu aşikârdır. Bu kimliklerin polis ve diğer hizmetler tarafından daha iyi anlaşılması ve dikkate alınması gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet: Temel Haklar Ajansı araştırması lezbiyenlerin %55'inin cinsel yönelimleri sebebiyle kendilerini ayrımcılığa uğramış hissettiklerini ya da taciz edildiklerini ortaya koymuştur. Bu oran geylerde %45'tir. Yukarıda yer alan tablolarda da belirtildiği üzere trans kişilerin şiddet içeren nefret suçu ya da ayrımcılık mağduru olma olasılığı daha yüksektir.

Yaş: Temel Haklar Ajansı araştırması genç LGBT kişilerin yaşı daha büyük olan LGBT kişilere göre cinsel yönelimleri sebebiyle ayrımcılığa ya da tacize uğrama olasılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. 18-24 yaş arası katılımcıların %57'si kendini ayrımcılığa uğramış hissetmektedir; bu oran 25-29 yaş arası katılımcılarda %45'tir.

Etnik köken: "Kadınların homofobi ve transfobi deneyimleri" isimli Londra Metropolitan Polis raporu, Afro-Karayip kökenli kadınların homofobik ya da transfobik bir saldırıdan sonra diğer kadınlara oranla davranışlarını ya da görünüşlerini değiştirme olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (MPS, 2008).

Diğer çalışmalar:

- "Kayda geçsin: Trans kişilere yönelik şiddet, ProTrans 'Transların Şiddete Karşı Korunması' Projesinden deneyimler"⁷

Bu rapor Avrupa Konseyi'nin birçok üye ülkesinde trans kişilere yönelik ayrımcılığı ve nefret suçlarını izleyen kuruluşları destekleyen bir projenin bulgularını bir araya getirmektedir. Bu proje, trans kişilerin şiddetli saldırılar ve geniş ölçekli ayrımcılık konusunda çok büyük risk altında olduğunu ortaya çıkarmıştır. Rapor çeşitli ülkelerden kısa vaka çalışmalarının yer aldığı iyi bir kaynaktır.

- "Kayda geçsin: Translara Yönelik Şiddetin Belgelenmesi, Ermenistan, Gürcistan, Almanya, Moldova, Rusya ve Ukrayna'dan deneyimler" (yayımlanacak)

Bu rapor yukarıda açıklanan izleme çalışmasını daha fazla ülkeye yaymaktadır (başlıkta listelenmiştir). Rapor ayrıca ayrımcılık da dâhil olmak üzere yapısal şiddeti, kişiler arası çok ciddi düzeyde şiddeti ve polis tarafından uygulanan şiddeti belgelendirmektedir.

- "Homofobik ve transfobik şiddet üzerine eylem raporu" Uluslararası Gey, Lezbiyen, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği Avrupa Bölgesi (ILGA-Avrupa) tarafından hazırlanan bir rapordur. Bu rapor AB ülkesi olmayan Bosna Hersek, Moldova, Türkiye ve Ukrayna da dâhil olmak üzere 12 ülkedeki nefret suçlarını ve olaylarını izleyen sivil toplum kuruluşlarını destekleyen bir projenin bulgularını bir araya getirmektedir. Rapor, oldukça fazla sayıda nefret suçunun kamuya açık yerlerde işlendiği, trans kişilerin ciddi ölçüde fiziksel şiddet riski altında olduğu ve nefret suçlarının polise dikkate değer şekilde daha az beyan edildiğine dair bilgiler de dâhil olmak üzere Temel Haklar Ajansı raporundaki önemli bulguları yansıtmaktadır.

7 http://tgeu.org/wp-content/uploads/2013/11/TGEU_protrans_publication_1_Nov.pdf.

KATILIMCI KOPYASI 1.4: KİŞİSEL DENEYİMLER

Bu metin, istatistikler ardındaki kişisel hikâyelerden birkaçını sunmaktadır.

“Üzerinden bir yıldan fazla zaman geçti, hâlâ korkuyorum... Saldırıdan sonra arkamdan biri bana saldırmaya geliyor mu diye kontrol etmek için sürekli arkama dönüp bakmadan sokakta yürüyemiyordum... Hâlâ bu travmayı yaşıyorum, bazen kâbus görüyorum.

Michelle, İtalya'nın Katanya bölgesinde saldırıya uğradı.

“Because of who I am: Homophobia, Transphobia and hate crime in Europe” [Kim olduğum için: Avrupa'da Homofobi, Transfobi ve nefret suçu] isimli rapordan, sayfa 7.

Bosna Hersek: Fiziksel saldırı vakası

Üç yıldan fazla bir süredir genç bir erkek kendi mahallesinde bir grup genç erkek tarafından sürekli taciz ediliyordu. Bu grup, genç adam gey olduğu için ona taş ve başka cisimler atıyor, hakaret ve tehdit ediyor, onun gözünü korkutuyordu. Bu olayların birçoğu polise bildirildiği halde, mağdur korktuğu için polis elindeki fotoğraflardan saldırganları teşhis etmeyi reddetti. Olaylar giderek tırmandı ve bir gün mağdur şehir merkezine giderken aynı failler mağdurun etrafını sardı, güpegündüz onu taciz etti, fiziksel saldırıda bulundu ve bu saldırı mağdurun kalçasından acil cerrahi müdahale gerektirecek bir yara almasına sebep oldu. Vakayı soruşturan polis memurlarıyla derhal temas kuruldu ve mağdurla yapılan başka bir görüşmeden ve detaylı bir soruşturmadan sonra failler tespit edildi ve yakalandı. Ancak ne yazık ki, nefret suçuyla ilgili ulusal yasalar cinsel yönelimi kapsamadığı için bu olay nefret suçu olarak ne sınıflandırılacak ne de işlem görecektir.

ILGA-Avrupa, “Homofobik ve transfobik şiddet üzerine eylem raporu” (yayımlanacak).

Ukrayna: LGBTİ topluluğu üyelerini saldırı amaçlı takip eden örgütlü gruplar

Lviv'de aşırı sağ grupları izleyen bir LGBTİ aktivisti böyle bir gruba ait militanların birkaç gün sonra yapılması planlanan bir gey partisini ortaya çıkardığını öğrendi. Sonraki iki gün boyunca çevrimiçi bir kaynak üzerinden, söz konusu bu LGBT etkinliğine saldıracak yerel bir futbol kulübünün hayranları tarafından yapılan ve grup üyelerinin hazırlıklarına; kime, nasıl ve hangi aletler kullanılarak saldırılacağına dair detaylı talimatların da yer aldığı planlar belgelendi. Örneğin, saldırıyı planlayanlar “korkutma kampanyasının” bir parçası olarak lezbiyenleri dövme için militanların kadın arkadaşlarını da dâhil etti, çünkü erkekler kadınları dövmek istemiyordu. Parti günü LGBTİ aktivistleri sağ eğilimli grubun anlaştığı buluşma yerine geldi ve hem kadın hem erkek toplamda yaklaşık 60 kişilik, siyahlar giymiş gençlerden oluşan birçok kişi gördü. Birçoğu sırt çantası takmıştı ve çantalarının içinden beysbol sopaları görünüyordu. Gençler grup halinde LGBT partisinin yapıldığı yere yöneldi. Aktivistler de onları izledi ve öncesinde parti organizatörlerini arayarak militanların hareketlerini bildirdi. Militanlar sonunda LGBTİ aktivistlerini fark etti ve onlara saldırmaya çalışsa da aktivistler bir McDonalds restoranına saklanmayı başardı. Ancak militanlar partiye doğru ilerlemeye devam etti. LGBT partisinin organizatörleri önceden koruma tutmuştu ve polise koruma başvurusunda bulunmuştu. Polisler de partide bekliyordu, ancak tutuklama yapmadılar.

ILGA-Europe, “Homofobik ve transfobik şiddet üzerine eylem raporu” (yayımlanacak).

Moldova: Online randevu yoluyla geylerin etkin şekilde hedef alınması

Rusya'da saldırganların internetteki gey randevu siteleri yoluyla mağdurlarla yüz yüze görüşme ayarladığı endişe verici bir trend başladı. Benzer bir örnekte, Moldova'da bir gey, akşamın erken saatlerinde başka bir erkekle buluşmak üzere bir kafede randevu ayarladı. Birlikte tenha bir parkta yürürken mağdur soyuldu ve acımasızca saldırıya uğradı, sonunda da çenesi kırıldı. Mağdur eğer kaçamamış olsaydı durumun daha da kötü olabileceğini ve failin niyetinin kolaylıkla anlaşılır olduğunu, çünkü saldırı sırasında mağdura yönelik homofobik hakaretler ettiğini söyledi. Mağdurların randevu siteleri yoluyla ayarlanan buluşmalar sırasında soyulduğu ve dövüldüğü benzer olaylar Bosna Hersek'te de rapor edildi.

ILGA-Europe, “Homofobik ve transfobik şiddet üzerine eylem raporu” (yayımlanacak).

Türkiye: Psikolojik etki

Rapor, mağdurların çoğunun olaydan hemen sonra ciddi psikolojik hasara uğradığını, bu olayın da uzun vadeli etkileri olduğunu ve mağdurun yaşamının her yönünü etkilediğini ortaya koymuştur. Travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete, öfke ya da paranoyanın ciddi etkilerinin üstesinden gelmek için mağdurların çok azı profesyonel destek almaktadır. Psikolojik tedavi gören mağdurların yarısından fazlası gerektiği şekilde tedavi edilmediklerini ifade etmiştir.

ILGA-Avrupa, “Homofobik ve transfobik şiddet üzerine eylem raporu” (yayımlanacak).

METİN 1.5: REFERANSLAR, OKUNACAK EK KAYNAKLAR, ARAŞTIRMA TAVSİYELERİ

Avrupa Konseyi Kaynakları

Homofobi, transfobi ve cinsel yönelim ile cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık üzerine tematik ülke çalışmaları, Avrupa Konseyi (2011)

Bu internet sayfası homofobi, transfobi ve cinsel yönelim ile cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla ilgili hukuki ve sosyal durum üzerine Avrupa Konseyi tarafından her bir Avrupa Konseyi üye ülkesi için hazırlanan detaylı raporlara referansları içerir.⁸

Nefret suçuyla ilgili ulusal düzeyde mevcut yasaları ve kılavuzu anlamak için hukuk çalışmalarında nefret suçu bölümüne bakınız.

Polis tarafından işlenen suçlar da dâhil nefret suçu olayları üzerine veri edinmek için sosyal raporlara bakınız.

Avrupa'da cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık, Avrupa Konseyi (2011)

Bu rapor, Avrupa Konseyi'ndeki 47 üye devlette nefret suçu yasalarına ve müdahalelerine ilişkin detaylı bir bakış sunmak üzere yukarıdaki çalışmadan edinilen verileri bir araya getirir.⁹ Özellikle Bölüm 3.2 "LGBT Bireylere Yönelik Şiddet" bölümüne bakınız.

Homofobi, transfobi ve cinsel yönelim ile cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık üzerine tematik ülke çalışmaları, 2010 güncellemesi, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (2010)¹⁰

Bu rapor, Avrupa Konseyi tarafından gerçekleştirilen ve yukarıda adı geçen çalışma için toplanan Avrupa Birliği üye ülkelerindeki nefret suçu olaylarına, yasalarına ve müdahalelere ilişkin veriler ile bilgileri bir araya getirmektedir.

AB LGBT araştırması - Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması - Temel sonuçlar, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (2014)¹¹

Bu yaygın; ayrımcılık, şiddet ve tacizi resmi olarak saptayan ve Avrupa'daki LGBT kişiler üzerine yapılan en geniş araştırmanın bulguları üzerine bir rapor sunmaktadır. Bu kitapçık, Modül Bir ve Üç için bu raporun bulgularından faydalanmaktadır. Eğitim hazırlığı sırasında, ülkelere özel vaka çalışmaları geliştirmek ve ülkenin koşullarını araştırmak için bu raporu kullanabilirsiniz. Özellikle bölüm 2.5, Şiddet ve Taciz bölümüne bakınız.

İrkçilik ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonunun (ECRI) Ülke Raporları¹²

Avrupa Konseyi'ne üye ülkelere yönelik ECRI'nin bölgedeki uzmanlar tarafından gerçekleştirilen düzenli ziyaret programında LGBT kişileri etkileyen hususlar, bilhassa da nefret suçu üzerine etraflıca düşünülmektedir. Raporlar nefret suçuyla ilgili resmi verilere ve sivil toplum kuruluşlarının verilerine ilişkin genel değerlendirmeler, nefret suçu yasaları ve politikasına ilişkin eleştirel bir inceleme ve gelişmeye yönelik belirli tavsiyeleri içermektedir. Her bir rapor ilgili devletin ECRI'nin gözlemlerine ve tavsiyelerine verdiği resmi yanıtı da içerir. Bu raporlar, eğitimlerin planlanması sırasında, LGBT kişileri etkileyen hususlar ve devletin LGBT kişilere yönelik nefret suçuna verdiği önceliğin düzeyi de dâhil olmak üzere ülkenin durumu hakkında fikir sahibi olmak amacıyla oldukça faydalı bir kaynak olabilir.

İnsan hakları ve interseks kişiler. Avrupa İnsan Hakları Komiseri tarafından yayımlanacak belge¹³

Bu rapor, Avrupa Konseyi bölgesi ve bu bölge dışındaki interseks kişileri etkileyen konulara ilişkin türüne az rastlanan bir inceleme sunmakta ve yaşadıkları ayrımcılığın yaygın örneklerini ortaya koymaktadır.

8 www.coe.int/en/web/commissioner/thematic-work/lgbt-country-studies.

9 www.europewatchdog.info/wp-content/uploads/2016/11/LGBTStudy2011_en.pdf.

10 <http://fra.europa.eu/en/national-contribution/2012/country-thematic-studies-homophobia-transphobia-and-discrimination>.

11 <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main>, erişim tarihi 7 Ekim 2016.

12 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/countrybycountry_en.asp.

13 <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2933521&SecMode=1&DocId=2367288&Usage=2>

Avrupa İnsan Hakları Komiseri tarafından hazırlanan tematik ve ülkeye özel çalışmalar ve çalışma raporları

Komiser, LGBTİ kişileri etkileyen hususları anlamak ve bunlara müdahale edebilmek amacıyla tematik veya bir ülkeye odaklanan çok çeşitli etkinlikler gerçekleştirmektedir. Tematik çalışmada, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık üzerine bir rapor ve interseks kişiler etkileyen güncel konular üzerine hazırlanmış ve 2015 yılında basılmış bir rapor yer almaktadır.¹⁴

Ayrıca Komiser ulusal düzeyde savunmasız grupların insan haklarını araştırmak üzere ülkelere düzenli ziyaretler gerçekleştirir. Tüm ülke ziyaretleri LGBTİ'ler ile ilgili konuları kapsamamakla beraber, eğitim yapmayı planladığınız ülkeye ya da ülkelere yapılan ziyaretleri araştırmak için ülke ziyaretleri bölümünden arama yapmak faydalı olacaktır.¹⁵

Diğer Kaynaklar

Kim olduğum için: Avrupa'da Homofobi, Transfobi ve nefret suçu, Uluslararası Af Örgütü (2013)¹⁶

Bu rapor, yukarıda özetlenen AB LGBT araştırmalarını Avrupa Birliği üye ülkelerindeki LGBT kişilere yönelik nefret suçuyla ilgili vaka çalışmalarıyla tamamlamaktadır. Ayrıca, mevcut yasal çerçeveler ve politikalar eleştirel bir şekilde değerlendirilmekte, ulusal düzeyde ve Avrupa düzeyinde gelişim için öneriler sunulmaktadır. Bu rapor, ulusal vaka çalışmaları kaynağı olarak ve belirli Avrupa ülkelerindeki hukuki bağlam ve politika bağlamı hakkında fikir sahibi olmak için faydalıdır.

AGİT Yıllık Nefret Suçu Raporlama Verisi

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın Avrupa Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu 2008'den beri AGİT bölgesindeki nefret suçlarını ve olaylarını izlemekte ve bunlar üzerine raporlama yapmaktadır. Büro'nun nefret suçlarını raporlayan internet sitesi; resmi verilere ve sivil toplum kuruluşlarının verilerine, ceza adaleti kurumlarına yönelik ilgili politikalar ve rehberler hakkındaki bilgilere, mevcut nefret suçu yasalarına ilişkin detaylara ve Avrupa Konseyi'nin Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği de dâhil olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ilgili kararlarına detaylı şekilde yer vermektedir.

Tüm Avrupa Konseyi üye ülkeleri aynı zamanda AGİT'in katılımcı ülkesidir. Bu sebeple, eğer eğitim yapmayı planladığınız ülkedeki duruma ilişkin genel bir açıklama arıyorsanız bu internet sitesi faydalı olabilir. Bu internet sitesi kitapçıkta yer alan Modül Bir için kaynak olarak kullanılmaktadır.

ILGA-Avrupa (yayımlanacak), "Homofobik ve transfobik şiddet üzerine eylem raporu" (Rapor yayımlandığında referansa ILGA-Avrupa internet sitesinden erişebilirsiniz).¹⁷

Kayda geçsin: Trans kişilere yönelik şiddet, ProTrans "Transların Şiddete Karşı Korunması Projesi"¹⁸

Bu rapor Avrupa Konseyi'ne üye birçok ülkede trans kişilere yönelik ayrımcılığı ve nefret suçlarını izleyen kuruluşları destekleyen bir projenin bulgularını bir araya getirmektedir. Bu proje, trans kişilerin şiddetli saldırılar ve geniş ölçekli ayrımcılık konusunda çok büyük risk altında olduğunu ortaya çıkarmıştır. Rapor çeşitli ülkelerden kısa vaka çalışmalarının yer aldığı iyi bir kaynaktır.

"Kayda geçsin: Translara yönelik şiddetin belgelenmesi; Ermenistan, Gürcistan, Almanya, Moldova, Rusya ve Ukrayna'dan deneyimler" (yayımlanacak)

14 www.coe.int/en/web/commissioner/thematic-work/lgbti.

15 www.coe.int/en/web/commissioner/country-report.

16 <https://www.amnesty.org/en/documents/eur01/014/2013/en/>, erişim 7 Ekim 2016.

17 Uluslararası Gey, Lezbiyen, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği Avrupa Bölgesi (ILGA-Avrupa)

18 http://tgeu.org/wp-content/uploads/2013/11/TGEU_protrans_publication_1_Nov.pdf.

Modül İki: Temel kavramlar

GİRİŞ VE ARKA PLAN

Modül Bir'de ana hatlarıyla belirtildiği ve biz bu program üzerine ayrıntılı çalışma yaptıkça ortaya çıkacağı üzere, LGBTİ kişiler suçlular tarafından orantısız bir şekilde suçun mağduru olmak üzere seçilmektedir. LGBTİ kişiler nefret suçlarını polise bildirme konusunda tereddüt ederler. Bu olayları rapor ettiklerinde ise polisler genellikle söz konusu suçları yeterli düzeyde kayıt altına alamamakta ya da hiçbir şekilde kayıt altına almamaktadırlar.

Polislerin nefret suçlarının LGBTİ mağdurlarının ihtiyaçlarına profesyonelce yanıt vermeleri için LGBTİ kişileri, ayrımcı davranışların özelliklerini ve nelerin nefret suçu teşkil ettiğini tespit edebilmeleri gerekir.

Bu modülün (a) bölümünde katılımcılar LGBTİ topluluğunun kim olduğuna dair fikir sahibi olacak ve katılımcılara cinsel yönelim (LGB), cinsiyet kimliği (T) ve cinsiyet özellikleri (İ) anlatılacaktır.

Katılımcılar LGBTİ kişilere yönelik olumsuz ya da ayrımcı düşünce ve davranışlarla ilişkili kavramlar konusunda bilgi sahibi olacaktır. Homofobi, transfobi, klişeleştirme ve LGBTİ kişilere yönelik ayrımcılık, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının çoğunun temelini teşkil etmektedir.

Modülün (b) bölümünde nefret suçu ile LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları tanımlanacaktır. Nefret suçunun bazı temel özellikleri ana hatlarıyla verilecektir. Bu kavramlar, nefret suçuna uygulamalı polis hizmetleri perspektifinden bakacak olan Modül 4 için dayanak oluşturacaktır.

(a) ve (b) bölümleri, birlikte, katılımcılara bu eğitim programında incelenen belirli konularda bilgi sahibi olmaları için temel sağlayacaktır.

Modül 2(a): Temel kavramlar ve tanımlar - LGBTİ Topluluğu – Homofobi, Transfobi, Klişeleştirme ve Ayrımcılık

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve L, G, B, T ve İ harflerinin temsil ettiği temel kavramları öğrenecek;
- ▶ homofobi, transfobi, klişeleştirme ve ayrımcılık kavramlarını ve bu kavramların polis memurunun rolüyle nasıl ilişkili olduğunu anlayacak;
- ▶ eğitim süresince ve kendi çalışmalarında terminolojiyi kullanabileceklerdir.

ETKİNLİKLERE VE SÜRELERİNE GENEL BAKIŞ

- ▶ Etkinlik 2.1: LGBTİ topluluğuyla ilgili temel terminolojiyi kavramak: Ders kolaylaştırıcıları tarafından yapılacak genel bir sunum (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 2.2: Klişeleri Anlamak: Genel sunum ve tartışmanın ardından grup çalışması (20 dakika)
- ▶ Etkinlik 2.3: Klişeleri Anlamak: Tartışmanın ardından bireysel çalışma (25 dakika)

ETKİNLİK 2.1: LGBTİ TOPLULUĞUYLA İLGİLİ TEMEL TERMİNOLOJİYİ KAVRAMAK. DERS KOLAYLAŞTIRICILARI TARAFINDAN YAPILACAK GENEL SUNUM (30 DAKİKA)

Temel Kavramlar ve Tanımlar – Sunum

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

2.1a ve 2.1b numaralı katılımcı kopyaları

Bu modülde kolaylaştırıcı, aşağıda yer alan temel kavramları genel oturumda tanıtacaktır:

- ▶ Cinsel yönelim (LGB), cinsiyet kimliği (T) ve İnterseks (I)
- ▶ Homofobi, Transfobi, Klişeleştirme ve Ayrımcılık

Gruba sunumdan anladıklarını ve temel kavramları not almaları söylenmelidir. Not almayı kolaylaştırmak için 2.1 numaralı metin grubun ilerledikçe öğrendiklerini kaydetmesine yardımcı olmak için kullanılabilir. 2.1b numaralı metin bu alanda daha fazla fikir sahibi olmak için kullanılabilir.

Katılımcıların neler öğrendiği, modül içerisinde daha ileri bir aşamada, 2.6 numaralı metin kullanılarak 2.6 etkinliği sırasında test edilebilir.

Eğitmenlere Not:

Aşağıda yer alan sayfalar yerel eğitimler için uyarlanabilecek bilgiler içermektedir. Uyarlamalar hem zamanla ilgili hususlara hem de verilecek eğitimin derinliğine uygun şekilde, hedef kitlenin mevcut bilgisine ve gerekli detay düzeyine bağlı olmalıdır. Materyali inceleyin ve ilgili polis memurlarının daha iyi anlamasını kolaylaştıracak en uygun bölümleri seçin.

Bu alıştırmamızın interseks kişiler üzerine yapılacak tartışmalar için uygun olmadığını lütfen unutmayın. Bunun sebebi, resmin interseks tanımını karşılayan cinsiyet özelliklerine dair çeşitliliği yansıtmamasıdır. İnterseks ile ilgili konuları tartışırken lütfen 2.1 etkinliğine ve 2.1.a numaralı metne başvurunuz.

Cinsel Yönelim: “LGB” Bileşenleri

Cinsel yönelim, kişinin karşı cinsiyetten (heteroseksüel) ya da aynı cinsiyetten (eşcinsel, lezbiyen, gey) ya da iki cinsiyetten (biseksüel) bireylere karşı derin duygusal, romantik ve cinsel çekim hissetmesi ve bu bireylerle yakın ve cinsel ilişki yaşama isteği anlamına gelmektedir.¹⁹

Cinsel yönelimle ilgili aşağıda yer alan tanımlar bu eğitim programıyla ilişkilidir.

- ▶ Lezbiyen: esas olarak diğer kadınlara karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim duyan kadın.
- ▶ Gey erkek: esas olarak diğer erkeklere karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim duyan erkek. Bu terim (ç.n. “gey”) lezbiyenler ve biseksüeller için de kullanılabilir ve bazı durumlarda tüm LGBT kişiler için bir şemsiye terim de olabilir.
- ▶ Biseksüel: her iki cinsiyetten bireylere karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim hisseden kişi. Bu çekim gücünün sıklığı, yoğunluğu ya da niteliği muhakkak her iki cinsiyete karşı da eşit olmak zorunda değildir.
- ▶ Heteroseksüel: karşı cinsten bireylere duygusal, romantik ve cinsel olarak çekim ve bağlılık hisseden kişi.²⁰

Hepimizin bir cinsel yönelimi vardır. Lezbiyen, gey ya da biseksüel topluluğuna ilişkin net bir oran yoktur. Yüzdelere çalışmadan çalışmaya değişiklik gösterir ve kendini lezbiyen, gey ya da biseksüel olarak tanımlayanlara oranla eşcinsel birliktelik yaşadığını belirten kişi sayısı daha yüksektir. Raporlanan rakamlar kültürel normlara, dini inançlara ve genel sosyal kabul düzeylerine göre değişiklik göstermektedir. Britanyalı eşcinsel hakları derneği olan Stonewall, Britanya nüfusunun %5-7’sinin gey, lezbiyen ya da biseksüel olduğunu tahmin etmektedir.²¹ Williams Enstitüsü ABD yetişkin nüfusunun %3.5’inin gey, lezbiyen ya da biseksüel olduğunu tahmin etmiş ve nüfusun %8.2’sinin eşcinsel davranışlarda bulunduğunu ifade etmiştir.²² Tam olarak rakamlar net değilse de nüfusun oldukça büyük bir kısmının lezbiyen, gey ya da biseksüel olduğunu biliyoruz. Bu rakam %3 gibi düşük bir oran bile olsa, bu oran 220,000,000 kişiye denktir.²³ Kıtaların tümünde lezbiyen, gey ve biseksüel kişiler büyük bir azınlığı temsil etmektedir.

Cinsiyet Kimliği: “T” Bileşeni

Trans, doğumda atanmış cinsiyetten farklı bir cinsiyet kimliği olan kişileri ve doğumda atanmış cinsiyetten farklı bir cinsiyet kimliğini sergilemek isteyen kişileri kapsamaktadır. Giysi, aksesuar, hareket ve ifade tarzı, konuşma kalıpları, kozmetik ya da beden modifikasyonu ile kendilerini doğumda atanmış cinsiyet rollerine yönelik beklentilerden farklı şekilde sunması gerektiğini hisseden, bunu tercih eden ya da seçen kişiler de bu gruptadır. Diğerlerinin yanı sıra, “erkek” ya da “kadın” etiketleriyle özdeşleşmeyen kişiler, transseksüeller, travestiler ve karşıt giysiciler [*cross dresser*] de bu gruba dâhildir.

Trans erkek, cinsiyeti doğumda “kadın” olarak atanmış, ancak cinsiyet kimliği “erkek” olan ya da maskülen spektrum içerisinde bulunan kişidir. Trans kadın, cinsiyeti doğumda “erkek” olarak atanmış, ancak cinsiyet kimliği “kadın” olan ya da feminen spektrum içerisinde bulunan kişidir.

Bazı trans kişiler ne kadın ne erkek olarak tanımlanır ya da her ikisi birden olarak da tanımlanabilir, bu durum **ikili cinsiyet dışındaki** trans kişileri yansıtır.

Trans kişilerin cinsel yönelimleri için analogik etiketler, doğumda atanmış cinsiyetleri yerine cinsiyet kimliklerine göre kullanılır. Örneğin, heteroseksüel bir trans erkek kadın partnerlere ilgi duyan bir trans erkektir. Lezbiyen bir trans kadın, kadın partnerlere ilgi duyar. “Transgenderizm” kelimesi bir trans kimliğe ya da ifadeye sahip olunması anlamına gelmektedir.

19 www.coe.int/en/web/sogidatabase/glossary.

20 <http://rainbowcenter.uconn.edu/terms/>.

21 https://www.staffs.ac.uk/assets/Stonewall%20-%20Employment%20regulations%20-%20guidelines%20for%20employers_tcm44-21515.pdf.

22 <http://williamsinstitute.law.ucla.edu/research/census-lgbt-demographics-studies/how-many-people-are-lesbian-gay-bisexual-and-transgender/>.

23 www.census.gov/popclock/ 29 Eylül 2016.

Cinsiyet kimliği kişinin doğumda atanmış cinsiyet ile uyumlu olabilen ya da olmayan son derece bireysel bir cinsiyet deneyimi anlamına gelir. Kişisel bir beden anlayışını ve giysi, konuşma ve kişiye özgü hareket ve ifade tarzı **gibi toplumsal cinsiyetin diğer** dışavurumlarını ("cinsiyet ifadesi") içerir.

Kişinin **cinsiyeti** genellikle doğumda atanır ve ondan sonra sosyal ve hukuki bir gerçeklik haline gelir. Bununla birlikte, bazı kişiler doğumda atanmış cinsiyetleriyle özdeşleşmede sorun yaşarlar - bu kişiler "**transgender**" ya da "**trans**" olarak adlandırılır. Cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ile aynı şey değildir ve trans kişiler heteroseksüel, biseksüel, ya da gey/lezbiyen olarak tanımlanabilirler.²⁴

"Bireyin erkek, kadın ya da başka bir cinsiyetten (mutlaka başkaları tarafından görülebilir olmak zorunda değil) olmasına dair hissiyatı" da **cinsiyet kimliğinin** başka bir tanımıdır.²⁵

Avrupa'da, bireylerin cinsiyetlerini anaakım nüfustan farklı olarak tanımlayabildiği çok çeşitli birçok ifadeyi kapsayan "transgender" ya da "trans" kavramlarını şemsiye terim olarak kullanmak yaygındır.

Yine, cinsel yönelimde olduğu gibi, cinsiyet kimlikleri ve doğumda atanan cinsiyet arasında uyum olmayan bireylerin sayısını hesaplamak oldukça zordur. Bazı tahminlere göre nüfusun %0.3'ü ile %3'ü arasındadır.²⁶ Trans kişilere yönelik toplumsal damgalama ve yaygın ayrımcılık dikkate alındığında, böyle bir nüfus hesaplaması yapmak zordur.

Cinsel yönelimde olduğu gibi, her birimizin bir cinsiyet kimliği vardır. Nüfusun çoğunluğu için fiziksel cinsiyetimiz ve cinsiyet kimliği anlayışımız arasında bir uyum vardır. Bu tür bir uyuma sahip olmayanlar için ise cinsiyet kimliğini tanımlamak acı verici ve karmaşık bir yolculuk olabilir ve bu kişilerin yaşamları ciddi ölçüde bu durumdan etkilenir.

Cinsiyet ifadesi giysi, kişisel bakım, konuşma, saç şekli, vücut dili, sosyal etkileşimler ve diğer davranışlar yoluyla kişinin kendi cinsiyetini ifade etmesiyle ilgilidir.²⁷ Cinsiyet kimliğinin aksine, cinsiyet ifadesi dışarıdan görünendir.

Cinsiyet kimliği nasıl hissettiğimizle ilgiliyken, cinsiyet ifadesi ne giydiğimiz ve nasıl giyindiğimiz ve davranışlarımızla ilgili günlük olarak yaptığımız çok sayıdaki seçimle ilgilidir. Çoğumuz bunları doğal karşılarız, ancak cinsiyet kimliğimiz doğumda atanan cinsiyetimizle uyumlu olmadığında kendimizi fiziksel olarak nasıl ifade edeceğimize dair karar vermek zor olabilir ve bu karar genellikle yaşamı değiştirir.

Cinsiyet geçişi

Cinsiyet değiştirme sürecine genellikle "*geçiş*" adı verilir. Kişinin baskın şekilde bir cinsiyete ait olarak görülmesinden baskın şekilde başka bir cinsiyete ait görülmesine giden bir süreçtir ve zaman alır. Kişinin cinsiyet geçişinde sosyal, hukuki ve/veya tıbbi hususlar söz konusu olabilir.

Cinsiyet geçişi, diğer hususların yanı sıra, fiziksel görünüş, giyim ve sosyal ilişkilerde değişiklikleri içeren bir sosyal değişiklik olabilir. Ayrıca bu kavram, hormon tedavisi ve bazı kişiler için, cinsiyet değiştirme ameliyatı ile ciddi fiziksel geçişleri içermektedir.

Geçiş yaşamış bireyler artık kendilerini trans şemsiyesi altında görmeyebilir.

Cinsiyet belirteci

Cinsiyet belirteçleri polis memurlarının her gün karşılaştıkları bir şeydir. Bu belirteçler cinsiyete işaret eden göstergelerdir ve genelde kimlik kartı, ehliyet ve pasaport gibi belgelerde bulunur. En bariz cinsiyet belirteci kadın/erkek ya da Bay/Bayan gibi adlandırmalardır. Ayrıca profesyonel unvanlar, şahıs zamirleri ya da erkekler ve kadınlar için belirli kombinasyonları kullanabilen sosyal güvenlik ve vergi numarası gibi kodlu numaralar da cinsiyet belirteci olabilir.²⁸

Kimlik belgelerindeki cinsiyet belirtecini değiştirmek bazı ülkelerde imkânsız değilse de oldukça zor olabilir. Polis gibi kamu yetkilileriyle görüşme sırasında gerekli belgelerin sunulduğu durumlarda, cinsiyet belirteçleri trans kişiler için sorunlara sebep olabilir. Bu konu Modül Dört'te ele alınacaktır.

24 www.coe.int/en/web/sogidatabase/glossary.

25 Suç Mağdurları Bürosu (2014) Cinsel Saldırı Mağduru Translara Müdahale

26 A.g.e.

27 İskoç Trans Birliği, Cinsiyet Kimliği, Trans Kişilerin Desteklenmesine Yönelik Giriş Kılavuzu.

28 www.coe.int/en/web/sogidatabase/glossary.

Zamirler

Zamirler, birinden söz ederken kişinin isminin yerine kullanılabilen kelimelerdir. İngilizce’de en yaygın zamirler arasında he/she [erkek için “o”/ kadın için “o”], him/her [erkek için “ona-onu”/ kadın için “ona-onu”], his/hers [erkek için “onunki”/ kadın için “onunki”] bulunur. Bazı trans kişiler cinsiyet bilgisi içermeyen zamirler ya da cinsiyet ayrımı yapan zamirler yerine İngilizce’de “they/their” [onlar/onların] zamirlerini kullanır. Bu konu Modül Dört’te ele alınacaktır.

Trans şemsiyesi altındaki diğer tanımlar

Trans şemsiyesi altındaki kişiler kendi cinsiyet ifadelerini ve cinsiyet kimliklerini birçok şekilde tanımlayabilir. Bunlardan bazıları aşağıda genel hatlarıyla verilmiştir. Ancak hangi terimin kullanılacağından emin olamıyorsanız “**trans**” teriminin genellikle kapsayıcı ve saygılı bir ifade olarak kabul edildiğini unutmayın. Bir bireyle ilgilenirken genelde en iyisi saygılı bir şekilde kendisine sormaktır. Trans kişilerle profesyonel olarak en iyi nasıl etkileşimde bulunulacağına dair konu Modül 4’te ele alınacaktır.

Transseksüel doğumda atanan cinsiyet ile uyuşmayan bir cinsiyet kimliği olan ve sonuçta bu cinsiyeti beden görünümünü ya da cinsiyet geçiş ameliyatı ile beden işlevlerini değiştirerek düzelten kişiler için kullanılan bir terimdir.

Kadından erkeğe geçiş yapan trans erkek, doğumda kadın olarak etiketlenen, ancak cinsiyet kimliği erkek olan ve kalıcı şekilde erkek olarak yaşamak için geçiş yapan kişidir.

Erkekten kadına geçiş yapan trans kadın, doğumda erkek olarak etiketlenen, ancak cinsiyet kimliği kadın olan ve kalıcı şekilde kadın olarak yaşamak için geçiş yapan kişidir.

Karşıt giysici [cross dresser] genelde karşı cinsiyetten olanlarla özdeşleştirilen giysileri giymeyi tercih eden kişileri tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bireylerin bu şekilde davranmalarının sebebi duygusal ve cinsel olarak bunu tatmin edici bulmalarıdır. “**Travesti**” kelimesi artık kullanılmamaktadır ve bazı kişiler için rencide edici olabilir.²⁹

Drag Queen, tarihsel olarak, eğlence amaçlı ya da kişisel tatmin için genelde kadınlarla özdeşleştirilen kıyafetleri giyen erkekler için kullanılan bir terimdir. Ayrıca biyolojik olarak kadın olup erkek gibi giyinen drag king’ler de vardır.³⁰

Cisgender (na-trans) trans olmayan - diğer bir deyişle bireyin, cinsiyeti için toplumun uygun bulunduğu bir cinsiyet rolünü ortaya koyan ya da bu cinsiyet kimliğine sahip olan - kişileri tanımlamak için kullanılan bir terimdir.³¹

Genderqueer daha akışkan ve geleneksel olmayan bir kimlik için ikili toplumsal cinsiyet sistemini (erkek/kadın) reddederken kullanılan bir terimdir.³²

İkili toplumsal cinsiyet sistemi sadece iki cinsiyet olduğunu belirten toplumsal olarak inşa edilmiş bir kavramdır.

İkili cinsiyet dışındakiler [non-binary] ifadesi ne erkek ne de kadın olan bir cinsiyet kimliğini ya da iki geleneksel kavram olan kadın ve erkek dışındaki ya da ötesindeki cinsiyet kimliklerini tanımlar.³³

İnterseks: “İ” Bileşeni

İnterseks kişiler, erkek ve dişi olarak adlandırılan bedenlerin tıbbi ve toplumsal normlarına kromozom, yumurtalıklar, endokrin ya da anatomik cinsiyet açısından uymayanlardır.

Anatomik cinsiyet, örneğin kas kütlesi, kıl dağılımı ve boyu gibi ikincil cinsiyet özelliklerinde ya da iç ve dış genital bölge ve/veya kromozom ve hormon yapısı gibi birincil cinsiyet özelliklerinde belirgin hale gelir.

İnterseks için işlevsel daha basit bir tanım da yapılabilir: Bu kişiler interseks olarak adlandırılır, çünkü doğuştan gelen cinsiyet özellikleri aynı zamanda hem dişi hem erildir ya da ne tam dişi ne de tam erildir ya da ne dişi ne erildir.

İnterseksin birçok biçimi vardır; tek bir kategoriden ziyade daha çok bir yelpazedir ya da şemsiye terimdir. İnterseks terimi 18 ve 19. yüzyıllarda tıp doktorları tarafından yaygın şekilde kullanılan “hermafrodit” teriminin yerine geçmiştir. Bugün hermafrodit terimi oldukça rencide edici kabul edilmektedir.

İnterseks kişi, interseks olarak doğar. İnterseks farklılıkları doğumda fark edilecek şekilde belirgin olabilir. Bazı interseks özellikleri ergenlik döneminde ya da hamile kalmaya çalışırken ya da şans eseri belirgin hale gelir. Bazı durumlarda ise yalnızca otopsi sırasında ortaya çıkarılabilir.

29 www.transequality.org/issues/resources/teaching-transgender-guide-leading-effective-trainings.

30 www.transequality.org/issues/resources/teaching-transgender-guide-leading-effective-trainings.

31 <http://rainbowcenter.uconn.edu/terms/>.

32 <http://rainbowcenter.uconn.edu/terms/>.

33 https://lgbt.wisc.edu/documents/Trans_and_queer_glossary.pdf.

İnterseks kişilerle trans kişiler arasındaki belirgin farklılıklardan biri, interseks kişilerin küçük bir çocukken ya da büyüme çağıında genelde doktorlar tarafından tespit edilmesidir. Genelde rıza gösteremeyecek kadar gençken ya da rızaları olmaksızın genital bölgelerinden ameliyat edilebilirler ya da üreme organları alınabilir.

İnterseks kişiler için atıfta bulunulan en düşük istatistiğe göre, bu durum 200 kişide 1 görülmektedir (doğumların %0.5'i). Sıklıkla atıfta bulunulan daha da düşük oranlı bir istatistiğe göre, bu durum 2000 kişide 1 görülür; ancak bu istatistik sadece bebeklikte ameliyat olan interseks kişileri kapsamaktadır. BM gibi birçok kurumun istatistiklerine göre bu oran %1.7'ye kadar çıkmaktadır.

Bu rakam da interseks farklılıklarının duyma engelli olarak doğmaktan daha yaygın ve hatta en az kızıl saçlı olmak kadar yaygın olduğu anlamına gelir.³⁴

İnterseks kişilerin ayrımcılık ve insan hakları ihlalleri konusunda büyük risk altında olduğu nettir. Az sayıda ülke, interseks kişilerin nefret suçu yasaları çerçevesinde korunan bireyler kategorisinde olduğunu net şekilde tanımıştır (örneğin, Avrupa Konseyi içerisinde İskoçya ve Malta). Avrupa Konseyi'nin kendisi de nefret suçu yasalarının amaçları çerçevesinde cinsiyet özelliklerini korunan özelliklere dâhil etmenin önemini vurgulamıştır (referans verin).

Karma topluluklar ve ortak deneyimler

Yukarıda yer alan bilgiler bir ölçüde LGBTİ şemsiyesi altındaki karma toplulukları ortaya koymaktadır.

LGBTİ topluluklar, ikili cinsiyet ya da toplumsal cinsiyet normları olarak kabul edilenlerin dışındadır. Ancak birçok durumda, bir alt gruptaki bireyler diğer alt gruplardaki bireylerle ortak deneyimleri olduğunu görmezler. Birçok LGB kişi kendi toplulukları ve trans kişiler arasında doğal bir ilişki görmez. Birçok trans kişi kendi cinsiyet kimlikleri ile ilgili konuları cinsel yönelimden ayrı tutar ve tanınmaya yönelik kampanyalarda farklı yaklaşımları savunur. Birey birden fazla alt grubun üyesi olabilir (örneğin, kendini lezbiyen olarak tanımlayan trans kişi).

LGB kişiler (cinsel yönelim), trans kişiler (cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi) ve interseks kişiler (cinsiyet özellikleri) arasında farklılıklar az ve özdür. Bu kişilerin hayat deneyimleri farklı da olsa, bu grupların LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları da dâhil benzer şekillerdeki ayrımcılıktan nasıl muzdarip olduğunun anlaşılması için bu gruplar genelde tek bir şemsiye terim altında toplanmaktadır.

Nefret suçu mağduru olan interseks kişiler hakkında bilgi sınırlıdır ve kolluk kuvvetleri ile STK'lar bu deneyimleri haritalandırmaya daha yeni başlamışlardır.

Kesişimsellik kişinin birden fazla azınlık grubun parçası olmasıyla yaşadığı ek ayrımcılık tabakaları anlamına gelir. Kesişimsel konular LGBTİ kişilerin yaşamlarındaki mevcut zorlukları arttırabilir. Örneğin, siyah eşcinsel bir kadın ırkçılık, homofobi ve cinsiyetçilikle uğraşmak zorunda kalabilir. Ayrımcı davranış sadece anaakım toplumdaki gelmeyebilir; ırkçılık LGBTİ topluluklarının içerisinde de mevcuttur ve ırksal azınlıklar içerisinde de homofobi vardır.

Müslüman bir trans kendi dini topluluğu içerisinde ve dışında hem dini ayrımcılıkla hem de transfobi ile uğraşmak zorunda kalabilir.

TEMEL TANIMLAR – HOMOFOBİ, TRANSFOBİ, KLİŞELEŞTİRME VE AYRIMCILIK

Homofobi ön yargıya dayalı olarak eşcinselliğe; lezbiyen, gey ve biseksüel kişilere karşı yersiz korku ve hoşnutsuzluk anlamına gelir.

Daha basitleştirilmiş tanıma göre "*LGB kişilerden korkma ya da onlardan hoşlanmama*" anlamındadır.

Transfobi ön yargıya dayalı olarak trans kişilerin cinsiyet uyumsuzluğuna karşı yersiz korku ve hoşnutsuzluk anlamına gelir.

Daha basitleştirilmiş tanıma göre "*trans kişilerden korkma ya da hoşlanmama*" anlamındadır.

Homofobi ve transfobi sakınma, sosyal dışlanma, ayrımcılık, kötü davranış, şiddet ve hatta cinayet şeklinde toplumsal hayatta ortaya çıkabilir.

Homofobi ve transfobi aileden, arkadaşlardan, okuldan, topluluklardan, dini liderlerden ve sosyal hayattaki nüfuzlu kişilerden (politikacılar/ ünlüler) edindiğimiz tutumların ve inançların sonucu olarak ortaya çıkabilir.

Homofobi ve transfobi tüm ülkelerde farklı düzeylerde görülmektedir.

34 <http://www.ilga-europe.org/what-we-do/our-advocacy-work/trans-and-intersex/intersex>.

Klişe (ç.n.: *stereotype*) sahip olunan kişisel özelliklere ya da ait olunan toplumsal kesimlere dayandırılarak bir kişi ya da kişiler hakkında geliştirilen tutum ya da inanç anlamına gelir.³⁵

Klişenin bir diğer tanımı ise şöyledir: "Bireysel farklılıklarını göz önüne almaksızın kişilerin meydana getirdiği grubun tamamı hakkındaki ön yargılı ya da aşırı basite indirgenmiş genelleme."

Aşağıdakiler klişeye örnek verilebilir:

- ▶ Tüm lezbiyenler masküldür.
- ▶ Tüm Afrikalı göçmenler suçludur.
- ▶ Tüm polis memurları yetkilerini suiistimal eder.
- ▶ Tüm Müslümanlar aşırılıkçı dincilerdir.

Klişeler, bireysel özelliklerini dikkate almaksızın belirli grupların tüm üyelerinin aynı genelleştirilmiş özelliklerle özdeşleşmelerine sebep olan, önceden belirlenmiş ve karikatürize edilmiş algılardır. Klişeler diğer gruplara karşı ön yargılara ve sonuçta da ayrımcı davranışlara ve eylemlere sebep olabilir.

Genelde olumsuz olmalarına karşın klişeler övgü niteliğinde de olabilir. Ancak yine de olumlu klişelerin de olumsuz etkisi olabilir, çünkü bu klişeler bireysel gerçeklikleri görmezden gelen geniş genellemeleri içermektedir.³⁶ Çocuk bakma konusunda kadınların erkeklere göre daha iyi olduğunu düşünmek bunun bir örneğidir. Bu klişe örneğin çocuklarını istismar eden ve onların bakımını sağlayacak konumda olmayan kadınların olduğu gerçeğini göz ardı etmektedir.

Ön **yargı** kavramı klişe kavramıyla ilgilidir.

Ön **yargı** başka kişiler ya da gruplar hakkında peşin hükümlü ve yerleşmiş bir fikre sahip olmak ve onlara karşı o şekilde davranmaktır. Ön yargılar genelde olumsuzdur ve bilgi ya da gerçekler yerine sıklıkla söylentilere, varsayımlara, hislere ve inançlara dayanır. Ön yargılar hem hareketlerimizi hem de başkalarının davranışlarına ilişkin yorumlarımızı etkiler.

Eğitmenlere Not

Yerel mevzuat ve ayrımcılığa ilişkin tanımlar eğitimden önce incelenmeli ve uygun şekilde eğitime dâhil edilmelidir. Katılımcılara hem ayrımcılık tanımı hem de mevzuat çerçevesinde korunan gruplara ilişkin bilgi verilmelidir.

Ayrımcılık: Birçok ülkede ayrımcılığın hukuki tanımı vardır. Bu tanımlar hem doğrudan hem de dolaylı ayrımcılığı kapsar. Aşağıda verilen ayrımcılık tanımı daha geniştir ve birçok ülkedeki LGBTİ kişilerin ve diğer azınlık gruplarının deneyimlerini yansıtır:

"Ayrımcılık, daha güçlü bir sosyal grubun üyeleri gücü daha az olan bir sosyal grubun üyelerine haksız şekilde ya da zalimce davrandığında ortaya çıkar. Ayrımcılık bireysel nefret eylemleri ya da adaletsizlik ve genelde diğer gruplara tanınan ayrıcalıkların kurumsal olarak reddedilmesi de dâhil olmak üzere birçok şekilde gerçekleşebilir."³⁷

Ayrımcılığın hukuki tanımı

Ayrımcılık hukuken haksız ve eşit olmayan muamele olarak tanımlanır:

1. Doğrudan ayrımcılık, yasaklı bir ya da birkaç ayrımcılık gerekçesiyle ilgili bir sebepten ötürü, bir kişi ya da gruba diğer kişi ya da kişilere olduğu kadar ya da karşılaştırılabilir bir durumda o kişilere davranılacağı gibi olumlu davranılmadığında ya da yasaklı bir ya da birkaç ayrımcılık gerekçesiyle ilgili bir sebepten ötürü bir kişinin ya da grubun zarara maruz kalması durumunda gerçekleşmektedir.

Daha basit şekilde ifade etmek gerekirse: Doğrudan ayrımcılık kişi ya da kişilere bir azınlık grubun üyesi oldukları için nüfusun çoğunluğuna göre daha olumsuz davranılmasıdır.

Polis memurunun, suç mağdurunun trans, Roman ya da dini bir azınlık üyesi olması sebebiyle suça ilişkin tutanak tutmayı reddetmesi bu ayrımcılığın örneklerindedir.

35 AGİT (2014) TAHCLE Training Manual Training on Hate Crime for Law Enforcement Curriculum for Trainers.

36 <https://lgbtrc.usc.edu/education/terminology/>.

37 <https://lgbtrc.usc.edu/education/terminology/>.

2. Dolaylı ayrımcılık, bir hüküm, kriter ya da uygulamanın, söz konusu hüküm, kriter ya da uygulama nesnel olarak meşru bir amaçla gerekçelendirilmiyorsa ve bu amaca ulaşma yolları uygun ve gerekli değilse, yasaklı bir ya da birkaç ayrımcılık gerekçesiyle ilişkili bir statüsü ya da özelliği olan kişileri (cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği dâhil) diğer kişilere göre dezavantajlı bir konuma getirmesi halinde ortaya çıkar.

Daha basit şekilde ifade etmek gerekirse: Dolaylı ayrımcılık belirli uygulamaların, kuralların ya da politikaların kişi ya da kişileri çoğunluk nüfusunu oluşturan kişilere göre dezavantajlı bir konuma getirmesidir. Doğrudan ayrımcılıkla karşılaştırıldığında, dolaylı ayrımcılığı tespit etmek kimi zaman daha zordur.

Eşcinsel ilişkileri tanımayan politikaların ve/veya mevzuatın olduğu bir yerde evli polis memurlarına özel yıllık izin hakkı verilmesi bu tür ayrımcılığın örneklerindedir.

Polis güçlerinin faaliyet gösterdiği ülkeden farklı bir yerde edinilen eğitimle ilgili niteliklerin, en az yerel düzeydeki eğitimle ilgili nitelikler kadar iyi olsalar bile, tanınmaması da bir diğer örnek olabilir. Bu tür dolaylı ayrımcılık etnik olarak farklı kişilerin polis teşkilatında istihdamına olanak sağlamaz.

KATILIMCI KOPYASI 2.1: NOT ALIN!

LGBTİ topluluğu kimlerden oluşur?- Temel Kavramlar ve Tanımlar

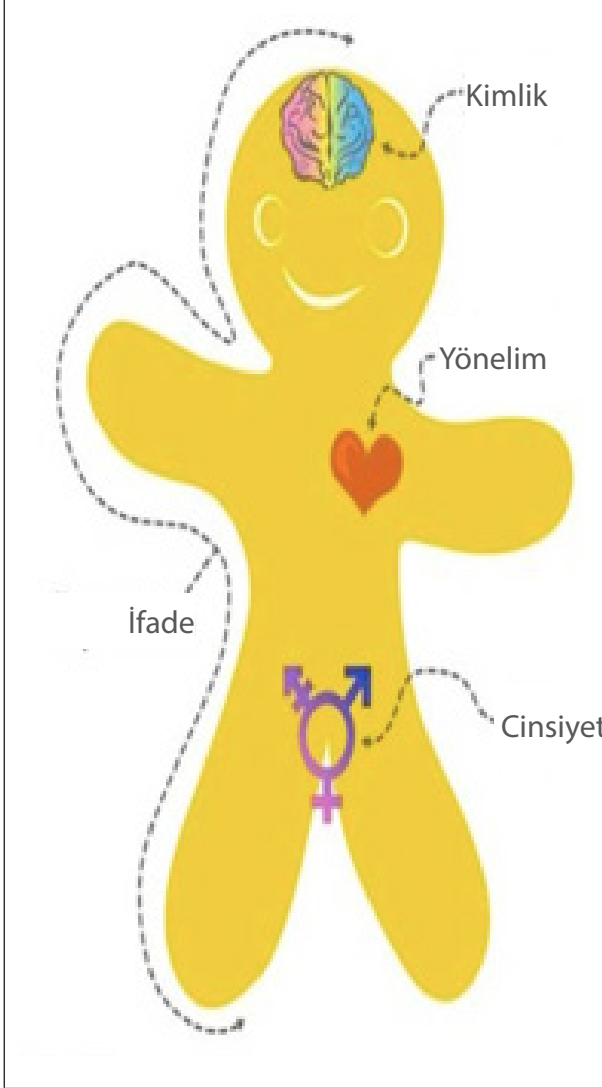
Cinsel Yönelim	
LGB	L – G – B –
Cinsiyet Kimliği	
Cinsiyet İfadesi	
Trans ya da T	
İnterseks	

Zararlı sosyal davranış – Temel Kavramlar ve Tanımlar

Homofobi	
Transfobi	
Klişe	
Ayrımcılık	Doğrudan – Dolaylı –

KATILIMCI KOPYASI 2.1B: TEMEL KAVRAMLAR

Zencefilli Kurabiye İnsan bu modüle şimdiye kadar tartışılan temel LGBT kavramlarının tanımlanması ve anlaşılması için yardım niteliğindedir. Bu alıştırmaların interseks kişiler üzerine yapılacak tartışmalar için uygun olmadığını lütfen unutmayın. Bunun sebebi resmin interseks tanımını karşılayan cinsiyet özelliklerine dair çeşitliliği yansıtmamasıdır. Interseks ile ilgili konuları tartışırken lütfen 2.1 etkinliğine ve 2.1.a numaralı metne başvurunuz.³⁸

Cinsel yönelim: Diğer kişilere karşı nasıl hissettiğimiz, duygusal ve fiziksel olarak kime çekim duyduğumuz, kalbimizde olanlar. Gey, lezbiyen, biseksüel ya da heteroseksüel olmak.

Cinsiyet kimliği: Kendi cinsiyetimiz için ne düşündüğümüz ve nasıl hissettiğimiz; beynimizde olanlar (örneğin, kadın ya da erkek ya da her ikisinin karışımı olduğumu hissediyorum).

Cinsiyet ifadesi: Davranış ve fiziksel görünüm ile kendimizi nasıl ifade ettiğimiz. Giysimiz, saçımız, takılarımız, kişisel tarzımız vb. Diğer grupların yanı sıra trans, na-trans ya da karşıt giysici [cross dresser] olmak.

Cinsiyetimiz: Kromozomlarımızdan ve fiziksel organlarımızdan meydana gelen biyolojik oluşum. Bizi erkek, kadın, her ikisi ya da hiç biri yapan.

Lezbiyen: Asıl olarak başka kadınlara karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim hisseden kadın.

Gey: Asıl olarak başka erkeklere karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim hisseden erkek.

Biseksüel: Her iki cinsiyetten bireylere karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim hisseden kişi.

Heteroseksüel: Karşı cinsiyetten bireylere duygusal, romantik ya da cinsel çekim ya da bağlılık hisseden kişi.

Trans: Doğumda atanan cinsiyetten farklı bir cinsiyet kimliği olan kişiler ve cinsiyet kimliğini doğumda atanan cinsiyetten farklı şekilde sergilemek isteyen kişiler.

38 <http://itspronouncedmetrosexual.com/2012/03/the-genderbread-person-v2-0/>.

ETKİNLİK 2.2: KLİŞELERİ ANLAMAK 1: GENEL SUNUM VE TARTIŞMANIN ARDINDAN GRUP ÇALIŞMASI (20 DAKİKA)

Eğitmenlere Not:

Bu alıştırmayı, LGBTİ kişilere yönelik bir araya getirilen olumsuz klişelerin homofobi/transfobi fırsatına dönüştürülmemesini sağlamak için dikkatle yapılmalıdır. Bu alıştırmayı, çok zorlu çalışma ortamlarında ya da kolaylaştırıcı, ihtilafli tartışmaları idare etme konusunda uzman değilse uygun olmayabilir.

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

Eğitimin yapıldığı mekânda ara verildiğinde kullanılacak odalar ya da alanlar

1. Katılımcıları dört gruba ayırın.
2. Her gruba aşağıda belirtilen alanlarda mümkün olduğunca fazla klişeyi toplama görevi verin:
  - ▶ birinci gruptan, LGBTİ kişiler hakkındaki olumsuz klişeleri toplamasını isteyin;
  - ▶ ikinci gruptan, polisler hakkındaki olumsuz klişeleri toplamasını isteyin;
  - ▶ üçüncü gruptan, LGBTİ kişiler hakkındaki olumlu klişeleri toplamasını isteyin;
  - ▶ dördüncü gruptan, polisler hakkındaki olumlu klişeleri toplamasını isteyin.
3. Gruplara ilgili klişeleri tespit etmeleri için beş dakika verin. Daha sonra katılımcıları tekrar bir araya getirin ve gruplardan bulgularını ana hatlarıyla anlatmalarını isteyin. Sonuçları pano kâğıtlarına yazın.
4. Genel tartışmada aşağıda yer alan soruları sorun:
  - ▶ Klişeler her bir grup için doğru bir tanımlama yapıyor mu?
  - ▶ Klişeler söz konusu bu iki grubun üyelerine nasıl zarar verebilir?

Alıştırma ön yargıları açığa çıkarmalı ve tüm grupların klişeleştirmeden muzdarip olduğunu göstermelidir. LGBTİ kişilerin ve polislerin paralel olarak incelenmesi polis ve LGBTİ topluluğu arasında bir bağlantı sağlayacaktır.³⁹

ETKİNLİK 2.3A: KLİŞELERİ ANLAMAK 2: TARTIŞMANIN ARDINDAN BİREYSEL ÇALIŞMA (20 DAKİKA)

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

1. Katılımcılardan kendilerinin ya da aile bireylerinden birinin klişeleştirmeye maruz kaldığı bir zamanı düşünmelerini isteyin ve onları kendi kendilerine çalışmak üzere serbest bırakın. Klişeleştirmenin etkilerini yazmalarını isteyin.
2. Birkaç dakika sonra birkaç katılımcıdan deneyimlerini ana hatlarıyla anlatmalarını isteyin.

ETKİNLİK 2.3B: KLİŞELERİ ANLAMAK 2: GRUP TARTIŞMASI (15 DAKİKA)

Yukarıdaki tartışmaya dayanarak gruba aşağıdaki soruları sorun ve fikirlerini pano kâğıdına yazın:

- ▶ Klişeleştirme kavramına ilişkin bilginiz göz önünde tutulduğunda, klişeleştirmeye karşı çıkmadığı takdirde bireyler, aileler ve topluluklar ne tür risklerle karşı karşıyadır?
- ▶ Polis memurları bu tür bir klişeleştirme yaptığı takdirde riskler nelerdir?

³⁹ Kaynak: Polack, R. and LeDeroff, J. (2010) ILGA Europe Toolkit for training police officers on tackling homophobic crime, ILGA Europe. [Homofobik suçlarla mücadele üzerine polis memurlarının eğitimine yönelik ILGA Avrupa Kılavuzu]

Modül 2 (b): Temel kavramlar ve tanımlar - Nefret suçu

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ nefret suçunun tanımını net bir şekilde kavrayacak;
- ▶ nefret suçunu ve nefret vakasını ayırt edebilecek;
- ▶ polis hizmetleri ile bağlantılı şekilde nefret suçunun bazı temel özelliklerini öğrenecek;
- ▶ yerel/ulusal polis hizmetlerinin bağlamını inceleyecek;
- ▶ eğitim süresince ve kendi çalışmalarında terminolojiyi kullanabilecek;
- ▶ uygulamada nefret suçuyla ilgili bir mevzuat olmasa da nefret suçunun uygulamalı polislik faaliyeti ve sosyal bir kavram olarak mevcut olduğunu anlayacaklardır.

ETKİNLİKLERE VE SÜRELERİNE GENEL BAKIŞ

- ▶ Etkinlik 2.4: Nefret suçu nedir? Sunum ve tartışma (20 dakika)
- ▶ Etkinlik 2.5: Tanım Testi (10 dakika)
- ▶ Etkinlik 2.6: Nefret suçuna ilişkin ulusal mevzuat bağlamını haritalandırma (10 dakika)

ETKİNLİK 2.4: NEFRET SUÇU NEDİR? SUNUM VE TARTIŞMA (30 DAKİKA)

Eğitmenlere Not

Eğitmeden önce yerel mevzuat ve Nefret Suçu/Nefret Olayı/Nefret Söylemi ile ilgili hukuki tanımlar incelenmeli ve uygun olduğu takdirde eğitime dâhil edilmelidir. Katılımcılara hem tanımlar hem de mevzuat çerçevesinde korunan grupların bilgisi verilmelidir.

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem, kâğıt 2.4.a ve 2.4b numaralı katılımcı kopyaları

Bu etkinlikte eğitmen, genel oturumda nefret suçu tanımını ve bazı ilgili temel kavramları anlatacaktır. 2.4a numaralı metin katılımcılara dağıtılacaktır (yerel düzeyde kullanılabilmesi için gerektiği şekilde uyarlandıktan sonra). 2.4b numaralı metin temel kavramlara ilişkin bilgilerini test etmek amacıyla katılımcılar tarafından kullanılabilir.

Temel Tanımlar

Tanım

Nefret suçu: Ön yargı saikli cezai eylem

Mağdurun, mülkün ya da suçun hedefinin koruma altındaki bir grubun gerçekten parçası olması, o gruba bağlantılı, ilgili olması ya da o gruba destekte bulunması ya da bu şekilde algılanıyor olması sebebiyle seçildiği durumlarda gerçekleşen korkutma, tehdit, mala zarar, saldırı, cinayet ya da işlenen diğer cezai suçlar nefret suçları arasındadır.

Nefret suçunu oluşturan iki temel unsur şöyledir:

- Ceza gerektiren bir suçun** işlenmiş olması ve
- Failin ön yargı **saiki** ile hareket etmiş olması.

Yukarıda verilen bu iki unsurdan birinin var olmaması halinde olay nefret suçu olarak adlandırılmaz.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları ön yargı saikli cezai eylemlerdir. Mağdurun, mülkün ya da suçun hedefinin LGBTİ grubunun parçası olması, o gruba bağlantılı, ilgili olması ya da o gruba destekte bulunması ya da bu şekilde algılanıyor olması sebebiyle seçilmesi halinde nefret suçları ortaya çıkmaktadır. Failin saikinin mağdurun cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ya da cinsiyet özellikleri olduğuna dair makul bir şüphe bulunmalıdır.⁴⁰

Nefret saikli olaylar ceza gerektiren suça ya da **ön yargı** saikine ilişkin mahkemede kanıt oluşturacak yeterli delil olmaması sebebiyle ya da eylemin kendisi ulusal mevzuat çerçevesinde ceza gerektiren bir suç olmadığı için nefret suçu sınırına ulaşmayabilen, nefret saikli gerçekleştirilen, hoşgörüsüzlüğe dayalı olaylar, eylemler ya da dışavurumlardır.

Bağırma ve tehditkâr davranışlar cezai bir yaptırımı haklı çıkarmaya yetmeyebilir, ancak sokaktaki birine bağırarak transfobik bir söz söylemek nefret olayı olabilir.

Nefret söylemi azınlık gruplarına karşı nefreti, ayrımcılığı ya da şiddeti meşrulaştıran, bunları yayan, kışkırtan ya da teşvik eden aleni ifadelerdir. Örneğin, nefreti körükleyen, siyasi ve dini liderler ya da başka kanaat liderleri tarafından verilen ve basın ya da internet yoluyla yayılan beyanlar.

Nefret söylemi yerel mevzuata bağlı olarak suç olabilir ya da olmayabilir.

Soykırım ulusal, etnik, ırksal, dini ya da toplumsal bir kesimi tamamen ya da kısmen yok etmeyi amaçlayan kasıtlı davranışları içerir. Nefret suçları soykırıma giden sürecin bir parçası olabilir. Münferit soykırım eylemlerinin nefret suçlarını oluşturduğu kabul edilebilir.

Nefret suçlarının temel özelliklerinden biri, **eğer ele alınmazlarsa tırmanışa geçebilmeleridir**. İtiraz edilmeyen nefret söylemi, kişilerin şiddet içeren eylemler gerçekleştirmesine ve/veya cezai yaptırım gerektiren hasarlar vermesine sebep olabilir. Bunun etkisi bireyden aileye, yerel topluluk üyelerinden tüm topluma kadar yayılabilir.

Bu sebeple okulların, toplulukların, hükümetlerin ve polislerin ayrımcı davranışların tırmanışını engellemek için uygun olduğunda **hızlı şekilde müdahale etmesi önemlidir**.

Korunan özellik bir grubun **ırk, din, etnik köken, uyruk, cinsiyet, cinsel yönelim**, cinsiyet özellikleri veya *kimlikleri için esas olan* benzer ortak unsur gibi bir temel özelliğidir. Korunan özellikler birey olarak *kolaylıkla değiştiremeyeceğimiz*, yapımızı oluşturan parçaları temsil eder. Bunlar, *zaman ve kültür içerisinde gözle görünür bir ayrımcılık örüntüsü* oluştuğunda korunan özellik haline gelebilir.

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği genellikle mevzuatta korunan özellikler arasında listelenir, çünkü bunlar değiştirilemeyen kişisel özelliklerdir. LGBTİ kişilere yönelik ayrımcılığa dair net örüntüler çeşitli kültürlerde ve daha önceki yüzyıllarda tespit edilebilir. LGBTİ kişilere suçlu muamelesi yapma, istismar ve toplumsal damgalama bu örüntüler arasındadır.

Failin amacı genelde bir gruba ya da topluluğa güvende olmadıklarına dair bir mesaj göndermek olduğu için nefret suçu genellikle **mesaj suçu** olarak adlandırılır. Faillere, toplumun bu tür suçlara müsamaha etmeyeceği mesajını göndermek de polisin de içinde bulunduğu ceza adaleti sisteminin sorumluluğudur.

LGBT topluluğunun merkezi olan bir yerdeki ya da bir etkinlik alanındaki duvara "tüm homolara ölüm" yazmak mesaj suçudur. Bu eylemle tüm yerel LGBT topluluğuna güvende olmadıklarına dair bir mesaj gönderilmektedir.

40 www.coe.int/en/web/sogidatabase/glossary.

Failin seçilen gruptan **nefret ettiğini göstermenin gerekli olmadığını** unutmayın. Mağdurun korunan bir gruba mensup olmasının sonucu olarak seçilmiş olduğunu göstermek yeterlidir (ön yargıya **dayalı seçim**). Nefret suçunun faili de aynı grubun bir üyesi olabilir.

Örneğin, suçlular şantaj hedefi olarak genelde geyleri seçer, çünkü bu şekilde, açığa çıkma korkularını kullanarak onlardan para sızdırabilmeyi umarlar. Suçlular mutlaka söz konusu geylerden nefret etmeyebilirler, onun yerine sadece en kolay yoldan para elde etmeyi istiyor olabilirler.

Nefret suçuyla ilgili mevzuatın her ülkede mevcut olmadığını belirtmek gerekir. Mevzuatın olmadığı ülkelerde, polisle temas kurulduğunda bu tür olaylardan **nefret saikli suçlar** olarak bahsetmek faydalı olabilir.

Mağdur, korunan grubun bir üyesi olmak zorunda değildir. Mağdur bu tür gruplara **destek** vermesiyle ilişkilendirildiği için seçilen ya da **yanlışlıkla bu grubun bir parçası olarak tespit edilen** kişi de olabilir.

Örneğin, mağdur bir gey barın yanından geçen ve müşteri zannedilip sonuç olarak dazlaklarca dövülen heteroseksüel bir erkek de olabilir. Mağdur eşcinsel haklarını savunan ve bu desteği yüzünden sağcı gruplar tarafından hedef alınan bir televizyon siması da olabilir.

Mağdur nefret suçu **mağduru** olduğunu bilmeyebilir ya da bu kavramı **anlayamayabilir**. Bu durum olayın nefret suçu olabileceği gerçeğini değiştirmez.

Mağdurlar azınlık bir grubun üyesi oldukları için hedef alındıklarını bilebilir ya da bilmeyebilir. Ön yargı saikinin var olup olmadığını tespit etmek ve bunu uygun olduğu takdirde mağdura açıklamak polise bağlıdır. Mağdurun algısı burada dikkate alınacak hususlardan sadece biridir (bakınız; Modül Dört "Ön yargı Göstergeleri").

Tanım:

Nefret suçu: Ön yargı saikli **cezai eylem**. Mağdurun, mülkünü ya da suçun hedefinin koruma altındaki bir grubun gerçekten parçası olması, o gruba bağlantılı, ilgili olması ya da o gruba destekte bulunması ya da bu şekilde algılanıyor olması sebebiyle seçildiği durumlarda gerçekleşen korkutma, tehdit, mala zarar, saldırı, cinayet ya da işlenen diğer cezai suçlar nefret suçları arasındadır.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları: Ön yargı saikli cezai eylemler. Mağdurun, mülkünü ya da suçun hedefinin LGBTİ grubunun parçası olması, o gruba bağlantılı, ilgili olması ya da o gruba destekte bulunması ya da bu şekilde algılanıyor olması sebebiyle seçilmesi halinde nefret suçları ortaya çıkmaktadır. Failin saikinin mağdurun cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ya da cinsiyet özellikleri olduğuna dair makul bir şüphe bulunmalıdır.

Nefret suçunu oluşturan iki temel unsur şöyledir:

- Ceza gerektiren bir suçun** işlenmiş olması ve
- Failin ön yargı **saiki** ile hareket etmiş olması.

Nefret saikli olaylar ceza gerektiren olaya ya da **ön yargı** saikine ilişkin mahkemede kanıt oluşturacak yeterli delil olmaması sebebiyle ya da eylemin kendisi ulusal mevzuat çerçevesinde ceza gerektiren bir suç olmadığı için nefret suçu sınırına ulaşmayabilen, nefret saikli gerçekleştirilen, hoşgörüsüzlüğe dayalı olaylar, eylemler ya da dışavurumlardır.

LGBT kişilere yönelik **nefret söylemi** LGBT kişilere karşı nefreti, ayrımcılığı ya da şiddeti meşrulaştıran, bunları yayan, kışkırtan ya da teşvik eden açık ifadelerdir. Örneğin, nefreti körüklemek amacıyla siyasi ya da dini liderler ya da başka kanaat liderleri tarafından verilen ve basın ya da İnternet yoluyla yayılan beyanlardır.

Soykırım ulusal, etnik, ırksal, dini ya da toplumsal bir grubu tamamen ya da kısmen yok etmeyi amaçlayan kasıtlı davranışları içerir. Nefret suçları soykırıma giden sürecin bir parçası olabilir. Münferit soykırım eylemlerinin nefret suçlarını oluşturduğu kabul edilebilir.

Nefret suçlarının temel özelliklerinden biri eğer ele alınmazlarsa **tırmanışa** geçebilmeleridir. Kontrol altına alınmayan nefret söylemi **şiddete** ve/veya cezai yaptırım gerektiren hasarlara sebep olabilir. Bunun etkisi bireyden aileye, yerel topluluk üyelerinden tüm topluma kadar yayılabilir.

Korunan özellik bir grubun **ırk, din, etnik köken, uyruk, cinsiyet, cinsel yönelim**, cinsiyet özellikleri ya da *kimlikleri için esas olan* benzer ortak unsur gibi bir grubun temel özelliğidir. Korunan özellikler birey olarak *kolaylıkla değiştiremeyeceğimiz*, yapımızı oluşturan parçaları temsil eder. Bunlar, *zaman ve kültür içerisinde gözle görünür bir ayrımcılık örüntüsü* oluştuğunda korunan özellik haline gelebilir.

Failin amacı genelde bir gruba ya da topluluğa güvende olmadıklarına dair bir mesaj göndermek olduğu için nefret suçu genellikle **mesaj suçu** olarak adlandırılır. Faillere, toplumun bu tür suçlara müsamaha etmeyeceği mesajını göndermek de ceza adaleti sisteminin sorumluluğudur.

Failin seçilen gruptan **nefret ettiğini göstermenin gerekli olmadığını** unutmayın. Mağdurun korunan bir gruba mensup olmasının sonucu olarak seçilmiş olduğunu göstermek yeterlidir (ön yargıya **dayalı seçim**). Nefret suçunun faili de aynı grubun bir üyesi olabilir.

Nefret suçuyla ilgili mevzuatın her ülkede mevcut olmadığını belirtmek gerekir. Mevzuatın olmadığı ülkelerde, polisle temas kurulduğunda bu tür olaylardan **nefret saikli suçlar** olarak bahsetmek faydalı olabilir.

Mağdur korunan grubun bir parçası olmak zorunda değildir. Mağdur bu tür gruplara **destek** vermesiyle ilişkilendirildiği için seçilen ya da **yanlışlıkla bu grubun bir parçası olarak tespit edilen** kişi de olabilir.

Mağdur nefret suçu **mağduru** olduğunu bilmeyebilir ya da bu kavramı **anlayamayabilir**. Bu durum olayın nefret suçu olabileceği gerçeğini değiştirmez.

KATILIMCI KOPYASI 2.4B – NEFRET SUÇU- HIZLI TEST

1	Boşlukları doldurunuz (her iki boşluk için de aynı cevap) Nefret suçu _____ suçu olarak da adlandırılır. Bunun sebebi faillerin belirli bir gruba güven- de olmadıklarına dair _____ göndermek istemesidir.
2	Polisin bir olayı nefret suçu olarak soruşturması için mağdurun söz konusu suçu nefret suçu olarak mı rapor etmesi gerekir? Kısaca açıklayınız.
3	Nefret suçları erken aşamada ele alınmazsa nasıl bir örüntü ortaya çıkabilir?
4	Her nefret suçunda bulunması gereken iki temel unsur nedir? 1) _____ 2) _____
5	Mağdurun, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçu mağduru olması için mutlaka LGBTİ mi olması gerekir? Kısaca açıklayınız.
6	LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının cezai soruşturmasında failin mağdurdan nefret ettiğini kanıtlamak gerekli mi?
7	Nefret söylemi bir nefret suçu mudur?
8	Nefret suçuna ilişkin ulusal mevzuatınızda öngörüldüğü şekilde korunan özellikleri listeleyiniz.
9	Korunan özelliğin iki yaygın ögesini yazınız: 1) _____ 2) _____

ETKİNLİK 2.5: TANIM TESTİ (5 DAKİKA)

Gerekli malzemeler:

Kalem

2.5a (test) ve 2.5b (cevaplar) numaralı katılımcı kopyaları

Her bir katılımcıya bir kopya verin. Katılımcılara, bu alıştırmamızın amacının temel kavramlar ile tanımlarını eşleştirmek olduğunu söyleyin. Beş dakikanın sonunda cevapları verin ve katılımcılardan puanlarını hesaplamalarını isteyin. En yüksek puan alan kişiye ufak bir ödül verebilirsiniz.

KATILIMCI KOPYASI 2.5A – TANIM TESTİ

Temel Kavram	Harf yazın		Tanım
Ayrımcılık		A	Birinden söz ederken kişinin isminin yerine kullanılabilen kelimelerdir. Örneğin, o, onlar
Homofobi		B	Kişinin diğer kişilere karşı derin duygusal, romantik ve cinsel çekim hissetmesi ve bu bireylerle yakın ve cinsel ilişki yaşama isteği
Trans		C	Ön yargıya dayalı olarak eşcinselliğe; lezbiyen, gey ve biseksüel bireylere karşı yersiz korku ve hoşnutsuzluk
İnterseks		D	Doğumda atanan cinsiyeti ile cinsiyet kimliği ile uyuşmayan kişiler ve beden görünümünü ya da işlevlerini cinsiyet değiştirme ameliyatı ile değiştiren kişiler
Geçiş		E	Esasen diğer erkeklere karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim duyan erkek.
Klişeleştirme		F	Cinsiyetimizin göstergesi olacak şekilde ne giyeceğimize, nasıl giyineceğimize ve davranacağımıza ilişkin her gün yaptığımız seçimler
Cinsiyet kimliği		G	Diğerler özelliklerin yanı sıra fiziksel görünüm, giyim ve sosyal ilişkileri de içeren sosyal, hukuki ve/veya tıbbi değişim süreci.
Biseksüel		H	Haksız ve eşit olmayan muamele
Lezbiyen		I	Karşı cinsten bireylere duygusal, romantik ve cinsel olarak çekim ve bağlılık hisseden kişiler.
Zamirler		J	Ön yargıya dayalı olarak trans kişilerin cinsiyet uyumsuzluğuna karşı yersiz korku ve hoşnutsuzluk.
Transseksüel		K	Bireylerin cinsiyetlerini anaakım nüfustan farklı olarak tanımlayabildiği, çok çeşitli, birçok ifadeyi kapsayan bir şemsiye terim
Cinsel yönelim		L	Bireyin erkek, kadın ya da başka bir cinsiyete ait olma hissi
Heteroseksüel		M	Her iki cinsiyetten bireye karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim hisseden kişi
Transfobi		N	Bireysel farklılıklarını göz önüne almaksızın, kişilerin meydana getirdiği grubun tamamı hakkında ön yargılı ya da aşırı basite indirgenmiş genelleme
Cinsiyet ifadesi		O	Esasen diğer kadınlara karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim duyan kadın
Gey		P	Kimlik kartlarında daima yer alan erkek/ kadın ya da Bay/ Bayan gibi adlandırmalar
Cinsiyet belirteci		Q	Ne tamamen dişi ne tamamen erkek veya dişi ve erkeğin karışımı ya da ne dişi ne erkek olan fiziksel, hormonal ve genetik özelliklerle doğan kişi

METİN 2.5B – TANIM TESTİNİNİ CEVAPLARI

Temel Kavram	Harf yazın		Tanım
Ayrımcılık	H	A	Birinden söz ederken kişinin isminin yerine kullanılabilen kelimelerdir. Örneğin, o, onlar
Homofobi	C	B	Kişinin diğer kişilere karşı derin duygusal, romantik ve cinsel çekim hissetmesi ve bu bireylerle yakın ve cinsel ilişki yaşama isteği
Trans	K	C	Ön yargıya dayalı olarak eşcinselliğe; lezbiyen, gey ve biseksüel bireylere karşı yersiz korku ve hoşnutsuzluk
İnterseks	Q	D	Doğumda atanan cinsiyeti ile cinsiyet kimliği ile uyuşmayan kişiler ve beden görünümünü ya da işlevlerini cinsiyet değiştirme ameliyatı ile değiştiren kişiler
Geçiş	G	E	Esasen diğer erkeklere karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim duyan erkek
Klişeleştirme	N	F	Cinsiyetimizin göstergesi olacak şekilde ne giyeceğimize, nasıl giyineceğimize ve davranacağımıza ilişkin her gün yaptığımız seçimler
Cinsiyet kimliği	L	G	Diğerler özelliklerin yanı sıra fiziksel görünüm, giyim ve sosyal ilişkileri de içeren sosyal, hukuki ve/veya tıbbi değişim süreci
Biseksüel	M	H	Haksız ve eşit olmayan muamele
Lezbiyen	O	I	Karşı cinsten bireylere duygusal, romantik ve cinsel olarak çekim ve bağlılık hisseden kişiler
Zamirler	A	J	Ön yargıya dayalı olarak trans kişilerin cinsiyet uyumsuzluğuna karşı yersiz korku ve hoşnutsuzluk
Transseksüel	D	K	Bireylerin cinsiyetlerini anaakım nüfustan farklı olarak tanımlayabildiği, çok çeşitli, birçok ifadeyi kapsayan bir şemsiye terim
Cinsel yönelim	B	L	Bireyin erkek, kadın ya da başka bir cinsiyete ait olma hissi
Heteroseksüel	I	M	Her iki cinsiyetten bireye karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim hisseden kişi
Transfobi	J	N	Bireysel farklılıkları göz önüne almaksızın, kişilerin meydana getirdiği grubun tamamı hakkında ön yargılı ya da aşırı basite indirgenmiş genelleme
Cinsiyet ifadesi	F	O	Esasen diğer kadınlara karşı romantik, duygusal, fiziksel ve cinsel çekim duyan kadın
Gey	E	P	Kimlik kartlarında daima yer alan erkek/ kadın ya da Bay/ Bayan gibi adlandırmalar
Cinsiyet belirteci	P	Q	Ne tamamen dişi ne tamamen erkek, dişi ve erkeğin karışımı ya da ne dişi ne erkek olan fiziksel, hormonal ve genetik özelliklerle doğan kişi

ETKİNLİK 2.6: NEFRET SUÇUNA İLİŞKİN ULUSAL MEVZUAT BAĞLAMINI HARİTALANDIRMA (30 DAKİKA)

Gerekli malzemeler: Kâğıt ve kalem

Bu etkinlikte gruba nefret suçuyla ilgili ulusal mevzuat üzerine tartışma ve mevzuatın nasıl tanımlandığına ilişkin bilgilerini gösterme görevi verilir. Katılımcılara nefret suçlarını soruşturma konusunda deneyimli olup olmadıkları ve pratikte soruşturma ile kovuşturmanın nasıl işlediği sorulacaktır. Aşağıda yer alan konular incelenmelidir:

- ▶ Ne tür bir yasa (belirli cezaların artırımı, genel cezaların artırımı, belirli suçlar)?
- ▶ Korunan özellikler nelerdir?
- ▶ Nefret suçlarının soruşturulmasında polisin politikası nedir?
- ▶ Soruşturmacı olarak rolünüz nedir?
- ▶ Size göre savcının rolü nedir?
- ▶ Size göre yargı sisteminin rolü nedir?
- ▶ Bugüne kadar mevzuata ilişkin deneyimleriniz nelerdir?
- ▶ Mevzuatın etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Modül Üç: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında polislik hizmetleri - insan hakları temelli ve ayrımcılık karşıtı yaklaşım

GİRİŞ VE ARKA PLAN

İnsan hakları kimi zaman “gerçek polis hizmetlerinden” oldukça uzak görünse de aslında her polis memurunun mağdurun güvenliğini sağlamaktan etkin bir soruşturma yürütmeye kadar ana sorumluluklarını etkilemektedir. Bu standartları yerine getirememenin ciddi sonuçları olabilir. Mağdurlar polisin kendilerini koruma taahhüdünü yerine getireceğine olan güvenlerini kaybedebilir, failler serbest bırakılabilir ve daha fazla suç işleyebilir ve polis hizmetleri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni ihlal edebileceği gibi ayrımcılıkla ilgili yasal hak taleplerini de riske atabilir.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları hemen her gün ön yargı ve ayrımcılığa dayalı bir bağlam içerisinde gerçekleşmektedir. Araştırmalar LGBTİ kişilerin alenen düşmanlığa ve tacize maruz kaldığını ve işte, okulda ve hatta barınma ve sağlık hizmetlerine erişimde ayrımcılıkla karşı karşıya geldiğini ortaya çıkarmıştır. LGBTİ kişilerin bazıları polislerin kontrolü altındayken bile tacize ve hatta şiddete maruz kalmaktadır. Bu deneyimler bir araya gelerek, polise nefret suçlarını bildirmeleri ya da soruşturmalarda ve muhtemel mahkeme işlemlerinde işbirliği yapmaları konusunda LGBTİ kişileri durduran engeller yaratır. Bu suçları rapor etmemenin yaygın sebepleri şunlardır: Mağdurlar polisin şikâyeti ciddiye alacağını düşünmez; deneyimlerine göre bu olaylar rapor edilemeyecek kadar sıklıkla yaşanmaktadır ya da failerin tepkilerinden korkarlar.

Bu durum, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları soruşturulurken polis memurlarının yeniden mağduriyet yaratmamak için çok dikkatli olması gerektiği anlamına gelir. Modül 2’den öğrendiğimiz üzere, polis merkezlerinin ve personelinin LGBTİ dostu olmasını sağlamak üzere basit adımlar atmak, mağdurların soruşturmada ve olası mahkeme süreçlerinde işbirliği yapmaları için güven duyma olasılığını arttıracaktır.

Bu modül, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları bağlamında polis hizmetleri çerçevesinde konuyla en ilgili insan hakları standartlarını ana hatlarıyla ortaya koyar ve LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını etkin şekilde soruşturma çabalarına destek olmak üzere, insan hakları standartlarını ve ilkelerini esas almaları için polis memurlarını teşvik etmek üzere kullanılacak alıştırma içerir. 3.3b numaralı katılımcı kopyası, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında etkili polislik hizmetleriyle ilgili konuya en uygun uluslararası standartları ana hatlarıyla sunar.

Uygun ve muhtemel olması durumunda, yerel STK’lar da sunum yapmak ve ulusal bağlamda LGBTİ kişilerin yaşadığı ayrımcılık konusunda katılımcılarla yapıcı bir diyalog kurmak üzere davet edilmelidir. Bu modülde STK’lardan veri alma fırsatlarının da altı çizilmelidir.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ LGBTİ kişilerin ve toplumların karşı karşıya kaldığı ön yargı, düşmanlık ve ayrımcılıkla ilgili geniş bağlamın farkında olacak (bilgi); LGBTİ toplumların maruz kaldığı nefret suçlarını rapor etmelerinin önündeki belirli engelleri ve polisin buna ilişkin sorumluluklarını tespit edecek (beceri);
- ▶ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin temel hükümleri ve neden önemli oldukları da dâhil olmak üzere LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarıyla ilgili Avrupa Konseyi standartlarını ve diğer insan hakları standartlarını öğrenecek (bilgi);
- ▶ Polis tarafından yapılan belirli insan hakları ihlallerinin farkında olacak (beceri);
- ▶ Avrupa Konseyi’nin temel standartlarına ve diğer uluslararası standartlara aşina olacaktır.

ETKİNLİKLERE VE SÜRELERİNE GENEL BAKIŞ

- ▶ Etkinlik 3.1: LGBTİ kişilerin ve toplulukların maruz kaldığı ayrımcılığı daha geniş bağlamda anlamak (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 3.2: LGBTİ toplulukların karşılaştığı nefret suçlarını rapor etmelerinin önündeki belirli engelleri tespit etmek; Temel Haklar Raporu'nun okunması (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 3.3: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarıyla ilgili Avrupa Konseyi'nin temel standartlarını, diğer insan hakları standartlarını ve ulusal standartları anlamak; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin temel hükümlerini ve neden polis memurunun rolü için önem teşkil ettiğini anlamak. (bilgi) (60 dakika)

ETKİNLİK 3.1: LGBTİ BİREYLERİN VE TOPLULUKLARIN MARUZ KALDIĞI ÖN YARGI VE AYRIMCILIĞI DAHA GENİŞ BAĞLAMDA ANLAMAK

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

3.1 numaralı katılımcı kopyası

1. Bu oturumdan önce iki pano kâğıdı hazırlayın:

- ▶ Pano kâğıdına başlığı "LGBTİ kişilerin ön yargı ve ayrımcılık deneyimleri" olan bir tablo ve dört sütun çizin: kamusal alanlar, kamu hizmetleri (barınma, eğitim), özel hayat, iş yeri. Bu kategorileri kavram haritası olarak da çizebilirsiniz. Burada önemli olan dört kategorinin de görünür olması ve kâğıdınızda kelime ekleyecek kadar yer olmasıdır.
- ▶ "LGBTİ kişilerin polis deneyimi" başlıklı bir pano kâğıdı. "LGBTİ kişilerin ön yargı ve ayrımcılık deneyimleri"

Kamusal alan (sokak, restoran/ bar)	Kamu hizmetleri (sağlık, barınma, eğitim)	Özel hayat (aile yaşamı)	İş yeri

2. Eğitimin bu oturumundan önce, eğitimin yapıldığı ülkede/çevrede LGBTİ kişilerin maruz kaldığı ön yargı ve düşmanlığa ilişkin kanıtları araştırın. Örneğin, veri için TGEU ve ILGA-Avrupa'nın internet sitelerine bakabilirsiniz. Ayrıca bu bilgi için yerel STK'larla da irtibat kurabilirsiniz (bakınız 3.2a).

3. 5 dakika: LGBTİ kişilerin yaşamlarının birçok alanında karşı karşıya kaldığı ön yargı, düşmanlık ve ayrımcılığı açıklayarak etkinliği başlatın. Katılımcılara etkinliğin bir sonraki aşamasında bu tür deneyimlerden örnekler üzerine çalışacaklarını anlatın. Şimdilik sadece LGBTİ kişilerin ne tür düşmanlık ve ön yargılarla karşılaştıklarına dair fikirlerini paylaşmalarını istediğinizi söyleyin. Katılımcılar örnek verdikçe, bunları ait oldukları sütuna yerleştirin. Eğer kimse bir öneride bulunmazsa, uygun olduğu takdirde, önceki tartışmalara da atıfta bulunarak kendiniz bir iki örnek verin. Ekleyebileceğiniz örneklerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

Kamusal alan (sokak, restoran/bar)	Kamu hizmetleri (sağlık, barınma, eğitim)	Özel hayat (aile yaşamı)	İş yeri
İsim takma; gözünü dik bakma	Okulda zorbalık; sağlık çalışanlarının uygunsuz şekilde davranması; ev sahiplerinin haksız yere tahliye etmesi	Aile evinden atılmakla tehdit edilme; aile bireyleri tarafından fiziksel saldırı ve istismar;	Şakalar; uygunsuz yorumlar; terfi ettirilmeme

4. Katılımcıları dört ya da beş kişilik küçük gruplara bölün. Düzenli olarak birlikte çalışan kişileri ayrı gruplara yerleştirmeye çalışın ve mümkünse gruplarda cinsiyetlerin karma olmasını sağlayın.

5. Her gruba 3.1 numaralı katılımcı kopyasını verin ve metni okuyarak birkaç dakika tartışmalarını isteyin. Katılımcılara tabloya ekleme yapmak üzere hazırlıklı gelmelerini hatırlatın.
6. Gruplara metni okumaları için 10-15 dakika verin ve tabloya eklenecek hususlar üzerinde mutabık olun. Grupların konudan sapmalarını sağlamak için kontrol edin.
7. Grupları tekrar bir araya getirin ve katılımcılardan temas ettikleri noktaları tabloya eklemelerini isteyin. Onları değindikleri konuları resim çizerek ya da başka şekillerde ifade etmeleri için teşvik edin. Katılımcıların önerilerine dayanarak diğer kişilerin bu fikirler konusunda ne düşündüklerini söylemelerini isteyin.
8. Şu temel noktayı özetleyin: LGBTİ kişiler yaşamın tüm alanlarında ön yargıya ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır.
9. Şimdi "LGBTİ kişilerin polis deneyimi" başlıklı ikinci kâğıdı yerleştirin. Yanıt gelmezse aşağıda verilen önerileri sunabilirsiniz:
  - ▶ Rapor edilen olayların takibinin yapılmaması
  - ▶ Polis tarafından yapılan tacizler
  - ▶ Polis müdahalelerinde ayrımcılık deneyimleri
  - ▶ Fiziksel saldırı dâhil şiddet deneyimleri
10. Temel noktaların altını çizerek etkinliği sonlandırın ve gruba bir sonraki etkinlikte bu konuları derinlemesine inceleyeceklerini söyleyin.

KATILIMCI KOPYASI 3.1: LGBTİ KİŞİLERİN VE TOPLULUKLARIN MARUZ KALDIĞI AYRIMCILIĞI DAHA GENİŞ BAĞLAMDA ANLAMAK

LGBTİ kişiler yaşamlarının birçok alanında düşmanlık ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır. Homofobik ve transfobik şakalar oldukça yaygındır ve LGBTİ kişiler sokakta sıklıkla dik bakışlara maruz kalır. Tüm bunlar, LGBTİ kişilerin nefret suçu ve nefret olayı deneyimlerine ilişkin bağlamı ortaya koyar ve yaşadıkları bu deneyimler polisin nefret suçu vakalarına uygun şekilde müdahale etmesine duydukları güveni de etkileyecektir.

Temel Haklar Ajansı tarafından LGBTİ kişiler üzerine yapılan en geniş AB çalışmasında hazırlanan grafiğe bakınız.

<http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/infographics/eu-lgbt-survey>

Bu genel değerlendirme LGBTİ kişilerin düşmanlık ve ön yargı deneyimleriyle ilgili size neler anlatıyor? Şimdi araştırmaya katılan kişilerden yapılan alıntılarını okuyun. Sizce bu deneyimler, LGBTİ kişilerin halka açık yerlerde güvenlik ile ilgili hissettiklerini ve kendilerine yönelik nefret suçlarını ve olaylarını rapor etme isteklerini nasıl etkilemektedir?

18 yaşındayken lezbiyen olduğumu açıkladım. Olumsuz yorumlar ve şakalar iletişim kurallarının bir parçasıydı ve LGBTİ hakları lehine bir yorum yapan (ya da bu haklara saygı gösteren) herkes ötekileştiriliyor ve taciz ediliyordu. Benim için ayrımcılık hiçbir zaman şiddet içeren fiziksel saldırı değildi; onun yerine dedikodu, dışlama, şakalar, psikolojik şiddet, yetersiz hissetme, kendim ve etrafımdaki insanlar (partner, aile, arkadaşlar) için korkuydu.

(İtalya, lezbiyen, 30)

"Fransa'da işveren gey olduğunuzu öğrenince işinizi elinizde tutmak zordur. Hemen kırılğan biri olarak kabul edirsiniz."

(Fransa, gey, 33)

"Bir bankada 24 yıl çalıştım ve cinselliğim konusunda dürüst davrandıktan sonra, bana saygı duyulmayacağından ötürü terfi almamam gerektiğini düşünen direktörler tarafından daima ayrımcılığa uğradım. Bir keresinde yeni bir çalışan kendisine cinsel saldırıda bulunabileceğimden korktuğu için masasının benimkinden makul bir uzaklıkta olmasını istedi. Bu talebi makul karşılandı ve benim masam oradan taşındı. En sonunda terfi ettiğimde cinselliğim konusunda konuşmamam emredildi."

(Yunanistan, gey, 53)

"[Kadın partnerim ve ben] gece kulüplerine gitmiyoruz. Bunun en büyük sebeplerinden biri, bu kulüplerin LGBTİ dostu olmaması durumunda ve bilhassa ikimiz yalnızsak gayet tehlikeli olabilmesidir. İlişkimizi açık bir şekilde ev sahibimizle ya da çevrede yaşayan insanlarla paylaşmıyoruz."

(Slovenya, lezbiyen, 28)

Ulusal bağlama uyarılama

Mevcut olduğu takdirde ilgili ulusal raporlardan verileri ve vaka çalışmalarını da ekleyin. Kaynaklara net bir şekilde atıfta bulunun ve bu yayınlara erişmek için gerekli detayları verin.

ETKİNLİK 3.2: LGBTİ TOPLULUKLARIN KARŞILAŞTIĞI NEFRET SUÇLARININ RAPOR EDİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ BELİRLİ ENGELLERİ TESPİT ETMEK VE TEMEL HAKLAR RAPORUNUN OKUNMASI

Bu etkinlik okuma, küçük gruplar içerisinde tartışma ve genel oturumda kolaylaştırılmış tartışmadan meydana gelir.

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

3.2 numaralı katılımcı kopyası

1. İki pano kâğıdı hazırlayın. İlk sayfaya şu başlığı yazın: "Polise olayı rapor etmeme sebepleri". İkinci sayfaya şu başlığı yazın: "Polis için bunun anlamı nedir? Ne yapılabilir?"
2. Katılımcıları 4-5 kişilik küçük gruplara ayırın. Düzenli olarak birlikte çalışan kişileri ayrı gruplara yerleştirmeye çalışın ve mümkünse gruplarda cinsiyetlerin karma olmasını sağlayın.
3. Katılımcılara 3.3 numaralı metni verin ve talimatları takip etmelerini söyleyin. Gruba metni okumaları ve katılımcı kopyasındaki sorular hakkında düşüncelerini paylaşmaları için 10-15 dakika verin.
4. Küçük grupları yeniden büyük bir grup haline getirin. Katılımcılardan Temel Haklar Ajansı'nın (FRA) raporu hakkındaki düşüncelerini paylaşmalarını isteyin. Söz konusu suçları polise **bildirmeyen** kişilerin oranını görünce şaşırıldılar mı? Onlara göre insanların olayları rapor etmemelerinin sebepleri neler olabilir? Onlara göre bu durum kendi çevrelerini de yansıtıyor mu? Temel noktaları pano kâğıdına yazın.
5. Grup bu sorular üzerine düşünürken onlara Temel Haklar Ajansı'nın raporunun diğer ülkelere de uygulanabilecek sağlam bir araştırmaya dayandığını hatırlatın. Katılımcılar bulgulara karşı çıkarsa çalışmanın bazı eksik yönlerinin olabileceğini kabul edin, ancak yine de LGBTİ kişilerin neden nefret suçlarını rapor etmediklerini kavramak için ele alınması gereken önemli hususları da açığa çıkardığını belirtin. Ayrıca, yerel bir STK'dan veri edindiyseniz, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına dair yerel düzeydeki kanıtların ve neden bu suçların rapor edilmediğine dair sebeplerin altını çizmek için bu verilerden yararlanın.
6. Şimdi ikinci kâğıda geçin ve gruba bu durumun polis ve uygulamaları için ne anlama geldiğini sorun.
7. Kâğıt üzerindeki temel noktaları özetleyerek etkinliği bitirin. Bu hususlar eğitim içerisinde daha sonra tekrar ele alınabilir.

ETKİNLİK 3.2A: 3.1 VE 3.2 ETKİNLİKLERİNE YEREL STK'LARIN DÂHİL EDİLMESİ (İSTEĞE BAĞLI)

Yerel ve ulusal STK'ların 3.1 ve 3.2 etkinliklerine dâhil edilmesi katılımcıların deneyimini büyük ölçüde zenginleştirir. LGBTİ kişilerin ve toplulukların maruz kaldıkları ön yargı ve ayrımcılığa dair geniş bağlam ve LGBTİ toplulukların karşılaştığı nefret suçlarının rapor edilmesinin önündeki belirli engeller üzerine bir sunum yapmak üzere STK'ların çağırabileceğini dikkate alın. STK temsilcisi/temsilcileri de grup tartışmalarında kolaylaştırıcı olabilir ve tartışmaya belirli bilgiler ile verileri dâhil edebilir. Bu konulara ilişkin daha detaylı tartışmalar için Modül Beş'e bakınız.

METİN 3.2: LGBTİ TOPLULUKLARIN KARŞILAŞTIĞI NEFRET SUÇLARININ RAPOR EDİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ BELİRLİ ENGELLERİ TESPİT ETMEK VE TEMEL HAKLAR RAPORUNUN OKUNMASI

1. AB Temel Haklar Ajansı tarafından 2013 yılında yayımlanan *AB LGBT Araştırması - Avrupa Birliği lezbiyen, gey, biseksüel ve trans araştırması - Temel sonuçlar* başlıklı raporun 2.3 numaralı "nefret saikli şiddetin rapor edilmesi" bölümünü okumak için birkaç dakika ayırın.

Bu kısım nefret suçlarını polise rapor eden mağdurların oranını verir ve LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının mağdurlar tarafından polise bildirilmeme sebeplerini ortaya koyar.

2. Aşağıda linki verilen belgeyi okuyun.

www.ilga-europe.org/sites/default/files/womens_experience_of_homophobia_and_transphobia.pdf

Bu belge LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının – bilhassa kadınlar üzerindeki - etkisini vurgular ve LBT kadınların nefret suçunu rapor etmemelerinin daha muhtemel olduğunu gösterir. Ayrıca bu belge azınlık gruplarındaki kadınların şiddet içeren suçlara daha fazla maruz kalma olasılığı olduğunu da göstermektedir.

3. Bu etkinliği bitirdikten sonra grup içerisinde düşüncelerinizi tartışın.

4. Temel Haklar raporunda LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını polise rapor eden mağdurların oranı nedir?

5. Mağdurların suçu polise bildirmemelerinin temel sebepleri nelerdir?

SİZİN ÇALIŞMANIZ İÇİN BUNUN ANLAMİ NEDİR?

Kendi grubunuzla beraber, fikirlerinizin yer aldığı ve tekrar geniş gruba geri döndükten sonra meslektaşlarınızla paylaşabileceğiniz bir özet hazırlayın.

ETKİNLİK 3.3: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARIYLA İLGİLİ AVRUPA KONSEYİ'NİN TEMEL STANDARTLARINI, DİĞER İNSAN HAKLARI STANDARTLARINI VE ULUSAL STANDARTLARI ANLAMAK

Bu etkinlik polis uygulamalarında insan haklarına ilişkin yükümlülüklerin merkezi konumunun altını çizer. Etkinlik, *Identoba/Gürcistan* davasını okurken daha detaylı açıklanacak olan anahtar kelimelerle başlar.

Malzemeler: Kart/A4kağıdı,

pano, kâğıt, kalem

3.3a ve 3.3b numaralı katılımcı kopyaları

Eğitmene Not

Bu oturumu hazırlarken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ilgili hükümleri, Avrupa Konseyi standartları ve diğer uluslararası standartlar ile ilgili detaylı bilgi içeren 3.3b metnini dikkatle okuyun. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin hükümleri bu oturum ile bilhassa ilgilidir.

1. Bu oturumdan önce bir kart ya da kâğıt üzerine aşağıda yer alan terimleri ve ifadeleri yazın:

- ▶ *Madde 3, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*
- ▶ *Madde 14, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*
- ▶ *Pozitif yükümlülük*
- ▶ *Usul ile ilgili yükümlülük*
- ▶ *Homofobik saikin ortaya çıkarılması*

Daha sonra her bir terimi bir parça kâğıt üzerine yazıp odanın çevresine asın.

2. Etkinliğin başında tanımların açıklandığı kâğıtları dağıtın. Polis hizmetlerine yönelik insan hakları temelli yaklaşım uygulamasının merkezinde olan bu terimleri ve ifadeleri açıklayın.

3. Katılımcılardan terimleri yüksek sesle okumalarını ve ne anlama geldikleri konusunda fikir yürütmelerini isteyin. Bu aşamada en iyi cevabı aramadığınızı, sadece fikirleri dinlemek istediğinizi açıklayın. Katılımcıların birinden önerilen katkıları panoya yazmasını isteyin. Her bir terim üzerinde kısaca tartışın, ancak henüz bir tanım önermeyin. Oturumun sonunda bu konuya geri döneceğinizi söyleyin.

4. Şimdi *Identoba/Gürcistan* davasına ilişkin genel bilgiler veren 3.3 numaralı metni dağıtın. Özetle yer alan hiçbir şeyin yanlış olmamasına rağmen burada amacın olayın unsurlarına, Gürcistan'ın yasalarına ya da Mahkeme'nin dikkate aldığı yasalara ilişkin detaylı bir tanım yapmak olmadığını açıklayarak etkinliğin bu bölümünü başlatın. Burada amaç – Gürcistan'da meydana gelmiş olan - bir örneği incelemek ve tüm polis memurları için geçerli olan ortak insan hakları ilkelerini tespit etmektir.

5. Katılımcılara 3.3 numaralı metni okumaları için 5-7 dakika verin. Onlara grup olarak az önce tartıştığınız terimlere dikkat etmelerini ve bu terimlerin tanımlarına tekrar bakmalarını söyleyin.

6. Katılımcıları tekrar büyük bir grup oluşturacak şekilde bir araya getirin ve rehber eşliğinde tartışmaya başlayın. Bu eğitim oturumunun başında verdiğiniz tanımlara ve terimlere geri dönün. Sözleşme'nin 3. Maddesi ile başlayın. Katılımcılara hâlâ tanımlar üzerinde mutabık olup olmadıklarını ve herhangi bir şey ekleyip eklemeyeceklerini sorun. Onlara bu maddenin kendi uygulamaları için ne anlama geldiğini sorun.

7. Şimdi "pozitif yükümlülük" üzerine konuşun. Gruba bu ifadenin ne anlama geldiğini ve bu tanıma bir ekleme yapıp yapmayacaklarını sorun. Bu tartışmada 3. Madde'nin yorumu için aşağıda verilen bilirkişi görüşünden faydalanın.

3. Madde'nin öngördüğü pozitif yükümlülük, bireylere yönelik kötü muameleyle ilgili olarak devletlerin hem önleyici önlemler hem de soruşturmaya yönelik önlemler alması gerektiği anlamına gelir. Bu da devletlerin, yetkililerin haberdar olduğu ya da olması gereken kötü muameleyi engelleyecek makul adımlar atma sorumluluğunun yanı sıra bireyi ya da bireyleri üçüncü tarafın cezai eylemlerinden etkili şekilde koruması gerektiği anlamına gelmektedir. Ayrıca, devletler bu tür bir muamele özel şahıslar tarafından gerçekleştirilmiş olsa bile iddia edilen kötü muameleyi etkili şekilde resmi olarak soruşturmalıdır.

Bu yükümlülüklerin hâlihazırda ırk, etnik köken ve din gerekçeleriyle mevcut olduğunu açıklayın.

8. Şimdi **14. Madde** üzerine konuşun. Katılımcılara tanımlarına ekleme yapıp yapmayacaklarını sorun. Tar-

tışma sırasında şu tanımdan faydalanın: Sözleşme’de öngörülen haklardan ve özgürlüklerden faydalanılması cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi görüş ya da başka görüşler, ulusal ya da sosyal köken, bir ulusal azınlıkla ilişkili olmak, mülkiyet, doğum ya da başka statüler gibi herhangi bir gerekçeyle ayrımcılık yapılmaksızın güvence altına alınmıştır.

9. Şimdi “**ön yargı saikinin açığa çıkarılması**” terimine geçin ve bunun polis uygulamaları için ne anlama geldiğini tartışın. Bu konuya ön yargı göstergelerine bakarken geri döneceğimizi katılımcılara hatırlatın ve bunun polis uygulamaları, protokoller ve eğitim için ne anlama geldiğini ve bu eğitim toplantısını yapmamızdaki temel sebeplerden biri olduğunu açıklayın. Tartışmanızda bilirkişi görüşünden faydalanın.

Konuyu ve ilgili hususları tartışırken aşağıdaki bilirkişi görüşünden faydalanın.

Polis uygulaması: “Söz konusu olaylarda olası homofobik saiklerin rolünü **açığa çıkarmak** amacıyla ilgili yerel yetkililerin gerekli tüm adımları atarak [...] soruşturmayı yürütmesi elzemdi. Bir taraftan LGBT topluluğuna yönelik düşmanlık, öte yandan olay sırasında saldırganlar tarafından dile getirilen açıkça homofobik nefret söylemleri göz önüne alındığında, saldırının arkasındaki ayrımcılığa yönelik anlamlı bir araştırma yapma gerekliliği [...] kaçınılmazdı. Mahkeme, emniyet yetkilileri böyle kurallara bağlı bir yaklaşıma sahip olmadığı sürece ön yargı saikli suçların, artlarında yatan sebepler açığa çıkmaksızın, kaçınılmaz şekilde sıradan vakalarla eşit muamele göreceği ve sonuçta ortaya çıkan kayıtsızlığın resmi düzeyde göz yummadan hatta nefret suçlarına müsamaha göstermekten farksız olduğu kanaatindedir” (77. fıkra).

10. Son olarak, usulle ilgili yükümlülükler üzerine tartışmaya geçin. Katılımcılara bu terimin kendi uygulamaları için ne anlama geldiğini sorun. Toplumda homofobiye dair kanıtlar varsa ve kişi cinsel yönelimi sebebiyle mağdur ediliyorsa polisin görevinin bunu soruşturmak olduğunu ve bunun insan hakları yükümlülüklerinin usulle ilgili unsuru olduğunu net şekilde belirtin. Tartışmayı yönetirken aşağıda yer alan bilirkişi görüşünden faydalanın.

“Mahkemenin dili son derece nettir ve tüm taraf devletlere güçlü bir mesaj göndermektedir: Toplumda cinsel azınlıklara yönelik olumsuz tutumların mevcudiyeti ve homofobik istismar olabileceğinin bilinmesi halinde kolluk kuvvetleri LGBT kişileri korumak için ‘mecburi pozitif yükümlülük’ altındadır (80. paragraf). Dahası, devletlerin ‘ön yargı saikinin açığa çıkarılması üzerinde bilhassa durarak’ homofobik nefretin soruşturulmasına yönelik usulle ilgili yükümlülüğü vardır (80. fıkra). Mahkeme’nin söylediği üzere, ‘devletler bu şekilde önlem almazsa o zaman gelecekte barışçıl gösterilerdeki [...] polis hizmetlerini geliştirmeyi amaçlayan önlemleri uygulamak [...] güç olacaktır’ (80. fıkra).”⁴¹

11. Son olarak, 3.3b metnini dağıtın ve katılımcıların dikkatini Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin hükümlerine ve diğer ilgili uluslararası standartlara ilişkin detaylı bilgilere çekin. Bu kaynakların çalışmaları için önemli olduğunu vurgulayın.

41 <http://echrso.blogspot.co.uk/2015/05/the-judgment-in-identoba-and-others-v.htm>.

KATILIMCI KOPYASI 3.3A: AİHM'İN IDENTOBA – GÜRCİSTAN DAVASINA GENEL BAKIŞ

Bu metin eğitim amacıyla *Identoba- Gürcistan* davasına genel bir bakış sunar. Davanın bütün detayları için AİHM internet sitesine bakabilirsiniz goo.gl/ddlwPG.

Arka plan

Ne oldu?

Uluslararası Homofobi Karşıtı Gün kapsamında 17 Mayıs 2012 tarihinde Tiflis'in merkezinde barışçıl bir yürüyüş organize etmeleri için Gürcistan yetkilileri tarafından Identoba'ya izin verildi. Yetkililer "törenin barışçıl şekilde gerçekleşmesini sağlamak için polis güçleri konuşlandırılacağını" teyit etti.

O gün LGBT yürüyüşçüleri "özellikle saldırgan olan ve rencide edici sözler söyleyen yüz ya da daha fazla karşıt göstericiyle" karşı karşıya geldi. Saldırganlık, afişlerin zorla alınmasına ve yırtılmasına, LGBT yürüyüşçülerinin itilip yumruklanmasına ve en az bir kişinin tekmelenip dövülmesine kadar tırmandı. Birçok yürüyüşçü fiziksel olarak yara aldı. Yürüyüşçülerin "yakılarak öldürülmesi ve ezilmesi gerektiği" gibi belirli tehditler edildi.

Yürüyüşçüler karşıt göstericilerle karşılaştığında polis "birden olayla arasına mesafe koydu". Olay yerindeki diğer polisler LGBT yürüyüşçülerine müdahale etmenin görevleri olmadığını, çünkü polis devriyesinin bir parçası olmadıklarını söyledi. Yürüyüşçülerden gelen telefonlardan sonra diğer polis memurları geldi ve şiddeti durdurmak için müdahalede bulundu, ancak tehditler devam etti. Birçok LGBT yürüyüşçüsü polis tarafından gözaltına alındı. Mahkemenin hükmüne göre bunun amacı "idari bir suç işlemelerini - yol trafiğini aksatmak - engellemek ve onları karşıt göstericilerin saldırısından korumaktır".

Olay sonrası

Başvuru sahipleri kendilerine yönelik şiddetle ve polis korumasının eksikliğiyle ilgili birçok detaylı şikâyetle bulundular (bakınız 20-28. fıkralar).

AİHM kararı

Homofobi ve düşmanlık ortamı

Mahkeme, başvuru sahipleri lehine hükmünü verirken Gürcistan'daki LGBT kişilere yönelik homofobi ve olumsuz tutumlara ilişkin delillerden faydalandı. Bunlar, Avrupa İnsan Hakları Komiseri'nin Gürcistan'a yaptığı ziyarete ve Uluslararası Gey, Lezbiyen, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği Avrupa Bölgesi'nden (ILGA- Avrupa) elde edilen delillere dayanıyordu. Mahkeme, "Gürcistan toplumunun bazı kesimlerindeki" olumsuz tutuma ilişkin arka planın "17 Mayıs 2012 olayındaki ayrımcı nitelikteki asıl sebepleri ve cinsel ön yargılar sebebiyle alenen hedef grup konumuna getirilen başvuru sahiplerinin hassasiyet düzeyini bilhassa görünür" kıldığı sonucuna vardı (68. fıkra). Yürüyüş sırasında polis desteğinin eksik olmasıyla da birleşince, bu durum Mahkeme'nin "başvuru sahiplerine yapılan muamelenin büyük olasılıkla kendilerinde, insan onuruna saygıyla **bağdaşmayan ve Sözleşme'nin 14. Maddesi'yle bağlantılı olarak 3. Maddesi kapsamında ciddi** düzeye ulaşan **korku, acı ve güvensizlik** hisleri yaratmış olabileceği" sonucuna varmasına neden olmuştur.

Polis korumadı

İkinci olarak, Mahkeme yerel yetkililerin bu olayla ilgili riskleri bildiğini ya da bilmesi gerektiğini ve "sonuç olarak yüksek bir devlet koruması sağlama yükümlülükleri olduğunu" otaya koymuştur (72. fıkra). Bununla birlikte, Mahkeme polisin "17 Mayıs 2012 tarihindeki yürüyüş sırasında on üç bireysel başvuru sahibini özel şahısların gerçekleştirdiği ön yargı saikli saldırılardan yeterince koruyamadığına" hükmetmiştir (74. fıkra).

Etkin soruşturma yapılmaması

Faillerin video görüntülerinde yakalanmasına ve mağdurların yaralanmadan muzdarip olmasına rağmen yetkililer "açıklanamayacak şekilde soruşturmanın kapsamını daraltmış ve sadece iki bireye yönelik fiziksel yaralanmayla ilgili iki ayrı ve birbirinden bağımsız dava açmıştır" (75. fıkra). Buna ek olarak soruşturma iki yıldan fazla sürmüş ve hüküm verildiği sırada failere sadece hafif idari cezalar verilmiştir.

Yetkililer ne bir **nefret suçu soruşturması** başlatmış ne de Gürcistan'ın mevcut nefret suçu yasalarını uygulamıştır. Davanın koşullarını ve Gürcistan'ın nefret suçu yasaları olduğunu göz önünde bulunduran Mahkeme şu sonuca ulaşmıştır:

“Söz konusu olaylarda **olası homofobik saiklerin rolünü açığa çıkarmak** amacıyla ilgili yerel yetkililerin gerekli tüm adımları atarak soruşturmayı yürütmesi elzemdi. Bir taraftan LGBT topluluğuna yönelik düşmanlık, öte yandan olay sırasında saldırganlar tarafından dile getirilen açıkça homofobik nefret söylemleri göz önüne alındığında, saldırının arkasındaki ayrımcılığa yönelik anlamlı bir araştırma yapma gerekliliği kaçınılmazdı. **Mahkeme, emniyet yetkilileri böyle kurallara bağlı bir yaklaşıma sahip olmadığı sürece ön yargı saikli suçların, ardında yatan sebepler açığa çıkmaksızın, kaçınılmaz bir şekilde sıradan vakalarla eşit muamele göreceği ve sonuçta ortaya çıkan kayıtsızlığın resmi düzeyde göz yummaktan hatta nefret suçlarına müsamaha göstermekten farksız olduğu kanaatindedir.**”

KATILIMCI KOPYASI 3.3B: İLGİLİ AVRUPA KONSEYİ STANDARTLARI VE DİĞER ULUSLARARASI NORMLAR VE STANDARTLAR

Avrupa Konseyi standartları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - Özet Bilgiler

Bu kaynaklar Sözleşme'nin tüm yönleriyle keşişen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi davalarını ve hükümlerini bir araya getirmektedir. Konuyla en ilgili hususlar aşağıda yer almaktadır.

"Cinsel Yönelim ile ilgili Konular"⁴²

Bu özet Avrupa Konseyi üye ülkelerindeki LGBTİ topluluklara yönelik nefret suçu ve nefret söylemi olaylarında ceza adaletine ilişkin müdahalelerin göz önünde bulundurulduğu tüm olaylara ilişkin güncel genel bir değerlendirme sunmaktadır. Bu kitapçıkta dikkate alınan Identoba/Gürcistan ve M.C. ve C.A./ Romanya davaları hakkında daha fazla bilgi Modül Üç ve Modül Beş'te verilmektedir. Ayrıca Gürcistan ve Hırvatistan'a karşı açılan ve inceleme aşamasında olan dosyalara ilişkin bilgiler de genel hatlarıyla verilmiştir.

"Eşcinsellik: Cezai Yönler"⁴³

Bu özet devletlerin, heteroseksüel bireylerle karşılaştırıldığında gey bireyler arasındaki cinsel ilişkilere karşı ayrımcı muamele yaptığını iddia eden davacıların açtığı davaların sonuçlarını verir. Bu davalar, nefret suçunun ya da diğer suçların potansiyel mağduru olarak tanınmak yerine genelde şüpheli ya da suçlu olarak muamele gören LGBTİ kişilerin içerisinde bulunduğu koşulları gösterir.

"Cinsiyet Kimliği ile ilgili Konular"⁴⁴

Bu özet, LGBTİ kişilere yönelik polis muamelesi ya da polis tarafından işlenen nefret suçu davalarıyla ilgili değildir. Bununla birlikte özetlenen hükümler trans kişilerin cinsiyet kimliklerinin hukuki ve sosyal olarak tanınmasını sağlarken yaşadıkları zorlukların altını çizmektedir. Bu modülde de incelendiği üzere, LGBTİ kişilerin yaşadığı ayrımcılığın bağlamını anlamak önemlidir, çünkü ayrımcılık, bu bireylerin olayları polise rapor ederken hissettikleri güveni ya da kendilerine yönelik olayların etkin şekilde soruşturulacağına dair inancı sarsar.

CM/Rec (2001)10 sayılı Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği üzerine Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı,⁴⁵ Temel esaslara ilişkin özet

Avrupa Konseyi üyelerinde mevcut polis hizmetlerinin ve kurumlarının çeşitliliğine rağmen Bakanlar Komitesi tüm hizmetler için ortak olması gereken bir dizi etik kural kabul etmiştir. Bu Yönetmelik, aşağıda açıkladığı üzere, temel işlevlerini yerine getirirken polisin uyması gereken detaylı standartları ortaya koymaktadır:

1. Hukukun üstünlüğü ile yönetilen demokratik bir toplumda polisin temel amaçları şöyledir:

- ▶ toplumda kamu huzurunu, kanunu ve düzeni sağlamak;
- ▶ bilhassa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de güvence altına alınan bireyin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve bu hak ve özgürlüklere saygı göstermek;
- ▶ suçu önlemek ve suçla mücadele etmek;
- ▶ suçu tespit etmek;
- ▶ kamuya destek ve hizmet vermek.

Polis eğitimi bağlamında, bu amaçların her biriyle LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları için etkin, adil ve güvenli polis hizmetleri sunmak arasında net bir ilişki vardır. Polislerin "görevlerini adil şekilde ve bilhassa tarafsızlık ve ayrımcılık yapmama ilkelerini rehber alarak yerine getirme yükümlülükleri", mağdurlara yönelik yardım ve destek de dâhil olmak üzere polis hizmetleri içerisinde ayrımcılık yapmama kültürünü geliştirerek ve bireysel haklara saygı göstererek, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin uygulanması ve Sözleşme'de güvence altına alınmış haklara yönelik ayrımcılığın genel olarak yasaklanmasıyla bağlantılı olarak tüm Yönetmelik içerisinde vurgulanmaktadır.

42 www.echr.coe.int/documents/fs_sexual_orientation_eng.pdf.

43 www.echr.coe.int/Documents/FS_Homosexuality_ENG.pdf.

44 www.echr.coe.int/Documents/FS_Gender_identity_ENG.pdf.

45 www.refworld.org/docid/43f5c7944.html.

Cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla mücadelede alınacak önlemlere dair Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik CM/Rec(2010) sayılı Tavsiye Kararı⁴⁶

Bu tavsiye kararı Sözleşme'nin en önemli maddelerinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin temel bulgularının altını çizer, çünkü bu maddeler ve bulgular LGBTİ kişileri etkileyen hususlarla ilgilidir. LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının etkili şekilde araştırılmasının önemi, mahkemenin LGBTİ karşıtı saikleri dikkate almasını sağlayan ilgili ve etkili yasalar, ifade ve toplanma özgürlüğünün koruma altına alınması, bilhassa toplanma özgürlüğü hakkında faydalanılırken korunma hakkı bu bulgular ve maddeler arasında yer alır.

İlgili maddeler aşağıda verilmiştir:

"1. Üye devletler, mağdurun cinsel yöneliminin veya cinsiyet kimliğinin fail için gerekçe oluşturduğuna dair makul şüphenin var olduğu koşullarda, iddia edilen suçla ve diğer vakalarla ilgili davaların etkili, hızlı ve bağımsız soruşturulmalarını güvence altına almalıdır. Dahası, bu gibi suçların ve vakaların, kolluk kuvvetlerince ya da resmi yetkiye dayanarak hareket eden diğer kişiler tarafından işlendiği ileri sürülüyorsa, soruşturmaya özel ilgi gösterilmesini ve böylesi fiillerden sorumlu olanların etkili şekilde hâkim karşısına çıkarılmalarını ve yeri geldiğinde, cezasızlığa meydan vermemek üzere cezalandırılmalarını sağlamalıdır.

2. Üye devletler, yaptırımları belirlerken, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğiyle bağlantılı ön yargı saikinin ağırlaştırıcı neden olarak dikkate alınabilmesini sağlamalıdır.

13. Üye devletler, Sözleşme'nin 10. maddesi uyarınca, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelinde ayrımcılık yapılmaksızın, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine değinen konularda bilgi edinme ve iletme özgürlüğüne saygı gösterilmesi dâhil olmak üzere, ifade özgürlüğü hakkında etkili şekilde faydalanılmasını sağlamak için uygun önlemleri almalıdır.

14. Üye devletler, Sözleşme'nin 11. maddesinde yer verildiği gibi, barışçıl toplanma özgürlüğü hakkının, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılık yapılmaksızın etkili şekilde kullanılabilmesini sağlamak için ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde gerekli önlemleri almalıdır.

15. Üye devletler, barışçıl gösterilerde, ifade özgürlüğü ve barışçıl gösteri haklarının etkili şekilde kullanılmasını kanunsuzca engelleyen ya da kısıtlayan herhangi bir girişimden kolluk kuvvetlerinin katılımcıları koruması için; lezbiyen, gey, biseksüel ve trans kişilerin insan haklarının lehinde uygun önlemler alınmasını sağlamalıdır.

17. Resmi makamlar, özellikle lezbiyen, gey, biseksüel ve trans kişilerin insan hakları ile ilgili olduğunda, bireylerin ve grupların ifade özgürlüklerini ve barışçıl gösteri haklarını kullanmalarına yapılan herhangi bir kanunsuz müdahaleyi her düzeyde, özellikle de medyada alenen kınamaları için cesaretlendirilmelidir."

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 1728 (2010) sayılı Kararı - Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık⁴⁷

Bu karar ile nefret suçu ve nefret söylemi de dâhil olmak üzere LGBT kişilerin yaşadığı ayrımcılık çeşitleri tanımlanmakta ve tanınmaktadır. Bu karar, yukarıda tanımlanan cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla mücadelede alınacak önlemlere dair Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik CM/Rec(2010) sayılı Tavsiye Kararı'nı **önemli ölçüde** tamamlayıcı niteliktedir. Karar, Avrupa Konseyi üye ülkelerinden "ifade özgürlüğü, toplanma ve dernek kurma özgürlüğü de dâhil olmak üzere, LGBT kişilerin temel haklarına, uluslararası insan hakları standartları doğrultusunda saygı gösterilmesini sağlamalarını" ve mağdurlar için hukuki çözümler bulmalarını ve LGBT kişilerin temel haklarını, özellikle de yaşam ve güvenlik haklarını ihlal edenler için cezasızlığa son vermelerini istemektedir.

Bu karar ayrıca Avrupa Konseyi üye ülkelerine "ifade özgürlüğü hakkına saygı gösterirken Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadına uygun olarak nefret suçunu ve ayrımcı ifadeleri kınama ve LGBT kişileri bu tür ifadelerden etkili şekilde koruma" ve "ihlallere yönelik yaptırımlar da dâhil olmak üzere ayrımcılık yapılması yasak gerekçeler arasında cinsel yönelim ve cinsel kimliğini kapsayan ayrımcılıkla mücadele mevzuatını kabul etme ve uygulama" çağrısında bulunmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi⁴⁸

İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen bu belge önleme, koruma, soruşturma ve cezalandırma ile ilgili hukuki olarak bağlayıcılığı olan taahhütleri ortaya koyar. Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet bu kitapçığın kapsamı dışındaysa da LGBTİ kişilerin de bu tip şiddetin mağduru olabileceği unutulmamalıdır.

46 www.coe.int/en/web/sogi/rec-2010-5.

47 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17853&lang=en>.

48 www.coe.int/en/web/istanbul-convention/about-the-convention.

Ayrıca, ev içerisinde LGBTİ kişileri hedef alan şiddet olaylarının bazıları nefret suçu ve ev içi şiddet olarak düşünülebilir ve deneyimlenebilir. Genel tartışmalarda bu konu üzerinde durmak ve katılımcılara ev içi şiddetin ve cinsiyet temelli şiddetin LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarıyla nasıl ilgili olduğu üzerinde düşünürken ortaya çıkan hususları tartışmak eğitmen için faydalıdır.

Sözleşme, mağdurların cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelimi sebebiyle ayrımcılığa uğramaması gerektiğini öngören ayrımcılık yapmama hükmünü içermektedir. Daha fazla arka plan bilgisi için açıklama notlarına⁴⁹ ve Transgender Europe tarafından sunulan faydalı analize bakabilirsiniz.⁵⁰

Diğer uluslararası insan hakları standartları

***İnsan Hakları Konseyi tarafından 30 Haziran 2016'da kabul edilen 32/2 sayılı Karar: Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet ve ayrımcılığa karşı koruma*⁵¹**

Bu karar "dünyanın her bölgesinde, cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği sebebiyle bireylere yönelik şiddet ve ayrımcılık olaylarını sert bir şekilde kınar". Kararı imzalayan Birleşmiş Milletler üyeleri bu karar ile cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet ve ayrımcılığa karşı koruma konusunda üç yıllık bir süre için bağımsız bir uzman atamıştır. Bu uzmanın ilgili insan hakları standartlarının uygulanmasını değerlendirmekten, üye devletlere teknik yardım sağlamaya, kamu yetkilileri ile diyalog kurmaktan yetkililerin gelişimini İnsan Hakları Konseyine rapor etmeye kadar birçok rolü vardır.

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle ilgili daha fazla BM standardı için SOGI UN veritabanına bakınız.⁵²

***Suç mağdurlarının haklarına, desteklenmesine ve korunmasına ilişkin asgari standartları belirleyen 2012/29/EU sayılı Avrupa Birliği Direktifi*⁵³**

Bu Direktif 25 Ekim 2012 tarihinde kabul edilmiş ve 15 Kasım 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği üyeleri 16 Kasım 2015 tarihine kadar direktifteki hükümleri ulusal yasalarına dâhil etmek zorundaydı. Direktif tüm suç mağdurları için geçerlidir ve özellikle LGBTİ kişilere yönelik nefret suçu mağdurları da dâhil olmak üzere nefret suçu mağdurlarına yöneliktir. Direktif, Avrupa Birliği üye ülkelerine nefret suçu mağdurlarına özel koruma gerektiren grup olarak davranma, ihtiyaç değerlendirmesine göre belirli destek hizmetlerine erişimi sağlama, mağdurlarla iletişime geçmesi muhtemel polis, savcı ve hâkim dâhil ceza adaleti sistemi uygulayıcılarının mağdurlara saygılı ve ayrımcı olmayan şekilde davranmaları için uygun şekilde eğitilmesini sağlama görevlerini vermektedir.

Aşağıda konuyla bağlantılı maddelerden örnekler verilmiştir.

Madde 3: Anlama ve anlaşılma hakkı

1. Üye devletler, cezai kovuşturmalar bağlamında, mağdurun yetkili mercii ile ilk temasında ve daha sonra kurulacak gerekli iletişimler süresince, söz konusu yetkili tarafından bilgi verildiği durumlar da dâhil olmak üzere, mağdurun anlamasına ve anlaşılmasına yardımcı olacak uygun önlemleri alır.
2. Üye devletler mağdurla kurulan iletişimin basit ve erişilebilir bir dilde, sözlü ya da yazılı olmasını sağlar. Bu tür iletişimler mağdurun anlama becerisini ya da anlaşılmasını etkileyebilecek her türlü engellilik de dâhil olmak üzere mağdurun kişisel özelliklerini göz önünde bulundurur.
3. Mağdurun çıkarlarına karşı olmadığı ve kovuşturmaya hâle gelmediği sürece üye devletler, mağdurların suçun etkisi sebebiyle anlamak ya da anlaşılmak için desteğe ihtiyaç duyduğu durumlarda, yetkili biriyle yapılacak ilk görüşme için kendi seçtiği kişinin kendisine eşlik etmesine izin verir.

Madde 8: Mağdur destek hizmetlerine erişim hakkı

1. Üye devletler, mağdurların menfaati için hareket ederek, mağdurların ihtiyaçları ve mağdura yönelik işlenen cezai suçun sonucunda muzdarip olunan zararın derecesi doğrultusunda, ücretsiz olarak cezai kovuşturmadan önce, kovuşturma sırasında ya da sonrasında uygun bir zamanda gizli mağdur destek hizmetlerine erişimlerini sağlar. Aile üyelerinin mağdur destek hizmetlerine mağdurun maruz kaldığı cezai saldırının sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçlar ve zarara uygun biçimde ulaşmaları sağlanacaktır.

49 www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210.

50 <http://tgeu.org/protection-of-trans-people-under-the-istanbul-convention/>.

51 www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/RES/32/2.

52 www.icj.org/sogi-un-database.

53 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1421925131614&uri=CELEX:32012L0029>.

2. Üye devletler şikâyeti alan yetkili bir merci veya diğer ilgili kuruluşlar tarafından mağdurların mağdur destek hizmetlerine yönlendirilmesini kolaylaştırır.
3. Üye devletler, genel mağdur destek hizmetlerine ek olarak ya da bu hizmetlere bütünleşmiş şekilde ücretsiz ve gizli uzman destek hizmetleri oluşturmak ya da mağdur destek kuruluşlarının bu tür uzman desteği sağlayan mevcut uzmanlaşmış kuruluşlara başvurmasını sağlamak üzere önlemler alır. Mağdurlar, özel ihtiyaçları doğrultusunda bu tür hizmetlere erişeceklerdir ve aile üyeleri de özel ihtiyaçları ve mağdurlara yönelik ceza gerektiren suçların sonucunda muzdarip olunan zararın düzeyi doğrultusunda bu hizmeti alacaktır.
4. Mağdur destek hizmetleri ve her türlü uzman destek hizmetleri kamu kurumu ya da sivil toplum kuruluşu olarak kurulabilir ve profesyonel ya da gönüllü olarak organize edilebilir.
5. Üye devletler tüm mağdur destek hizmetlerine erişimin, ceza gerektiren suç hakkında mağdurun yetkili mercie resmi şikâyette bulunmasına bağlı olmamasını sağlar.

Madde 20: Ceza soruşturmaları sırasında mağdurların korunma hakkı

1. Savunma hakkına hanel getirmeksizin ve takdir hakkı kurallarına göre, üye devletler ceza soruşturmaları sırasında aşağıdaki koşulların gerçekleşmesini sağlayacaktır:
  - a) cezai suça ilişkin şikâyet yetkili mercie bildirildikten sonra gerekçesiz bir gecikme olmaksızın mağdurlarla görüşmeler yapılması;
  - b) mağdurlarla yapılan görüşmelerin sayısının asgari düzeyde tutulması ve sadece ceza soruşturması için son derece gerekli olduğu durumlarda görüşmelerin yapılması;
  - c) aksi yönde gerekçeli karar verilmediği takdirde, mağdurlara yasal temsilcilerinin ve kendi seçtikleri birinin eşlik etmesi;
  - d) tıbbi muayenelerin asgari düzeyde tutulması ve bu muayenelerin sadece cezai kovuşturmalar için son derece gerekli olduğu takdirde yapılması.

Madde 22: Mağdur koruma ihtiyaçlarını belirlemek için mağdurların bireysel değerlendirilmesi

1. Üye devletler mağdurların 23. ve 24. maddelerde öngörüldüğü üzere ikincil ve tekrarlayan mağduriyete, tehdit ve misillemeye karşı savunmasız olmaları nedeniyle özel koruma ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve cezai kovuşturma sırasında özel koruma tedbirlerinden yararlanıp yararlanmayacaklarının ya da ne ölçüde yararlanacaklarının belirlenmesi amacıyla ulusal usuller uyarınca güncel ve bireysel bir değerlendirmeye girmesini sağlar.
2. Bireysel değerlendirme bilhassa aşağıda belirtilen hususları dikkate alır:
  - a. mağdurun kişisel özellikleri;
  - b. suçun türü veya niteliği ve
  - c. suçun oluştuğu koşullar.
3. Bireysel değerlendirme kapsamında, suçun ağırlığı nedeniyle ciddi şekilde zarar görmüş mağdurlara, kendi kişisel özellikleri ile ilgili olabilecek bir ön yargı veya ayrımcı saikle işlenen bir suça maruz kalan mağdurlara, faille olan ilişkisi ya da ona bağımlılığı nedeniyle özellikle korunmasız olan mağdurlara özel ilgi gösterilir. Bu bağlamda, terör, organize suç, insan kaçakçılığı, cinsiyet temelli şiddet, yakın ilişkide şiddet, cinsel şiddet, istismar ya da nefret suçu mağdurları ile engelli mağdurların durumu gerektiği şekilde değerlendirilir.
4. Bu Direktif'in amacı doğrultusunda, çocuk mağdurların ikincil ve tekrarlayan mağduriyete, tehdit ve misillemelere karşı savunmasız olması nedeniyle özel korunmaya ihtiyaç duyduğu varsayılır. 23 ve 24. maddelerde öngörülen özel koruma tedbirlerinden yararlanıp yararlanmayacaklarını ya da ne ölçüde yararlanacaklarını belirlemek amacıyla, çocuk mağdurlar bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen bireysel değerlendirmeye tabi tutulur.
5. Bireysel değerlendirmenin kapsamı suçun ağırlığına ve mağdurda neden olduğu zararın derecesine göre adapte edilebilir.
6. Bireysel değerlendirmeler, mağdurla yakın iletişim halinde gerçekleştirilir ve 23 ile 24. maddelerde öngörülen özel tedbirlerinden faydalanmak istemedikleri durumlar dâhil olmak üzere mağdurların istekleri dikkate alınır.
7. Bireysel değerlendirmenin temelini oluşturan unsurların önemli ölçüde değişmesi halinde, üye devletler değerlendirmenin cezai kovuşturma süresince güncellenmesini sağlar.

Madde 25: Uygulayıcıların eğitimi

1. Üye Devletler, polis memuru ve mahkeme görevlileri gibi mağdurla iletişime geçme olasılığı yüksek olan görevlilerin, mağdurların ihtiyaçları konusundaki farkındalıklarını artırmak ve tarafsız, saygılı ve profesyonel bir şekilde mağdurlarla ilgilenmelerini sağlamak amacıyla yeterli seviyede hem genel hem özel eğitim almalarına olanak sağlar.
2. Yargının bağımsızlığına ve Birlik içindeki yargı teşkilatındaki farklılıklara halel getirmeksizin, üye devletler cezai kovuşturmada yer alan hâkim ve savcılarının eğitiminden sorumlu olan kişilerin, hâkim ve savcılarının, mağdurların ihtiyaçları konusundaki farkındalıklarını arttırmak için hem genel hem de özel eğitime erişebilmelerini öngörür.
3. Üye Devletler, avukatlık mesleğinin bağımsızlığını gözeterek, avukatların, mağdurların ihtiyaçları konusundaki farkındalıklarını arttırmak için avukatların eğitiminden sorumlu olan kişilerin hem genel hem de özel eğitim sunmalarını tavsiye eder.
4. Üye Devletler, kamu hizmetleri üzerinden ya da mağdur destek kuruluşlarına finansman sağlayarak, mağdur destek hizmeti ya da onarıcı adalet hizmeti sunan girişimleri, mağdurlarla kurdukları iletişim seviyelerine uygun eğitimi almaları ve bu tür hizmetlerin tarafsız, saygılı ve profesyonel bir şekilde verilmesini sağlama konusunda profesyonel standartları gözetmeleri için teşvik eder.
5. Uygulayıcıların belirtilen görevleri ile mağdurlarla kurdukları temasın niteliği ve seviyesi doğrultusunda, eğitim, uygulayıcının mağdurları tanıması ve onlara saygılı, profesyonel ve ayrımcı olmayan bir biçimde davranmasını sağlamayı amaçlar.

Modül Dört: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması

GİRİŞ VE ARKA PLAN

Polis memurlarının başlıca sorumluluğu suçu önlemektir ve eğer suç işlenirse ceza gerektiren davranışı soruşturmak ve ortaya çıkarmaktır. Mağdurun üzerindeki psikolojik etkisi,⁵⁴ nefret suçlarının artma eğilimi ve daha geniş LGBTİ toplulukları üzerindeki olası etkileri düşünüldüğünde, bu sorumluluk bilhassa nefret suçu alanında önem teşkil eder. Mağduriyetin yinelenmesini engellemek de önemli bir unsurdur. Nefret suçları, eğer ele alınmazlarsa, daha ileri düzeyde ve daha ciddi ceza gerektiren davranışlara sebep olabilir. Polisin etkili şekilde müdahale edememesi de polisin yeterliliğinde ciddi sorunlara yol açar ve toplum ilişkilerine zarar verir.

Daha önceki bölümlerde tartışıldığı üzere, polislerin işlerini profesyonel ve eksiksiz şekilde yapmaya yönelik pozitif sorumluluğu vardır. Bu modül nefret suçlarını profesyonel şekilde soruşturmaları için polis memurlarının bilgi ve beceri açısından donanımlı olması amacıyla tasarlanmıştır.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması zordur, çünkü polisin genelde oldukça stresli ve hassas mağdurlardan delil elde etmesini gerektirir. Ayrıca soruşturma, mağdurun konuşmaktan rahatsız olabileceği bilgileri de açıklamasını gerektirir.

Topluluklar ve mağdurlar, polisten hızlı ve profesyonel bir müdahale bekleyeceklerdir. Böyle bir davranışı net bir şekilde gösterememek güveni sarsabilir ve topluluklara polisin nefret suçunu ciddiye almadığı ya da daha da kötüsü nefret suçlarını onayladığı mesajını gönderir.

Bu modül, ön saflardaki polis memurlarının bir nefret suçu olayına ilk kez müdahale ederken atması gereken adımları öğrenmelerini sağlayacak bir alıştırma ile başlar. Mağdurdan detayları alma, fiziksel kanıt toplama ve suça ilişkin resmi kayıt oluşturma bu alıştırma kapsamındadır.

Daha sonra modül, nefret suçunun mağdur odaklı bir bakış açısından soruşturulmasını ele alacaktır. Suç mahallinde, telefonda ya da karakolda mağdura destek olmak bu kapsamdadır. Modül ayrıca ifadenin alınması için en ideal yolu da tartışacak ve detaylı rapor hazırlandıktan sonra mağdura destek sağlamak için sonraki adımları ele alacaktır.

Trans mağdurların kendilerine has ihtiyaçları da detaylı olarak ele alınmaktadır. Polis memurlarının genelde trans kişilerle ilgili bilgilerinin sınırlı olduğu ve bu grubun muzdarip olduğu mağduriyetin yüksek oranlarda olması dikkate alındığında bu konuya odaklanması önem teşkil etmektedir.

Daha sonra modül, nefret suçlarının gerçekleştiğini kanıtlayan delillere dayalı yapıtaşları olan ön yargı göstergelerini inceler. Katılımcıların, ön saflarda yer alan polislerin bakış açısından nefret suçunu tespit etmek ve kanıtlamak için gerekenlere odaklanmasını sağlayacak uygulama örnekleri kullanılır.

Son olarak katılımcılara polis hizmetleri ve yerel LGBTİ topluluğu arasında var olan ilişkiyi inceleme görevi verilecektir. Son modül, cezai kovuşturmanın desteklenmesi için gerekli kanıtların rapor edilmesi ve güvence altına alınmasını teşvik etmede kilit unsur olan güven duygusunun önemine odaklanacaktır.

54 Avrupa Konseyi nefret suçunun hedefi olmuş birçok kişi tarafından "mağdur" ifadesinin kabul edilmediğinin farkındadır. Birçok durumda bireylerin, yaşadıkları deneyimi daha iyi yansıttığı için "hayatta kalan" ifadesini tercih ettiklerini kabul ediyoruz. Bu kitapçıkta ise "mağdur" kelimesi kullanılmıştır, çünkü bu ifade nefret suçunun hedefi olmuş, polis ve daha geniş ceza adaleti sisteminin kurumlarıyla iletişime geçmiş kişinin hukuki ve teknik statüsüne en iyi şekilde uymaktadır. Bu kitapçıkta vurgulandığı üzere, polis, mağdur merkezli bir yaklaşım benimsemeli ve hedef alınan kişiye nasıl hitap edilmek istendiğini sormalı ve uygun olduğu takdirde bireylerin isteğini yerine getirmelidir.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulmasında iyi uygulamaları tespit edecektir. Bu alıştırmaya hem polis soruşturmasının teknik perspektifinden hem de mağdur odaklı bir açıdan yapılacaktır.
- ▶ trans topluluklarının karşılaştığı belirli zorlukları ve suç mağduru olduklarında trans kişilere polis perspektifinden nasıl en iyi şekilde destek sağlanabileceğini öğrenecek;
- ▶ nefret suçunun başarıyla soruşturulması ve kovuşturulması için, ön yargı saikini kanıtlayacak yapıtaşları olan ön yargı göstergelerini anlayacak ve tespit edebilecek;
- ▶ nefret suçlarını tespit edebilecek;
- ▶ polis hizmetlerinin etkin olmasını sağlamada kilit unsur olan güveni tesis ederken proaktif polis hizmetlerinin rolünü anlayacaktır.

ETKİNLİKLERE VE SÜRELERİNE GENEL BAKIŞ

- ▶ Etkinlik 4.1: Delil toplama: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları - olay yerinde ve müteakip ceza soruşturmasında faaliyetler (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 4.2: Delil toplama: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları - Mağdur odaklı yaklaşım (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 4.3: Delil toplama: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının mağdurları - Trans kişilere özel hususlar (60 dakika)
- ▶ Etkinlik 4.4: Delil toplama: Ön yargı göstergeleri - Ön yargıya dayalı seçimleri/ön yargı saikini kanıtlama (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 4.5: Delil toplama: Ön yargı göstergeleri - LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının tespit edilmesi (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 4.6a: Güven duygusunun önemi: Polis müdahaleleri ve LGBTİ topluluğu (30 dakika)

ETKİNLİK 4.1: DELİL TOPLAMA: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARI – OLAY YERİNDE VE MÜTEAKİP CEZA SORUŞTURMASINDA FAALİYETLER (30 DAKİKA)

Bu etkinlik; okuma faaliyeti, küçük gruplar içerisinde tartışmalar ve kolaylaştırıcı eşliğinde genel oturumda yapılacak bir tartışmadan oluşmaktadır. Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

Ara verildiğinde kullanılacak odalar ya da alanlar

4.1a ve 4.1b numaralı katılımcı kopyaları

1. Dört adet pano kâğıdı hazırlayın.

- ▶ Birinci sayfaya şu başlığı yazın:
“Sözlü ifade alma: Mağdur ve tanık delilleri”
- ▶ İkinci sayfaya şu başlığı yazın:
“Toplanacak deliller: Adli ve teknik deliller”
- ▶ Üçüncü sayfaya şu başlığı yazın:
“Karakolda: İlk resmi kayıt oluşturma”
- ▶ Dördüncü sayfaya şu başlığı yazın:
“Daha detaylı soruşturma: Tüm yollara başvurma”

2. Katılımcıları dört gruba ayırın. Düzenli olarak birlikte çalışan kişileri ayrı gruplara yerleştirmeye çalışın ve mümkünse gruplarda cinsiyetlerin karma olmasını sağlayın.

3. 4.1a numaralı metni dağıtın ve katılımcılardan talimatları izlemelerini isteyin. Senaryoyu okumaları için gruba 10-15 dakika verin ve yukarıda yer alan başlıkları kullanarak bir polis memurunun suç soruştururken

dikkate alınması gereken tüm unsurlara ilişkin bir beyin fırtınası yapın. Bir grup üyesi tüm bu unsurları kayda geçirmelidir.

4. Küçük grupları birleştirerek tekrar büyük bir grup haline getirin. Her gruptan bir sözcünün grup tarafından tespit edilen temel noktaları sunmasını isteyin. Daha sonra tüm katılımcılara eksik bir husus olup olmadığını sorun.

5. Dikkate alınacak hususlar üzerinde dururken, kilit noktalar ve gözden kaçırılmış olan hususlar üzerinde durarak 4.1b'deki iyi uygulama rehberine başvurun.

KATILIMCI KOPYASI 4.1A

Delil toplama: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları - Olay yerinde ve müteakip ceza soruşturmasında faaliyetler
Bu etkinlik; okuma faaliyeti, küçük gruplar içerisinde tartışmalar ve kolaylaştırıcı eşliğinde genel oturumda yapılacak bir tartışmadan oluşmaktadır.

- ▶ Katılımcılardan birine aşağıda verilen senaryoyu gruba okuma görevi verilmelidir.
- ▶ Katılımcılardan birine not alma görevi verilmelidir.

Senaryo:

Şehir merkezinde saldırı:

İki lezbiyen, şehir merkezindeki bir LGBTİ etkinliğinden ayrılır. Kadınlar, etkinliğin yapıldığı yerden 100 metre uzaklıkta bir grup erkek tarafından saldırıya uğrar ve bu erkeklerin bazıları sopalıdır. Kadınlar sopayla çok kötü bir şekilde dövülür, yumruklanır ve tekmelenir. Failler saldırıdan önce ve saldırı sırasında kadınlara homofobik sözel istismarda bulunur. Yoldan geçen biri polise telefon eder ve siz olay yerine gelirsiniz.

Yukarıda yer alan senaryoyu okuduktan sonra, aşağıda grubunuza verilen görev tanımını okuyun. Daha sonra bulgularınızı ana grupta sunmanıza yardımcı olacak notları alarak 10-15 dakika beyin fırtınası yapın.

Grup 1 – görev:

Sözlü ifade alma: Mağdurlardan ve tanıklardan sözlü delil

Olay yerinde mağdurlardan ve tanıklardan detayları alırken göz önünde bulundurulacak temel hususlar nelerdir?

Grup 2 – görev:

Toplanacak deliller: Adli ve teknik delil

Adli ve teknik delillerin toplanmasında temel sorumluluklarınız nelerdir?

Grup 3 – görev:

Karakolda: İlk resmi kaydı oluşturma

Karakola dönüp resmi bir rapor doldururken polisin dikkate alınması gereken temel hususlar nelerdir? Polis teşkilatı polis memurundan ne yapmasını ister ve neden?

Grup 4 – görev:

Daha detaylı soruşturma: Tüm yollara başvurma

İlk olay yeri soruşturmasından ve karakolda resmi rapor hazırlandıktan sonraki soruşturma sürecini ana hatlarıyla belirtin. İlk başta şüpheli ismi belirlenmeden hangi iyi soruşturma uygulamalarından faydalanabilirsiniz?

KATILIMCI KOPYASI 4.1B: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARININ OLAY YERİNE VARIŞTAN, TEKNİK DELİLLERİN VE TANIK DELİLLERİNİN TOPLANMASI VE İZLEME SORGULARINA KADAR SORUŞTURULMASI

Olay yerindeki ilk çalışmaların ceza soruşturmasının başarısı üzerinde büyük etkisi olabilir. Yazılı bir ifadenin, polis memuru olarak attığınız adımların ya da topladığınız fiziksel delillerin kayıt altına alınmaması ceza davasının başarısızlığa uğramasına yol açabilir.

Bu durum, özellikle polis ve mağdurun ve/veya tanıkların ilk iletişiminin çok önemli bir bilginin verilmesine ya da saklanmasına sebep olabileceği, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarıyla ilgilidir. Söz konusu bu durum ciddi bir suça yönelik kovuşturmanın başarıya ulaşmasına ya da başarısız olmasına sebep olabilir.

Bu metin, olay yerinde çalışma yapan polis memurları için tanık delillerinin ve adli delillerin toplanması açısından rehber niteliğindedir. Daha sonra, söz konusu suçun resmi kanallarla raporlanması ve müteakip soruşturmaya dair bazı fikirler ele alınır.

Eğitmen için tavsiye: aşağıda yer alan rehber geniş kapsamlı ve ayrıntılı değildir ve bu konuda daha fazla inceleme yapmadan önce en iyi yerel uygulama rehberleri ve düzenlemelerine başvurulmalıdır.

A) Sözlü ifade alma: Mağdur, tanık ve şüpheli delilleri

Olay yerinde mağdurlardan ve tanıklardan detayları alırken göz önünde bulundurulacak temel hususlar nelerdir?

B) Toplanacak deliller: Adli ve teknik delil

Adli ve teknik delillerin toplanmasında temel sorumluluklarınız nelerdir?

C) Karakolda: İlk resmi kaydı oluşturma

Karakola dönüp resmi bir rapor doldururken polisin dikkate alması gereken temel hususlar nelerdir? Polis teşkilatı polis memurundan ne yapmasını ister ve neden?

D) Takip soruşturması: Tüm yollara başvurma

İlk olay yeri soruşturmasından ve karakolda resmi rapor hazırladıktan sonraki soruşturma sürecini ana hatlarıyla belirtin. Hangi iyi soruşturma uygulamalarından faydalanabilirsiniz?

► Olay yerinde sözlü tanıklardan sözlü delil toplama

Olay yerinde mağdurlardan ve tanıklardan detaylar alırken dikkat edilecek temel hususlar.

Olay yerinde alınan notlar başlangıç niteliğinde tutanaklar olsa da bu notlar soruşturma boyunca kullanılabilir ve kovuşturma aşamasında incelenebilir. Bu sebeple mümkün olduğunca çok detayı kayıt altına almak elzemdir.

Dava başka bir müfettişe/nefret suçuyla ilgilenen bir soruşturmacıya/başka birine atandığı takdirde, söz konusu notlar ikinci soruşturmacının soruşturmayı ilerletebilmesine olanak sağlayacak kadar detaylı olmalıdır.

- Tanıkların delilleri sunarken çevirmene ya da kendilerine yardımcı olacak başka bir desteğe ihtiyacı olup olmadığını belirleyin. Olay yerinde çevirmen yoksa başlangıçta aile üyelerinden/arkadaşlardan faydalanılabilir. Eğer acil bir durum yoksa çocuklar asla kullanılmamalıdır.
- Polis memurları açık ve kapsayıcı bir dil kullanmalıdır. Örneğin:
  - “Evli misiniz?” yerine “Partneriniz var mı?”
  - “Erkek arkadaşınız/kız arkadaşınız var mı?” yerine “İlişkiniz var mı?”
- Mağdurlara olayı kendi kelimeleriyle ve kendilerini hazır hissettiklerinde anlatma fırsatı verilmelidir. Sabırlı bir yaklaşım, aksi durumda gözden kaçırılacak delillerin, kilit delillerin sağlanmasıyla sonuçlanabilir.
- Mağdurlar ciddi derecede kaygılıysa ya da kötü şekilde yaralandıysa konuşmak için daha iyi bir duruma gelene kadar (ve uygun olduğu takdirde tıbbi tedavi sağlayın) detaylı bir sorgudan kaçının.
- Mağdurlar polisin dilini değil, kendi dillerini kullanır. Muğlak bir durum varsa açıklama istenebilir.
- Şüphelilerin tanıklara söylediği her şeyi kelime kelimesine kayıt altına alın.
- Olay yerinde bir şüpheli varsa yerel mevzuata/polis yönetmeliğine göre uygun şekilde uyarıda bulunarak her türlü ifadeyi kayıt altına alın. Tam olarak onların sözcüklerini kullanın.

► Olay yerinde adli ve teknik delil toplama

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının işlendiği olay yerlerinde adli ve teknik delillerin toplanmasına ilişkin temel görevler.

Eğitmen için tavsiye: Aşağıda verilen liste geniş kapsamlı ve ayrıntılı değildir. Teknik uzmanların sunduğu yerel düzeyde yönlendirme ve kitapçıklar dikkate alınmalıdır.

- ▶ Olay yerine vardığınızda olayın gerçekleştiği yeri ve failerin kaçtığı ya da kaçmış olabileceği tüm bölge-leri güvenlik çemberine alarak olay yerini güvence altına alın.
- ▶ Görünen her türlü kanıtı muhafaza edin ve ilgili tüm alanların ve orada bulunan her şeyin fotoğrafını ekin. Gerekli kaynaklar mevcutsa ve uygunsa olay yerinin videosunu çekmeyi göz ardı etmeyin. n yargı-yı gösteren fiziksel delillerin toplanmasını sağlayın (rneğin, homofobik duvar yazılarını fotoğraflayın).
- ▶ Mağdur zerindeki her türlü delili muhafaza edin. Her temasın bir iz bıraktığını ve mağdurun cildinde ve giysilerinde faillerden deliller olabileceğini unutmayın (kan, tükürük, giysinın ipleri, sa, DNA vb.).
- ▶ Uygun olduğu takdirde pamuklu çubukla örnek almayı ve kıyafet değiştirme olanağı sağlanır sağlanmaz giysilere el koymayı unutmayın.
- ▶ Uygun olduğu takdirde mağdurdan onay alarak mağdurun yaralarını fotoğraflayın. Morlukların görünür hale gelmesi için bir süre bekledikten sonra da fotoğraf çekebilirsiniz.
- ▶ Gerektiğinde olay yeri inceleme ekiplerini ya da adli tıp uzmanlarını ayarlayın.
- ▶ Yerel düzenlemelere ve en iyi uygulamalara uygun şekilde tüm fiziksel delilleri toplayın ve paketleyin.
- ▶ Olay yerinden DNA delillerini toplama fırsatlarını kaçırmayın. Kullanılan silahlar/aletler, dokunulmuş ya da içmek için kullanılmış herhangi bir şey, kan, tükürük, sa ya da diğer vücut sıvıları DNA kaynakları arasındadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, şüphelinin DNA'sı mağdurun üzerinde de olabilir.
- ▶ Olay telefon ile bildirildiyse mağdura/tanığa her türlü delili korumasını salık verin.
- ▶ Mevcut olduğu takdirde eğitlimli soruşturmacılardan yardım alın.
- ▶ Yakın vrenin ve civardaki yerlerin kapalı devre kamera sistem görüntülerini alın ve olay yerine giriş ve çıkış noktalarına bilhassa dikkat edin.
- ▶ Eğer bir şüpheli tespit edilip tutuklanırsa üzerlerinde delil olabilecek giysi ve ayakkabıları muhafaza edin ve parmak izi ve fotoğrafların yanı sıra DNA rneği de alın. Örneğin aşırı sağcı gruplara yeliği gösteren dvmelerin fotoğrafları çekilmelidir.
- ▶ Tıbbi muayene ayarlayın ve muayene eden doktorun raporunu alabilmek için rıza isteyin.
- ▶ Olayın mahkemeye gideceğini varsayın ve tüm delilleri buna göre toplayın.

▶ Karakola dönüş: Resmi kayıt oluşturma

Olaydan hemen sonra karakolda kayıt altına alma ve raporlama gerekliliklerini yerine getirirken, suç teşkil eden davranış örüntülerinin tespit edilebilmesini ve önleyici tedbirlerin uygulanmasını sağlamak için nefret suçunun doğru şekilde kayıt altına alınmasının elzem olduğunu unutmayın. Bu bölüm yerel uygulamaları ve prosedürleri desteklemek üzere değiştirilmelidir.

- ▶ Polis veri bankasında bir suç raporu oluşturun (lkeye göre kâğıt ya da bilgisayar üzerinde).
- ▶ Olayın muhtemel bir nefret suçu olduğunu gösteren ilk aşamadaki tüm gözlemleri kayıt altına alın.
- ▶ Daha önce benzer suçlar işlenip işlenmediğini tespit etmek için n soruşturma yapın. Failin davranışına ilişkin bir örüntü mevcut olabilir. Mağduriyet örüntülerini tespit etmek için nefret suçu kayıtlarını gözden geçirin.
- ▶ Mağdurun daha önce de mağdur olup olmadığını öğrenmek için kayıtları inceleyin. Bu inceleme potansiyel olarak tekrar eden mağduriyetin belirlenmesi için önemlidir.
- ▶ Yerel politika/düzenlemelerin öngördüğü şekilde olayı ilgili yöneticiye rapor edin.
- ▶ Politika/düzenlemelere uygun şekilde, olayı yerel/ulusal düzeydeki nefret suçu birimine rapor edin.
- ▶ Soruşturma başka bir soruşturmacıya/birime aktarılırsa bu olayın bir nefret suçu olabileceğinin farkında olmalarını sağlayın.
- ▶ Gerektiği takdirde ilgili yöneticinin/polis teşkilatındaki medya sözcüsünün olay hakkında bilgilendirilmesini sağlayın.
- ▶ Eğer bir nefret suçu örüntüsü tespit edildiyse uygun müdahalenin yapılabilmesi için bu durumu rapor edin.
- ▶ Gerektiği takdirde daha sonra mağdur/tanık/şüpheli ile temas kuracak çevirmenler için gerekli düzenlemeleri yapın.
- ▶ İbraz edilecek kanıtların soruşturmayı yürüten memura/ekibe devredilmesini sağlayın.

► Daha detaylı soruşturma: Tüm yollara başvurma

Olay yerindeki ön soruşturmadan ve karakolda resmi rapor hazırladıktan sonra, özellikle de şüpheli/şüpheliler yoksa, genellikle olaya ilişkin daha detaylı bir soruşturma gerekecektir. Aşağıda yer alan iyi soruşturma uygulamaları geniş kapsamlı ve ayrıntılı değildir ve yerel uygulamalara/prosedürlere uyacak şekilde genişletilmelidir. Polis memurlarının nefret suçu olaylarındaki failleri tespit etme kararlılığı azınlık toplulukları arasında güven oluşturmanın anahtarıdır. Polis hizmetlerine duyulan güvenin az olması durumunda LGBTİ tanıklar polisle konuşmaktan rahatsızlık duyabilir. Bu tür olaylarda tanıkları ortaya çıkmak üzere teşvik etmek için daha fazla çaba gösterilmesi gerekecektir.

Polis memurları:

- medyayı, sosyal medyayı vb. kullanarak tanıklara çağrıda bulunmalı;
- diğer bölgelerde/polis bölgelerinde benzer olayları araştırmalı;
- bölgeye/olay yerine sık sık giden tanıkları araştırmalıdır (postane çalışanları, çöp toplayıcılar, o bölgedeki otobüs hattını kullanan kişiler). Yerel devriyeler/bölgedeki polis memurları yardımcı olabilir;
- deneyimli bir memura o güne kadar toplanan delilleri inceletmeli ve sorgularda yeni edinilen bilgileri tespit ettirmeli;
- acil çağrı merkezindeki kayıtları incelemeli;
- uygun olduğu takdirde olay için bir adli tıp uzmanından faydalanmalı;
- bölgede kapı kapı dolaşarak soruşturma yapmalı;
- kapalı devre kamera görüntülerini incelemeli;
- bağlantıları bulmak için mevcut tüm sabıka kayıtlarını ve istihbarat kayıtlarını incelemeli;
- cep telefonu kullanımı için nirengi yöntemini uygulamalı ve uygun görüldüğü takdirde telefonla ilgili delilleri incelemeli;
- uygun görüldüğü takdirde uzman birimlerden faydalanmalı;
- ciddi olaylar için üzerinden 28 gün geçtikten sonra delilleri ve soruşturmayı incelemek amacıyla, mevcut ise, suç izleme biriminin hizmetlerini talep etmeli;
- yardımcı olabilecek herhangi bir bilgiye sahip olup olmadıklarını öğrenmek için LGBTİ mekânlarındaki güvenlik çalışanları ve personel ile görüşmelidir. İnsanlar polise anlatmadıklarını toplulukları içerisinde anlatabilir. Bu durumda "yumuşak" istihbarat bile yardımcı olabilir;
- bilgi için çağrıda bulunurken LGBTİ sivil toplum kuruluşlarının desteğini almalı;
- mevcut olduğu takdirde internet sitelerini kayıt altına alan üçüncü tarafların bilgisinden faydalanmalıdır.

ETKİNLİK 4.2: DELİL TOPLAMA: NEFRET SUÇU – MAĞDUR ODAKLI YAKLAŞIM (30 DAKİKA)

Bu etkinlik okuma faaliyeti, küçük gruplar içerisinde tartışmalar ve kolaylaştırıcı eşliğinde genel oturumda yapılacak bir tartışmadan oluşmaktadır. Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

Eğitim sınıfında ara verildiğinde kullanılacak odalar ya da alanlar

4.2a ve 4.2b numaralı katılımcı kopyaları

1. Üç adet pano kâğıdı hazırlayın.

- ▶ Birinci sayfaya şu başlığı yazın:
“Başlangıç raporu: Olay yerinde/telefonda/karakolda mağdura destek olunması”
- ▶ İkinci sayfaya şu başlığı yazın:
“Mağdurun detaylı ifadesinin alınması”
- ▶ Üçüncü sayfaya şu başlığı yazın:
“Devam eden destek ve risk önleme”

2. Katılımcıları üç gruba ayırın. Düzenli olarak birlikte çalışan kişileri ayrı gruplara yerleştirmeye çalışın ve mümkünse gruplarda cinsiyetlerin karma olmasını sağlayın.

3. 4.2a numaralı metni dağıtın ve katılımcılardan talimatları izlemelerini isteyin. Beyin fırtınası yapmaları için gruba 10-15 dakika verin. Bir grup üyesi tüm fikirleri kayda geçirmelidir.

4. Küçük grupları birleştirerek tekrar büyük bir grup haline getirin. Her grup için bir grup sözcüsünün grup tarafından tespit edilen temel noktaları sunmasını isteyin. Daha sonra tüm katılımcılara eksik bir unsur olup olmadığını sorun.

5. Dikkate alınacak hususlar üzerinde dururken, kilit noktalar ve gözden kaçırılmış olan hususlar üzerinde durarak 4.2b'deki iyi uygulama rehberine başvurun.

KATILIMCI KOPYASI 4.2A: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇUNUN SORUŞTURULMASI: MAĞDUR ODAKLI YAKLAŞIM (30 DAKİKA)

Katılımcılardan birine not alma sorumluluğu verilmelidir.

Bu alıştırma için 4.1 etkinliğindeki senaryonun aynısı kullanılabilir.

Senaryo:

Şehir merkezinde saldırı:

İki lezbiyen, şehir merkezindeki bir LGBTİ etkinliğinden ayrılır. Kadınlar, etkinliğin yapıldığı yerden 100 metre uzaklıkta bir grup erkek tarafından saldırıya uğrar ve bu erkeklerin bazıları sopalıdır. Kadınlar sopayla çok kötü bir şekilde dövülür, yumruklanır ve tekmelenir. Failler saldırıdan önce ve saldırı sırasında kadınlara homofobik sözel istismarda bulunur. Yoldan geçen biri polise telefon eder ve siz olay yerine gelirsiniz.

Yukarıda yer alan senaryoyu okuduktan sonra, aşağıda grubunuza verilen görev tanımını okuyun. Daha sonra bulgularınızı ana grupta sunmanıza yardımcı olacak notlar alarak 10-15 dakika beyin fırtınası yapın.

Grup 1 – görev:

İlk müdahale: Olay yerinde, telefonla olayı rapor ederken ya da LGBTİ kişilere yönelik nefret suçunu rapor etmek üzere karakola gelindiğinde mağdurlara destek olma.

Polis hangi hususları dikkate almalıdır?

Grup 2 – görev:

Resmi ifade alma/rapor hazırlama: En uygun delilleri toplama ve mağdurdan detaylı bir ifade alırken mağdura destek olma.

Polis hangi hususları dikkate almalıdır?

Grup 3 – görev:

İlk deliller toplandıktan sonra: Mağdura devamlı destek ve bilgi sağlama. Yeniden mağduriyet riskini azaltma.

Polis hangi hususları dikkate almalıdır?

KATILIMCI KOPYASI 4.2B: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇUNUN SORUŞTURULMASI: MAĞDUR ODAKLI YAKLAŞIM

Mağdura olay yerinde, mağdurdan detaylı bir ifade alırken ve devamlılık arz eden bir şekilde destek olma konusunda polislerin göz önünde bulundurması gereken hususlar nelerdir? Bu metin aşağıda verilen üç alana ilişkin rehber niteliğindedir:

- A) Ceza soruşturmasının ilk aşamalarında mağdurlara destek olma
- B) Mağdurun/tanığın detaylı ifadelerini alma ve en uygun delilleri toplamak için elverişli bir ortam oluşturma
- C) Devam eden mağdur desteği ve risk önleme.

Bu tavsiyelerin geniş kapsamlı ve ayrıntılı olmadığı ve yerel mevzuat, politikalar ve prosedürler dikkate alınacak şekilde uyarlanması gerektiği unutulmamalıdır.

► Ceza soruşturmasının ilk aşamalarında mağdurlara destek olma

Mağdur ile ilk temasın, mağdurun polisi nasıl gördüğü ve hizmetlerin tedariki ile ilgili beklentileri üzerinde kalıcı bir etkisi olacaktır. Kötü bir başlangıç, tanıklarla işbirliği yapma şansını ortadan kaldıracaktır.

Soruşturmanın ilk aşamalarında dikkate alınması gereken temel hususlar aşağıda özetlenmiştir.

Olay yerinde

- Gerektiği takdirde, birinci öncelik olarak tıbbi yardım çağırın.
- Mağdurun olay yerinde güvende olmasını sağlayın, eğer mağdur tehlike altındaysa onu hemen olay yerinden çıkartın.
- Travmanın asgari düzeye indirgenmesi için mağdurla tek bir polis memuru görüşmelidir; ikinci polis memuru da gerekli görülürse görüşmede bulunabilir, ancak ideal olarak soru sormamalıdır.
- Mağdura olanlardan ötürü kendisinin suçlanmayacağı konusunda güven verin.
- Polis memurları açık ve kapsayıcı bir dil kullanmalıdır. Örneğin:
  - “Evli misiniz?” yerine “Partneriniz var mı?”
  - “Erkek arkadaşınız/kız arkadaşınız var mı?” yerine “İlişkiniz var mı?”
- Sabırlı olun ve mağdura hissettiklerini açıklamaları için zaman verin.
- Mağdurun kimliğinin gereksiz şekilde ifşa edilmesini engelleyin. Mağdura, polisin yasalar çerçevesinde mümkün olduğu sürece mahremiyetini koruyacağını söyleyin.
- Mağdura olayın kamusal bilgi olması ve/veya medyada yayımlanmasına ilişkin gerçekçi olasılıkları anlatın. Bu bilginin, mağdurun artık polisin bu işin peşinde olmayacağını düşüneceği şekilde iletilmemesini sağlayın.
- Mağduru yerel mağdur destek hizmetlerine (mağdurun rızasıyla) yönlendirin. Destek hizmetlerine ilişkin detaylar yazılı ve sözlü olarak verilmelidir.
- Mağdur eğer daha sonra iletişim kurmak isterse, kendisine soruşturma memurunun ya da vaka temas kişininin detayları verilmelidir. İlk temas kişi uzun bir süre mevcut bulunmazsa ikinci bir temas kişi düşünülmelidir.
- Mağdura destek almak için temas kurmak istediği bir arkadaşı/partneri olup olmadığını sorun.
- Mağdurun duygusal durumunu kayda geçirin (örneğin, mağdur şokta mı?)
- Yukarıda edinilen bilgilere dayanarak, mağdura ya da partnerine/birinci dereceden akrabalarına yönelik acil risk analizi yapın. Yukarıda belirtilen hususlara ek olarak, mağdurun herhangi bir tehdit alıp almadığını ya da olayda silah kullanılıp kullanılmadığını, daha önce de bu tür olaylar yaşanıp yaşanmadığını ve – bilindiği takdirde - failin geçmişte benzer suçlar işleyip işlemediğini belirleyin. Bu değerlendirmeye dayanarak derhal gerekli koruma önlemlerini hayata geçirin. Detaylı bir risk analizi örneği için Hampshire polisi tarafından tasarlanmış nefret olaylarını değerlendirme modeline bakınız.⁵⁵

İlk rapor telefonda alınıyorsa

- Tıbbi yardımın gerekli olup olmadığını belirleyin ve gerekli olduğu takdirde ambulans için gerekli ayarlamaları yapın.

55 www.hampshire.police.uk/internet/asset/de7ad9c0-8783-4cae-9cb9-2bc004ab0eal/hc-002299-15.%20additional%20information.pdf.

- ▶ Mağdurun olay yerinde güvende olup olmadığını öğrenmek için sorular sorun ve tehlikedeyseniz ya da tehlikeye girme olasılığı varsa mağdurdan olay yerini terk etmesini isteyin. Mağdur tehlikedeyseniz ve olay yerinden ayrılamıyorsa acil müdahale memurlarını olay yerine yönlendirin.
- ▶ Sabırlı olun ve mağdura neler olduğunu anlatması için fırsat verin ve mümkün olduğunca çok detay alın.
- ▶ Mağdura nasıl resmi bir rapor hazırlanacağına dair bilgi verilmelidir. Mağdura kiminle, ne zaman ve nerede temas kuracağına ilişkin detaylar verilmelidir. Mağdurun yerel polis politikaları doğrultusunda bir soruşturma memuru ile görüşmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- ▶ Mağduru yerel mağdur destek hizmetlerine (mağdurun rızasıyla) yönlendirin. Destek hizmetlerine ilişkin detaylar yazılı ve sözlü olarak verilmelidir.
- ▶ Mağdurun duygusal durumunu kayda geçirin (örneğin, mağdur şokta mı?)
- ▶ Mağdur için risk değerlendirmesi yapın ve gerektiği takdirde her türlü koruma önlemini derhal hayata geçirin. Risk değerlendirmelerine ilişkin daha fazla bilgi için yukarıdaki bölüme bakınız.

Mağdur karakola gelirse

- ▶ Gerekli olduğu takdirde tıbbi yardım çağırın.
- ▶ Travmanın asgari düzeye indirgenmesi için mağdurla tek bir polis memuru görüşmelidir; ikinci polis memuru da gerekli görülürse görüşmede bulunabilir.
- ▶ Mağdura olanlardan ötürü kendisinin suçlanmayacağı konusunda güven verin.
- ▶ Mağdurdan ilk detayları herkese açık bir bölümde değil, özel bir odada alın.
- ▶ Polis memurları açık ve kapsayıcı bir dil kullanmalıdır. Örneğin:
  - “Evlü misiniz?” yerine “Partneriniz var mı?”
  - “Erkek arkadaşınız/kız arkadaşınız var mı?” yerine “İlişkiniz var mı?”
- ▶ Mağdurun kimliğinin gereksiz şekilde ifşa edilmesini engelleyin. Mağdura, polisin yasalar çerçevesinde mümkün olduğu sürece mahremiyetini koruyacağını söyleyin.
- ▶ Mağdur eğer daha sonra iletişim kurmak isterse, kendisine soruşturma memurunun ya da vaka temas kişinin detayları verilmelidir. İlk temas kişisi uzun süre mevcut bulunmazsa ikinci bir temas kişisi düşünülmelidir.
- ▶ Mağduru yerel mağdur destek hizmetlerine (mağdurun rızasıyla) yönlendirin. Destek hizmetlerine ilişkin detaylar yazılı ve sözlü olarak verilmelidir.
- ▶ Mağdura olayın kamusal bilgi olması ve/veya medyada yayınlanmasına ilişkin gerçekçi olasılıkları anlatın. Bu bilginin, mağdurun artık polisin bu işin peşinde olmayacağını düşüneceği şekilde iletilmemesini sağlayın.
- ▶ Sabırlı olun ve mağdura neler hissettiğini anlatması için fırsat verin.
- ▶ Mağdura destek için temas kurmak istediği bir arkadaşı/partneri olup olmadığını sorun.
- ▶ Mağdurun duygusal durumunu kayda geçirin (örneğin, mağdur şokta mı?)
- ▶ Mağdur risk değerlendirmesi yapın ve gerektiği takdirde her türlü koruma önlemini derhal hayata geçirin. Risk değerlendirmelerine ilişkin daha fazla bilgi için yukarıdaki bölüme bakın.

▶ Mağdurun/tanığın detaylı ifadelerini alma. En uygun delilleri toplamak için elverişli bir ortam oluşturma

Görüşme, soruşturmada kilit delillerin edinildiği can alıcı aşamadır. Görüşmeler davanın başarılı ya da başarısız olmasına sebep olabilir. Polis, mümkün olduğunca daha fazla detay için baskı yapma gerekliliği ve mağdurun ihtiyaçlarıyla mahremiyet gereksinimini arasında denge kurmalıdır.

- ▶ Görüşme odasının sessiz olmasını ve ifade alırken rahatsız edilmemenizi sağlayın.
- ▶ Kapıya “rahatsız etmeyin” uyarısı asın.
- ▶ Ortamı mümkün olduğunca rahat bir hale getirin.
- ▶ Cep telefonlarını kapatın ve söz konusu süre içerisinde rahatsız edilmemeniz için gerekeni yapın.
- ▶ Gerektiğinde ara verin.
- ▶ Yargılayıcı bir dil kullanmayın ya da mağdurun bireysel koşullarına ilişkin kişisel fikrinizi söylemeyin.
- ▶ Delil sunmanın zor olduğunu ve bunu takdir ettiğinizi mağdura belli edin.

- ▶ Güven veren bir ton kullanın.
- ▶ Vücut dilinize dikkat edin ve mümkün olduğunca tarafsız bir ifade takının.
- ▶ Daima saygılı olun, acının/üzüntünün farkında olun.
- ▶ Mağdur ciddi derecede kaygılıysa ona baskı yapmayın. Daha sonraki bir aşamada ikinci kez ifade almak gerekebilir. Bu durumun hukuki zorluklar yaratması halinde mağdura açıklama yapılmalıdır.
- ▶ Mağdur, ifade için gerektiğinden daha fazla detaya girerse sabırlı olun.
- ▶ Yeterli zaman verin, süreci aceleye getirmeyin.
- ▶ Mağdurun davranışlarını eleştirmekten kaçının.
- ▶ Mağdurun dini, yaşam tarzı, cinsel yönelimi vs. hakkında varsayımlarda bulunmaktan kaçının.
- ▶ Asla ayrımcı ifadeler kullanmayın.
- ▶ Suçun ciddiyetini asla küçümsemeyin. Bu husus, bilhassa failerin genç olduğu ya da içinde alkolün olduğu vakalar için geçerlidir.
- ▶ Olayın unsurları düşünüldüğünde, ifadenin tarafsız bir yerde ya da uygun görüldüğü takdirde mağdurun evinde alınabileceğini dikkate alın.

▶ **Devam eden mağdur desteği ve risk azaltma**

İlk görüşmeden ve ifade alındıktan sonra aşağıda yer alan tavsiyelere uyun.

- ▶ Mağdura ciddiye alındığına dair güven vermek için, soruşturma memurunun atanmasından sonra 24 saat içerisinde mağdurla irtibat kurulmalıdır.
- ▶ İlk risk değerlendirmesi yapıldıktan sonra mağdura yönelik riskler periyodik olarak izlenmeli ve belirlenen riskleri önlemek için gerekli önlemler alınmalıdır.
- ▶ Mağdurla görüşmesi ve uygun olduğu takdirde güven vermesi için yerel bir polis memurundan ya da bölgede devriye gezen memurdan destek istenir. Memuru çağırılmadan önce bu durumu mağdurla görüşmelisiniz.
- ▶ Ciddi vakalarda, aile irtibat memuru (büyük bir soruşturmada mağdur/aile ile irtibat kuran eğitimli polis memuru) ya da LGBTİ irtibat memuru çağırabileceğinizi göz önünde bulundurun.
- ▶ Eğer şüpheli biri tutuklanırsa, suçlanırsa ya da serbest bırakılırsa mağdur haberdar edilmelidir.
- ▶ Eğer şüpheli serbest bırakılırsa mağdura şüphelinin neden serbest bırakıldığı konusunda bilgi verilmelidir.
- ▶ Mağdura tek bir irtibat kişisi verilmelidir, eğer belirli bir süre için tek irtibat kişisi mevcut olmazsa ikinci bir irtibat kişisi verilebilir.
- ▶ Henüz sevk edilmediyse mağdur, destek hizmetlerine gönderilmelidir.
- ▶ Suçun önlenmesine ve kişisel güvenliğe ilişkin tavsiyeler verilmelidir.
- ▶ Mağdur medyanın bilgi talepleri konusunda uyarılmalıdır.
- ▶ Riskleri azaltmak için, uygun görüldüğü takdirde, mağdura ev ve kişisel güvenlik ekipmanı verilmelidir (hırsız alarmları, güvenlik görevlileri vs.).
- ▶ Gerekli görüldüğü takdirde, mağdurun yeni bir konuta geçmesi desteklenmelidir.
- ▶ Gerekli görüldüğü takdirde, mağdurun detayları kâğıt üzerinde ve elektronik veri bankalarında himaye edilmelidir.
- ▶ Mağdurların isim değiştirmesi ya da ciddi vakalarda tamamen yeni bir kimlik alması gerekebilir.
- ▶ Bu koşullarda mağdurun yerini değiştirmeye yönelik programlar göz önünde bulundurulmalıdır.
- ▶ Mağdurların mahkemeye gitmesi gerektiğinde, aşağıda verilen hizmetler de dâhil olmak üzere mağdurlar için uygun desteği sağlayın:
  - Mağdur destek odalarına/tanık bekleme odalarına erişimin sağlanması
  - Mağdurun duruşmadan önce mahkemeye gitmesi ve mahkemeyi görmesi için gerekli düzenlemeleri yapmak (mevcut ise mahkeme hizmetleriyle bağlantılı şekilde)
  - Soruşturma memurunun ya da atanmış memurun mümkün olduğu takdirde mağdur ile buluşması ve birlikte kalması için gerekli düzenlemeleri yapmak. Bu mümkün değilse, “tanığın irtibat kişisi” mağdurla buluşmalı ve onunla kalmalıdır.
  - Yukarıdakilerden hiçbiri mümkün değilse mağdura, delil açısından olayla bağlantısı olmayan bir arkadaşının ya da aile üyesinin kendisine eşlik etmesi önerilebilir.

ETKİNLİK 4.3: DELİL TOPLAMA: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARININ MAĞDURLARI- TRANS KİŞİLERE ÖZEL HUSUSLAR (60 DAKİKA)

Gerekli malzemeler:

Pano kâğıdı, kalem

4.3a ve 4.3b katılımcı notları

Bu etkinlik eğitimciler tarafından, transfobik nefret suçlarını ve iyi polis uygulamalarını kapsayan bir sunumdan (muhtemelen translarla ilgili konulara odaklanan bir STK temsilcisinin sunumu ya da trans kişilerin yaşamları üzerine uygun video sunumu ile birlikte), küçük gruplar içerisinde yapılacak tartışmalardan ve kolaylaştırıcı eşliğinde genel oturumda yapılacak bir tartışmadan oluşmaktadır.

Sunumun başında katılımcılardan, aşağıda verilen sorulara yönelik sunum sırasında ortaya çıkan temel hususlara ilişkin notlar alması istenmelidir:

1. Trans kişileri suça karşı bilhassa savunmasız kılan nedir?
2. Suç mağduru trans kişileri desteklemek için polis ne yapabilir?

Eğitmen için tavsiye: Mümkün olduğu takdirde, trans kişilerin deneyimleri, mağdur olarak deneyimleri hakkında detaylı bilgi vermek ve kamu görevlileri için trans kişilerle en iyi iletişim kurma yolu hakkında tavsiye sunmak üzere bölgede yaşayan bir trans kişi ya da LGBTİ STK temsilcisi davet edilebilir.

Trans mağdurların desteklenmesiyle ilgili birçok unsur vardır ve 4.3a numaralı metin, polis memurlarının resmi yetkileri çerçevesinde trans kişilerle ilgilenirken dikkate almaları gereken konulara ilişkin detaylar içeren, ancak geniş kapsamlı olmayan bir liste sunar. 4.3b numaralı metin temel etkinlik sorularına odaklanırken yardımcı olması için katılımcılara dağıtılabilir.

KATILIMCI KOPYASI 4.3A: DELİL TOPLAMA: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARININ MAĞDURLARI- TRANSLARA ÖZEL HUSUSLAR

Aşağıda ana hatlarıyla verilen bilgi, polisin suçun trans mağdurlarıyla profesyonel ve destekleyici bir şekilde etkileşimde olması için birtakım kılavuz ilkeleri ve iyi uygulamaları ortaya koymaktadır. İnterseks kişilerle ilgili de birçok husus vardır.

1) Cinsiyet kimliği ve kolluk kuvvetleri

Daha önce de ele alındığı üzere, trans kişiler cinsel şiddet ve cinayet de dâhil olmak üzere çok çeşitli suç alanlarında yüksek düzeyde mağduriyetten muzdariptir. Etnik bir azınlığa ait trans kişiler ve genç translar gibi belirli alt gruplarda ise mağduriyet oranları daha da yüksektir. Yüksek oranda toplumsal damgalama ve suç mağduriyeti dikkate alındığında trans kişiler için profesyonel bir müdahalede bulunmak kolluk kuvvetlerinin önceliği olmalıdır.

Birçok ülkede trans kişiler, özellikle de seks işçisi olanlar, sıklıkla polis memurlarının ayrımcılığı ile karşılaşmaktadır. Bu durum güveni sarsabilir ve mağduru oldukları suçları rapor etmek onlar için daha zor hale gelir. Polis memurları bu savunmasız azınlık topluluğa etkili şekilde destek olmak ve hizmet sunabilmek zorunda olduğuna göre **profesyonel** olmak ve suçun trans mağdurunun **kimliğine saygı göstermek** elzemdir.

2) Merakınızı kontrol altına alın

Nefret suçu mağduru trans kişilerle karşılaşmadan önce polis memurları trans kişilerle hiçbir etkileşime girmemiş olabilir. Polis memurları doğal olarak araştırmacı oldukları için, trans kişilerin yaşam tarzları, fizyolojileri ve psikolojileri ile ilgili soruları olabilir. Her transın kendi topluluğunun sözcüsü olmadığını unutmayın. Trans kişiler yaşamları boyunca devamlı sorgulamalara ve yargılamalara maruz kalmaktadır. Bu yüzden polisin de mağdurla profesyonel etkileşim çerçevesinde gerekli olmayan sorular sorarak daha fazla stres yaratmasına gerek yoktur. **Polis memurlarının temel sorumluluğu profesyonel rolleri içerisinde hareket etmek ve sadece söz konusu soruşturmayla ilgili soruları sormaktır.**

Polis memurları, soruşturma yürütürken kanıtlamaya çalıştıkları suçlamaya ve ön yargı saikine yönelik delil sunmak için gerekli bilgiler konusunda dikkatli olmalıdır. Olayın transfobik olduğunu kanıtlarken mağdurun trans olduğundan söz etmek uygun olabilir. Bununla birlikte, kişinin fiziksel geçmişi/anatomisi ile ilgili sorular da dâhil olmak üzere daha çok geçiş sürecine dair kişisel unsurlarıyla ilgili deliller sunmak olay için gerekli olmayabilir. **Bilgi deliller açısından suçla ya da ön yargı saiki ile ilgili değilse bu tür sorular sormayın.**

Trans kişiler sıklıkla ailelerinin, arkadaşlarının ve toplumun geniş kesiminin yargılayıcı tepkileriyle karşılaşmaktadır. Trans kişiler suç mağduru olarak karakola geldiklerinde polisin bu tür yargılamalarıyla karşılaşmamaları çok önemlidir. Yüz ifadenizin tarafsız olmasını sağlayın ve daima profesyonel olun. Dil de tarafsız, teknik olmalı ve yargılayıcı olmamalıdır. Profesyonel bir polis memuru destekleyici ve anlayışlı olmalıdır. **Eğer mağdur ceza adaleti sisteminde ikinci kez yargılayıcı/ayırıcı bir süreçten geçeceğini hissederse ikincil mağduriyet meydana gelebilir.**

2a) Gizlilik

Polis memurlarının cezai konuları soruştururken gizliliği korumaya yönelik profesyonel bir sorumluluğu vardır. Trans kişiler birçok sebepten ötürü genelde geçmişleri hakkında konuşmaz ve trans olduklarını belirtmeden yaşamlarını sürdürür (diğer bir deyişle, yeni rolleri içerisinde erkek ya da kadın olarak). Bu bilgilerin üçüncü taraflara verilmesi bireyin güvenliği ve ruh sağlığı için ciddi riskler yaratır. Ayrıca bu durum aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde ve istihdam statülerinde sorunlara sebep olabilir. Polis memurlarının kişisel bilgileri gizli tutma sorumluluğu vardır. Mevcut olduğu takdirde, verilerin korunmasına ilişkin mevzuat da dikkate alınmalıdır. Bu durum bilhassa isimleri gizli tutmanın zor olduğu daha küçük kasabalarda söz konusudur.

Yukarıda tanımlanan sorumluluk, ceza davasının detaylarının mahkemede hazır bulunma sebebiyle ya da başka şekilde basına ulaşma riskiyle birlikte düşünülmelidir. Mağdura risklerin neler olduğu anlatılmalıdır, böylelikle nasıl ilerleyeceği konusunda bilinçli bir karar verebilir. *Bu bilgi, hiçbir şekilde mağdurun şikâyetinde bulunmaktan caydırıldığını hissedeceği şekilde verilmemelidir.* Son olarak, kişiyi suç duyurusunda bulunması yönünde etkilemek amacıyla **gizlilik konusunda tutamayacağınız sözleri asla vermeyiniz.**

2b) Destekler

Mağdurun ciddi derecede kaygılı olması durumunda, bilhassa trans topluluğu ve polis arasındaki ilişkilerin güç olduğu koşullarda **trans nefret suçu mağduruna, destek vermek üzere bir arkadaşı ya da aile üyesinin olup olmadığını sormak uygun olabilir**. Bu kişi delil açısından davayla bağlantılı olmamalıdır. Ayrıca ifadenin toplum merkezi gibi tarafsız bir yerde ya da mağdurun evinde alınması da yardımcı olabilir. Yerel politikalar ve mevzuatlar bu konuda etkili olabilir ve bu tür kararlar alınırken ilgili politikalar ve mevzuat dikkate alınmalıdır.

3) Zamir kullanımı

Modül Bir'de tartışıldığı üzere, zamirler kişilerden söz etme yollarından (kişinin isminin kullanılması ya da İngilizce'de erkek ve kadın için "o" zamirinin karşılığı olarak "he" ve "she", "onunki" derken "his" ya da "hers" kullanımı) biridir. İngilizcede zamirler genelde cinsiyete göre değişiklik gösterir ve trans kişilerle iletişim kurarken uygun şekilde kullanılmalıdır.

Trans kişiyle kısa süreli bir etkileşim içindeyseniz, mümkün olduğu takdirde, zamir kullanımından kaçınınız ve konuşmaya devam edin. Eğer daha uzun süreli bir temas halindeyseniz söz konusu kişiye **hangi zamirin kullanılması/kendisine nasıl hitap edilmesini tercih ettiğini sormalısınız**.

Eğer yanlış bir zamir kullandığınızı fark ederseniz hemen özür dileyip konuşmaya devam etmeniz en iyisi olacaktır. Konunun üzerinde durmak herkes için rahatsızlık yaratacaktır ve bu durumda gereken, hatanın hızlıca kabul edilmesidir.

Bazı trans kişilerin erkek ya da kadın olarak kendilerini tanımlamadıklarını unutmayın. Bu bireyler kendilerini ikili cinsiyet dışında [non-binary] tanımlar. İkili cinsiyet dışında olan trans kişiler için İngilizce'de onlar/onlara/onları anlamına gelen they/them/theirs gibi zamirlerin kullanımı (örneğin, kadın için o/onun/onunki anlamına gelen she/her/hers yerine) daha uygun olacaktır.

Bilerek yanlış zamirin kullanılması hakaret olarak kabul edilir ve oldukça rencide edicidir. Polis memurlarının doğru zamirleri kullanması ve hangi zamirlerin tercih edildiğine dair hassasiyetle sorular sorması kültürel yeterliliğin göstergesidir ve güven yaratır.

4) Yasal isim

Birçok ülke, kişilerin tercih ettikleri cinsiyete göre isimlerini değiştirmelerine olanak sağlayan yasalar çıkarmaz. Bazı koşullarda, devlet tarafından izin verilse bile trans kişiler isimlerini yasal olarak değiştirecek konumda olmayabilir. Bu durum, özellikle kimlik belgelerinin incelenmesi konusunda eğitim görmüş ve deneyim kazanmış polis memurları ile muhatap olduğunda birçok zorluğu beraberinde getirir.

Polis memurunun bireyin tercih ettiği cinsiyetle ilişkili olmayan **yasal ismini/doğum ismini kullanması gerekebilir**. Bu tür hukuki gerekliliklerin mevcut olması halinde **bunun sebeplerini, nerede ve ne zaman bu ismin kullanılacağını** (formlar, ifadeler, mahkeme ve hastane kayıtları vb.) **açıklamak önemlidir**. Polis memuru, kişiyle muhatap olduğu sırada, mümkün olduğu takdirde, kişinin tercih ettiği isme ve cinsiyete yönelik hitap kullanılmalıdır.

Şikâyet için ifade alırken, tanığın kimliğini ve tercih ettiği isim ve zamirleri kabul edin ve onlarla konuşurken bunları kullanın. İfadeye önce tanığın *yasal ismini ve cinsiyetini* belirterek başlayın ve daha sonra *tercih ettikleri isim ve kendilerini tanımladıkları cinsiyet* ile devam edin. Bu noktadan itibaren yasal olarak (yasal isim) olarak bilinen tanığın (seçilen isim) ile anılacağını belirtin. İfade sırasında bu durum netleştirildikten sonra ifadede/raporda kişinin tercih ettiği kimlik ve zamirlerle devam edebilirsiniz.

Belirli bir amaç için hukuken gerekli olmadığı takdirde kimliği/cinsiyeti kanıtlayan belgeler talep edilmemelidir.

5) Beden duyarlılığı

Cinsel saldırı hassas bir konu ve kişisel anlamda yıkıcı olan bir suçtur. Bu durum özellikle bedenleriyle ilgili farklı zorluklar yaşayan kişiler için geçerlidir. Birçok trans kişi, bedenleri konusunda tedirgin hissedebilir ve bu durumda bedenleri hakkında konuşma konusunda isteksiz olabilirler. Bu durum, güven tesis edilmesini daha da önemli bir hale getirmektedir.

Cinsel suçlarda adli muayene gerektiği durumda, mağdura nasıl ilerlemek istediği konusunda bir karar verilebilmesi için yeterli bilgi sağlamak amacıyla prosedürler mağdura önceden açıklanmalıdır. Bu tür vakalarda mağdurların kararlarına saygı gösterilmelidir.

6) Ev içi şiddet

İçselleştirilmiş transfobi ve utanç duygusu kimi zaman kişinin özsaygısının düşük olmasına yol açabilir. Bazı trans kişilere göre, herhangi bir ilişki hiç ilişki kurmamaktan daha iyi olabilir. Bu durum ev içi şiddet için uygun bir zemin oluşturmaktadır.

Polis memurları ev içi şiddet mağduruna eşlik eden kişinin suiistimal eden kişi olabileceğinin farkında olmalıdır. Bu koşullarda mağduru ve partnerini kısa süreyle ayırıp şu soruları sormak uygun olabilir: Evde kendinizi güvende hissediyor musunuz? Size vuran, sizin canınızı yakan ya da sizi tehdit eden biri var mı hayatınızda? Size eşlik eden kişi buradayken rahatsızlık duymanıza ya da sorulara açıkça yanıt verememenize yol açabilecek herhangi bir sebep var mı?

7) Aile

Polisin, özellikle mağdur kayıpsa, ölmüşse ya da mevcut değilse, mağdurun ailesiyle görüşmesi gerekebilir. Ailenin kabul düzeyini hassasiyet göstererek ölçmeye ve bu soruşturmayı desteklemek üzere ne kadar dâhil olacaklarını belirlemeye çalışın. Bunun için basınla konuşma konusunda istekli olup olmadıklarını da sormanız gerekebilir.

Aile, aile üyesinin yeni cinsiyetini kabul etmeyebilir ve aileyle görüşürken bireyin önceki durumuna ilişkin de-tayları/zamirleri kullanmanız gerekebilir. Biri aileyle diğeri mağdurla olmak üzere, iki ayrı görüşme yöntemi kullanmanız gerekebilir.

Mağdurun ailesi trans meseleleriyle ilgili bilgi sahibi olmayabilir. Belirli vakalarda konuyla ilgili bilgi ve mağdur destek hizmetleri almaları için gerekli düzenlemeleri yapmak yerinde olacaktır.

8) Trans kişilerin gözaltına alınması

Trans kişinin gözaltına alınması halinde, polis gözaltı düzenlemelerini dikkatle gözden geçirmelidir. Polis güçlerinin çoğunun gözaltında tutulan trans kişilere ilişkin bir politikası yoktur. Trans kişileri, doğumda atanan cinsiyetleri/hukuk çerçevesinde kabul edilen cinsiyetleri kendisiyle aynı olan kişilerle aynı tesis içerisinde bir arada gözaltında tutmak tehlikeli olabilir. Trans kişiler, tutukluluk halindeyken yüksek oranda taciz, saldırı ve cinsel saldırı riski altındadır.

Mümkün görüldüğü takdirde, trans kişi kısa süreli gözaltına alındığında tek başına tutulmalıdır. Uzun süreli gözaltılar için tutuklunun kendi tercih ettiği cinsiyetten tutuklularla bir arada kalabilecek çözümlerin bulunması tavsiye edilmektedir.

Kısa süreli gözaltı dışındaki durumlarda polis, gözaltı süresince tutuklunun sağlığını koruması için cinsiyet geçişiyle ilgili her türlü tıbbi tedavi konusunda bilgi edinmelidir.

9) İntersekslere özgü durumlar

24 saat gibi kısa süre içinde bile olsa, interseks kişilerin tıbbi ihtiyaçları olabilir. Örneğin, tuz kaybını engellemek için kortizol steroit uygulaması gerekebilir ya da aşırı sıcaklığın engellenmesi için etkili bir havalandırma sistemine ihtiyaç duyulabilir.

Çocukluk döneminde yapılan gonadektomi sebebiyle hormon replasman tedavisi görenlerin çoğu hormonlarını almadan genellikle en fazla 24 saat idare edebilir. 24 saat sonra derhal önlem alınmalı ve alınan en son doz ile kişinin gözaltına alınma zamanı arasında ne kadar sürenin geçtiği hesaplanmalıdır.

İmplant ya da iğne kullanan interseks kişiler kısa süre için genelde hormon almaya gerek duymazlar. Ancak iğneleri için eğitimli bir hemşireye ya da implantları için eğitimli bir doktora gereksinim duyabilirler.

“İnterseks” şemsiye teriminin altındaki belirli gruplar arasında geçmiş yıllardaki yanlış hormon tedavileri sebebiyle osteoporoz ya da osteopeni riski yüksektir. Bazı durumlarda bireyler çoklu kırık ve çatlaklardan muzdarip olabilir, bu da kemiklerinin kolaylıkla kırılacağı anlamına gelmektedir. Bu konuların destekleyici ve kapsamlı bir ihtiyaç analizine dâhil edilmesi çok önemlidir.

KATILIMCI KOPYASI 4.3: DİKKATE ALINACAK SORULAR

1. Trans kişileri suçla karşı bilhassa savunmasız kılan nedir?

2. Suç mağduru trans kişileri desteklemek için polis ne yapabilir?

ETKİNLİK 4.4: DELİL TOPLAMA: ÖN YARGI GÖSTERGELERİ – ÖN YARGIYA DAYALI SEÇİMLERİ/ÖN YARGI SAİKİNİ KANITLAMA (30 DAKİKA)

Bu etkinlik genel oturumda yapılacak bir sunum, bireysel çalışma ve kolaylaştırıcı tarafından yürütülecek bir grup tartışmasından oluşmaktadır. Gerekli malzemeler:

4.4a ve 4.4b katılımcı kopyaları

- 1) Ön yargı göstergeleri konusu 4.4a numaralı metnin başında verilen bilgi kullanılarak ele alınmalıdır.
- 2) Grubun her üyesine 4.4a metni verilmeli ve her bir başlık altına akıllarına gelen tüm ön yargı gösterge örneklerini yazmaları istenmelidir.
- 3) Daha sonra sonuçlar, gözden kaçırılmış olabilecek yeni fikirleri ya da göstergeleri belirlemek amacıyla 4.4b'de verilen örnekler kullanılarak grup tartışması içerisinde karşılaştırılmalıdır.

Ön yargı göstergeleri

Önceki modüllerde açıklandığı üzere nefret suçları ön **yargı saiki** ile işlenmiş **suç teşkil eden eylemlerdir**.

Polis memurları **suç teşkil eden eylemleri** kanıtlamak üzere delilleri belirleme ve toplama konusunda deneyim kazanacaktır. Suçlarla ilgili delillerin toplanmasına destek olmak için, ceza gerektiren her suç ceza kanununda tanımlanmalıdır. Bu tanımlar içerisinde, suça yönelik tutuklama/suçlama/kovuşturma adımlarıyla devam etmek amacıyla mevcut bulunması gereken “deliller” de yer alacaktır.

Nefret suçlarının soruşturulması sırasında suça dair ek bileşeni/kanıtı ispatlayacak bir delil gereklidir: **ön yargı saikinin** bulunması. Saik öznel ve tanımlaması güçtür. Ön yargı saikini tespit etmek için kullanılacak birkaç faktör vardır ve bu faktörlerin bazıları delil açısından diğerlerinden daha güçlüdür. Bu faktörlerin aşağıda verilen başlıklar altında gruplandırılması faydalı olabilir:

1. Mağdur ya da tanık algısı
2. Yorumlar, yazılı beyanlar ve vücut hareketleri
3. Organize nefret gruplarının ya da üyelerinin dâhil olması
4. Yer ve zamanlama
5. Önceki suçlar ya da olaylara ilişkin örüntüler ya da sıklık
6. Şiddetin niteliği
7. Başka saiklerin olmaması

Saiklerin öznel yapısı ve bazı göstergelerin diğerlerinden daha güçlü olduğu dikkate alındığında, ön yargı göstergelerini bir araya getirerek davayı oluşturmak yararlı olabilir. Bazı vakalarda, tek bir gösterge mevcut ise, bu gösterge olayın nefret suçu olduğunu kanıtlamak için yeterli olmayabilir. Bu sebeple, bu vakaya standart bir cezai eylem muamelesi yapılabilir. Olayın aslında nefret suçu olup olmaması polis tarafından sunulan olgulara dayanmakla beraber savcının kararıdır. Bu sebeple, polisin mevcut her türlü delili toplayarak savcıya sunması elzemdir ve deliller nefret suçu olabileceğine işaret ediyorsa, suçun nefret suçu olmadığına dair polis kendisi karar vermemelidir.

Mağdur LGBTİ kişi olmasa da saldırganların mağduru LGBTİ olduğunu *sandıkları* için seçmesinin de suçu nefret suçu haline getirdiğini unutmamak gerekir. Burada önemli olan husus mağdurun cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği değil, *failin saikidir*.

Her bir vakanın mevcut olgulara göre incelenmesi gereklidir. Yanlış yönlendirici unsurlara ya da failerin bilerek ön yargı saikine sahip gibi görüldüğü vakalara dikkat edilmelidir.

Ön yargı göstergelerini daha iyi anlamak için aşağıda verilen senaryoyu okuyun ve a-d sorularına verilen yanıtları inceleyin.

Senaryo

Gey bir çift şehir merkezindeki geylelere özel gece kulübünden sabah 2’de ayrılır. Kulübün çıkışı aşağıda, karanlık bir yan yoldadır. Yolun sonunda gençlerden oluşan bir çete toplanmıştır. Çift çetenin yanından geçerken gençler, gey çifte saldırır ve çift yerde yatarken yumruk ve tekmelerle onları döver. Çete saldırı sırasında çifte “top” ve “nonoş” diye seslenir. Daha sonra çete kaçarak uzaklaşır. Bir tanık polisi arar.

a) Ceza gerektiren bir suç oluşmuş mudur?

Evet, ağır ceza gerektiren saldırı ya da arbede (suçun söz konusu yerel bağlamdaki tanımını kullanın)

b) Yukarıdaki senaryoda ön yargı saiki sergilenmiş midir?

Evet, LGBTİ'lere yönelik ön yargı saiki birkaç şekilde sergilenmiştir:

Yer: Olay, kişiler LGBTİ mekânından çıktıktan sonra gerçekleşmiştir (gey bar).

Zaman: Olay, LGBTİ kişilerin mekânı terk etmesi beklenen bir zamanda gerçekleşmiştir.

Yorumlar: Saldırı sırasında homofobik sözler söylenmiştir (“top”, “nonoş”)

Mağdur/Tanık algısı: İki mağdur da geydir.

c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Yukarıda verilen değerlendirme örnekteki sınırlı bilgiye dayanmaktadır. Polis tarafından yürütülen soruşturma şu bilgileri de açığa çıkarabilir:

Mağdur/Tanık algısı: Mağdurlar gey oldukları için hedef alındıklarının farkında olabilir. Tanık saldırının homofobik nitelikte olduğunu anlayabilir.

Başka saiklerin olmaması: Başka saikler olmayabilir (saldırıda tahrik olmaması, herhangi bir şeyin çalınması vb.)

Nefret gruplarına üyelik: Eğer teşhis edilirlerse şüpheliler nefret gruplarıyla ilişkilendirilebilir. Saldırıya ilişkin sosyal medyada gönderiler olabilir.

Benzer suçlara ilişkin örüntüler/sıklık: Aynı bölgede ya da benzer zamanlarda ya da benzer yöntemlerle benzer saldırılar gerçekleşti mi?

d) Bu bir nefret suçu mudur? :

Olay nefret suçudur, çünkü ön yargı saikiyle işlenmiş ceza gerektiren bir suç teşkil etmektedir.

Homofobik ve transfobik suç göstergeleri

Geri kalan zamanı soruşturma yapan polis memurlarına homofobik/ transfobik bir suçun işlendiğine dair delil sağlayacak bazı ön yargı göstergelerini ana hatlarıyla belirtmek için kullanın:

Mağdur ya da tanık algısı

Yorumlar, yazılı beyanlar ve vücut hareketleri

Organize nefret gruplarının ya da üyelerinin dâhil olması

Yer ve zamanlama

Önceki suçlar ya da olaylara ilişkin örüntüler ya da sıklık

Şiddetin niteliği

Başka saiklerin olmaması

KATILIMCI KOPYASI 4.4B: ÖN YARGI GÖSTERGELERİ: HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK GÖSTERGELER

Nefret suçu tanımına göre, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks kişilere karşı ön yargı saikiyle işlenen suçlardır. "LGBTİ karşıtı ön yargı saiki" failin suçun hedefini gerçek ya da algılanan cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliğine dayanarak seçmiş olması anlamına gelir. Hedef LGBTİ topluluğuyla gerçekten ya da yanlışlıkla ilişkilendirilen kişi, kişiler ya da mülkiyet olabilir.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında ön yargı saiklerini tespit etmek çok önemlidir, çünkü bu tespit ilgili yetkililere, söz konusu vakanın LGBTİ kişilere yönelik olası nefret suçu olarak soruşturulup soruşturulmaması gerektiğine dair karar verirken yardımcı olacaktır.

Aşağıda ön yargı göstergelerine ilişkin çok kapsamlı olmayan bir liste yer almaktadır:

Mağdur ya da tanık algısı

- ▶ Mağdur ya da tanık, suç teşkil eden fiilin LGBTİ karşıtı ön yargı saikiyle işlendiğini düşündü mü? (Mağdurun ön yargı saikli suçun mağduru olduğunun farkında olmayabileceğini unutmayın. Mağdur bazen LGBTİ olduğunu inkâr ettiği için suçun ön yargı saikiyle işlendiğini kabul etmek istemeyebilir.)
- ▶ Suçun işlendiği topluluğun büyük bir kısmı olayın ön yargı saikiyle gerçekleştiğini düşünüyordu.
- ▶ Olay sırasında mağdur eşcinsel partneriyle birlikte miydi? El ele tutuşuyorlar mıydı ya da öpüşüyorlar mıydı? Üzerinde onur yürüyüşüyle ilgili bir aksesuar ya da başka bir LGBTİ rozeti/kurdelesisi/giysisi (gökkuşağı/pembe ya da siyah üçgenler) var mıydı?
- ▶ Mağdur olay sırasında LGBTİ haklarını/hizmetlerini ya da konularını destekleyen faaliyetlerde mi bulunuyordu?
- ▶ Mağdur kıyafeti, davranışı ya da tarzı sebebiyle fark edilir bir şekilde LGB ya da T olarak tanımlanabilir miydi?
- ▶ Mağdur LGBTİ olarak bilinen ya da LGBTİ haklarını savunan bir halk figürü mü (mağdur açıkça heteroseksüel olabilir, ancak LGBTİ'ler ile ilgili konuları savunuyor olabilir, bu sebeple LGBTİ'lere yönelik ön yargı saikli suçun mağduru olabilir)?

Yorumlar, yazılı beyanlar ve vücut hareketleri

- ▶ Fail suçu işlerken homofobik/transfobik bir dil ya da ifade kullandı mı?
- ▶ Fail mağdurun algılanan cinsel yöneliminden, trans statüsünden ya da cinsiyet kimliğinden söz etti mi?
- ▶ Fail homofobik ya da transfobik ifadeler yazdı mı ya da algılanan cinsel yönelimden/cinsiyet kimliğinden yazılı olarak bahsetti mi (muhtemelen e-postada/mektupta/sosyal iletişim ağında)?
- ▶ Fail algılanan cinsel yönelime işaret edebilecek el hareketleri yaptı mı?
- ▶ Olay yerinde homofobik/transfobik duvar yazıları var mıydı?

Organize nefret gruplarının ya da üyelerinin dâhil olması

- ▶ Fail organize bir nefret grubunun bir parçası olarak tanımlandı mı?
- ▶ Fail giysileri ya da dövmeleri ile organize bir nefret grubuna ait olduğunu gösteriyor muydu?
- ▶ Failin internet üzerinden, sosyal medyada herhangi bir nefret grubuyla bağlantısı var mıydı?
- ▶ Failin nefret söylemlerinde ya da homofobik/transfobik söylemlerde ya da yorumlarda bulunduğu biliniyor mu (yazılı ya da sözlü olarak)?
- ▶ Bir nefret grubu saldırıyı üstlendi mi?

Yer ve zamanlama

- ▶ Saldırı büyük bir LGBTİ organizasyonu sırasında mı gerçekleşti (örneğin, Onur Festivali) ?
- ▶ Saldırı, bölgede LGBTİ kişiler için politik olarak önemli bir zamanda mı gerçekleşti (evlilik eşitliği yasasının geçmesi, şehirde ilk kez bir LGBTİ barının açılması, ilk kez Onur Yürüyüşü yapılması)?
- ▶ Suç LGBTİ binasının/barının/merkezinin yakınlarında mı işlendi?

- ▶ Suç, LGB ya da T kişilerin buluşma yeri olarak bilinen bir bölgede mi işlendi?
- ▶ Suç kamuya açık alanda cinsel ilişkiye girilen/tanışma yeri olarak bilinen bir yerde mi işlendi?
- ▶ Olay radikal gruplar/nefret grupları tarafından kullanılan bir bölgenin yakınlarında mı gerçekleşti?
- ▶ Söz konusu yer, şimdi olmasa bile geçmişte LGBTİ buluşma yeri olarak mı biliniyordu?

Önceki suçlar ya da olaylara ilişkin örüntüler/sıklık

- ▶ Suç daha önce benzer olayların gerçekleştiği yerlerde mi ya da benzer zamanlarda mı işlendi?
- ▶ Azınlık grup üyelerine yönelik suçların/duvar yazılarının/şiddetin türüne ilişkin bir örüntü mevcut mu?
- ▶ Fail daha önce bu tür bir suç işlemiş mi?

Şiddetin niteliği

- ▶ Olayın unsurları göz önünde bulundurulduğunda uygun görünmeyen ve saldırıyla ilişkili olağan dışı düzeyde şiddet /vahşet ya da cinsel şiddet var mıydı?
- ▶ Şiddet genital bölgeye ya da cinsel organlara odaklı mıydı?

Başka saiklerin olmaması

- ▶ Saldırganın suçu işlerken parasal saik ya da herhangi başka bir saik ile hareket ettiği açığa çıkmadı mı (örneğin, saldırı sırasında hırsızlık olmaması ya da ev soygunu yaşanmaması)?

ETKİNLİK 4.5: DELİL TOPLAMA: ÖN YARGI GÖSTERGELERİ – LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARINI BELİRLEME (30 DAKİKA)

Bu etkinlik okuma, küçük gruplar içerisinde tartışma ve kolaylaştırıcı tarafından yürütülecek bir grup tartışmasından oluşmaktadır.

Gerekli malzemeler:

4.5a ve 4.5b katılımcı kopyaları

1. Katılımcıları küçük gruplara ayırın. Düzenli olarak birlikte çalışan kişileri ayrı gruplara yerleştirmeye çalışın ve mümkünse gruplarda cinsiyetlerin karma olmasını sağlayın.
2. 4.5a numaralı metni dağıtın ve gruplara talimatları takip etmelerini söyleyin. Senaryoları okumaları için gruplara 10-15 dakika verin. Gruplar daha sonra aşağıda verilen hususları ele almalıdır:
  - a) Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
  - b) Yazılı senaryoda ön yargı saikinin delillerini belirleyin.
  - c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?
  - d) Olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.
3. 4.5b numaralı metinle bağlantılı olarak grupların bulgularını her bir senaryoyla ilgili şekilde tartışın. Metinde yazmayan ve gruplar tarafından tespit edilen diğer ön yargı göstergelerini de ekleyin.

Eğitmen için tavsiye: Senaryo 6 bilhassa zorlayıcıdır ve katılımcıları tanımlara ve nefret suçu mevzuatına yakından bakmaları için zorlar. Bu eğitim toplantısı başlamadan önce senaryonun yerel mevzuat ve yasal eşikler bağlamında incelenmesi faydalı olabilir.

KATILIMCI KOPYASI 4.5A: ÖN YARGI GÖSTERGELERİNİ BELİRLEME (30 DAKİKA)

Senaryo 1:

Başkentte ilk kez düzenlenecek olan Onur Yürüyüşü'nün sabahında bir grup gey buluşma noktasına doğru sokaklarda yürür. Gruptan birinin omuzlarında gökkuşağı bayrağı vardır ve bir çift de el ele tutuşmaktadır. Bu grup kendilerini yumruklayan, tekmeleyen ve üzerlerine tüküren bir grup dazlak tarafından saldırıya uğrar.

- Yasaya aykırı ve ceza gerektiren bir fiilin (suçun) oluşup oluşmadığını tespit edin.
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- Olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Senaryo 2:

Basında LGBTİ haklarını savunmasıyla oldukça iyi bilinen yerel bir politikacıya ait ofise izinsiz girilir. Ofisin içi zarar görür ve politikacının kampanya posterleri üzerine homofobik sloganlar yazılır. Politikacı heteroseksüeldir. Herhangi bir şey çalınmamıştır.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Senaryo 3:

Bir trans kadın sokakta yürürken adamın biri ona doğru yaklaşır ve üzerine tükürerek kadına "lanet mide bulandırıcı" diye bağırır ve öldürülmesi gerektiğini söyler. Kadın adamı tanımamaktadır ve daha önce görmemiştir.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Senaryo 4:

Gençlerden oluşan bir çete alışveriş yapılan ana caddede bir adama saldırarak cüzdanını, telefonunu ve çantasını çalar. Çete adamı soyarken saldırganlardan biri adama "top" diye seslenir ve başka isimler takar. Saldırıya uğrayan kişi gey değildir.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Senaryo 5:

Trans bir erkek dairesinde öldürülmüş olarak bulunur. Söz konusu kişi dövülmüş ve bıçaklanarak öldürülmüştür. Cesedin uzuvları kesilmiştir ve adamın anüsüne bir cisim yerleştirilmiştir.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Senaryo 6:

20 yaşında bir erkek, bir arkadaşlık sitesinde yaşı daha büyük bir gey ile yakınlaşır. İki erkek bir otelde buluşur ve geceyi birlikte geçirir. Genç adam akıllı telefonuna gizlice ikisinin sevişme görüntülerini kaydeder. Genç olan diğerine şantaj yapmaya başlar ve kendisine para vermezse adamı ailesine ve meslektaşlarına ifşa edeceğini söyler.

- a) Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
- b) Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- d) a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Senaryo 7:

Kendisini erkek olarak tanıtan ve tanımlayan 17 yaşındaki interseks kişi bir arkadaşına durumunu açıklar ve bunu sır olarak saklamasını ister. Bir sonraki gün beden eğitimi dersinden önce erkek giyinme odasında, sırrını verdiği okul arkadaşı 5 öğrenciyle beraber mağdurun etrafını sarar ve "ona iyice bakabilmek" için ondan pantolonunu çıkarmasını ister. Mağdur bu isteği reddettiğinde grup mağdurun pantolonunu indirir, ona yumruk atar ve "ucube" ve "top" diye seslenir. Grup daha sonra mağduru yerde bırakır ve pantolonunu ve iç çamaşırını alır. Mağdurun burnu kırılmış ve olay sebebiyle duygusal olarak oldukça sarsılmıştır ve okula geri dönmeyi reddeder.

- a) Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin.
- b) Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.
- c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?
- d) a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

KATILIMCI KOPYASI 4.5B: ÖN YARGI GÖSTERGELERİNİ BELİRLEME (30 DAKİKA)

Senaryo 1:

Başkentte ilk kez düzenlenecek olan Onur Yürüyüşü'nün sabahında bir grup gey buluşma noktasına doğru sokaklarda yürür. Gruptan birinin omuzlarında gökkuşağı bayrağı vardır ve bir çift de el ele tutuşmaktadır. Bu grup kendilerini yumruklayan, tekmeleyen ve üzerlerine tüküren bir grup dazlak tarafından saldırıya uğrar.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet - Saldırı
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.

Zamanlama: Şehirde ilk kez düzenlenecek Onur Yürüyüşü günü.

Yer: Saldırıya uğrayanlar Onur Yürüyüşü buluşma noktasına gitmek üzere yoldalar.

Mağdur/Tanık algısı: Mağdurların hepsi gey. Kendilerini gey olmakla ilişkilendiren bir gökkuşağı bayrağı taşıyorlar. Aralarından ikisi el ele tutuşuyor.

- Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Yorumlar: Failler saldırı sırasında homofobik bir dil kullandı mı ya da mağdurların cinsel yönelimi hakkında bir şey söyledi mi?

Nefret gruplarının dâhil olması: Teşhis edildiği takdirde, failler nefret gruplarına üye mi? Bu tür gruplara üye olduklarına işaret eden herhangi bir dövme ya da giysileri var mı?

Suç örüntüleri: Polis raporlarının kontrol edilmesi - o gün diğer LGBTİ kişilere de benzer saldırılar yapıldı mı?

Şiddetin niteliği: Olağan dışı düzeyde şiddet/silah kullanımı vb.

Başka saiklerin olmaması: Grup, saldırı sırasında soyguna uğradı mı?

- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Bu olay bir nefret suçudur, çünkü ceza gerektiren bir suç ve ön yargı saiki bir aradadır.

Senaryo 2:

Basında LGBTİ haklarını savunmasıyla oldukça iyi bilinen yerel bir politikacıya ait ofise izinsiz girilir. Ofisin içi zarar görür ve politikacının kampanya posterleri üzerine homofobik sloganlar yazılır. Politikacı heteroseksüeldir. Herhangi bir şey çalınmamıştır.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet – Soygun ve ceza gerektiren hasar
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.

Mağdur/tanık algısı: mağdur tanınmış bir LGBTİ hakları savunucusu.

Yorumlar, yazılı beyanlar: : Posterler üzerindeki homofobik sloganlar **Başka saiklerin olmaması:** Herhangi bir şey çalınmamış.

- Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Nefret gruplarının dâhil olması: Suçu üstlenen çevrimiçi/sosyal medya gönderileri

Zamanlama: O sırada politikacı önemli bir LGBTİ kampanyası ile mi ilgileniyordu?

Örüntüler: Böyle bir olay daha önce oldu mu ya da son zamanlarda bu politikacıya ya da posterlerine homofobik saldırı yapıldı mı ya da LGBTİ hakları destekçisi diğer politikacılar herhangi bir homofobik olay yaşadı mı?

- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Bu olay bir nefret suçudur, çünkü ceza gerektiren bir suç ve ön yargı saiki bir aradadır.

Senaryo 3:

Bir trans kadın sokakta yürürken adamın biri ona doğru yaklaşır ve üzerine tükürerek kadına "lanet mide bulandırıcı" diye bağırır ve öldürülmesi gerektiğini söyler. Kadın adamı tanımamaktadır ve daha önce görmemiştir.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet – saldırı ve muhtemel asayiş suçları
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.

Mağdur/tanık algısı: Mağdur transtır – trans kişinin kolaylıkla tespit edilebilmesi açısından geçişin görünürlüğü konuyla ilgili olabilir.**Yorumlar:** Fail mağdur için mide bulandırıcı demiştir, bu sözcük olağan dışıdır ve dini/biyolojik yansımaları olabilir.

Başka saiklerin olmaması: Fail ve mağdur birbirini tanıımıyordu.

Şiddetin niteliği: Tükürme eylemi yoğun bir iğrenme duygusu anlamına gelir.

c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Mağdur/tanık algısı: Mağdur bu olayın transfobik bir saldırı olduğuna inanıyor mu? Mevcut tanıklardan herhangi biri saldırının LGBTİ karşıtı ön yargı saikiyle gerçekleştiğini düşünüyor mu?

Yer: Bölgede bu kişinin gidiyor/geliyor olduğu herhangi bir LGBTİ mekânı var mı? LGBTİ kişilerin bu bölgeye sıkça gittiği biliniyor mu?

Örüntüler: Polis kayıtlarına göre geçmişte bu bölgede benzer olaylar yaşandı mı?

d) a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Bu olay bir nefret suçudur, çünkü ceza gerektiren bir suç ve ön yargı saiki bir aradadır.

Senaryo 4:

Gençlerden oluşan bir çete alışveriş yapılan ana caddede bir adama saldırarak cüzdanını, telefonunu ve çantasını çalar. Çete adamı soyarken saldırganlardan biri adama “top” diye seslenir ve başka isimler takar. Saldırıya uğrayan kişi gey değildir.

a) Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet – Soygun

b) Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin

Yorumlar: saldırı sırasında “top” kelimesi kullanıldı.

c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Mağdur algısı: Mağdur bu olayın homofobik bir suç olduğunu düşünüyor mu?

Nefret gruplarının dâhil olması: Nefret gruplarının olaya karıştığını düşünmek için herhangi bir delil var mı?

d) a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Aşağılayıcı kelime kullanılması dışında olayın homofobik saikli olduğunu kanıtlayacak net bir delil yoktur. Homofobik kelimeler sıklıkla küfür olarak kullanılır ve her zaman LGBTİ kişilere yönelik değildir.

Senaryo 5:

Trans bir erkek dairesinde öldürülmüş olarak bulunur. Söz konusu kişi dövülmüş ve bıçaklanarak öldürülmüştür. Cesedin uzuvları kesilmiştir ve adamın anüsüne bir cisim yerleştirilmiştir.

a) Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet – Cinayet

b) Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.

Mağdur/ tanık algısı: Mağdur transtır.

Şiddetin niteliği: Uç noktada bir şiddet, genital organların kesilmesi, mağdurun bıçaklanması.

c) Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Yorumlar, yazılı beyanlar: Dairede bulunan yazılı her türlü delil/sosyal medyada yapılan yorumlar.

Örüntüler: Diğer cinayetlerde/ciddi saldırılarda benzer yöntemlere dair deliller.

Başka saiklerin olmaması: Mağdur soyguna uğradı mı? Olaya dâhil olan kişilerin bu tür bir saldırıyı açıklayabilecek bir geçmiş var mı?

d) a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Bu olay bir nefret suçudur, çünkü ceza gerektiren bir suç ve ön yargı saiki bir aradadır.

Senaryo 6:

20 yaşında bir erkek, bir arkadaşlık sitesinde yaşı daha büyük bir gey ile yakınlaşır. İki erkek bir otelde buluşur ve geceyi birlikte geçirir. Genç adam akıllı telefonuna gizlice ikisinin sevişme görüntülerini kaydeder. Genç olan diğerine şantaj yapmaya başlar ve kendisine para vermezse adamı ailesine ve meslektaşlarına ifşa edeceğini söyler.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet – Şantaj
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin.

Mağdur/ tanık algısı: Mağdur geydir. Fail de gey olabilir.

Yorumlar: Fail, mağduru olumsuz tepki gösterebilecek insanlara gey olduğunu açıklamakla tehdit eder.

- Polis başka hangi delilleri arayabilir?

Örüntüler: Şantaj yapan kişinin işlediği benzer suçlara dair deliller.

- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Bu olay bir nefret suçudur, çünkü ceza gerektiren bir suç ve ön yargı saiki bir aradadır. Fail gey olsa bile mağduru cinsel yönelimine dayanarak seçmiştir ve sosyal ön yargılar sebebiyle kullanabileceği kozun farkındadır.

Senaryo 7:

Kendisini erkek olarak tanıtan ve tanımlayan 17 yaşındaki interseks kişi bir arkadaşına durumunu açıklar ve bunu sır olarak saklamasını ister. Bir sonraki gün beden eğitimi dersinden önce erkek giyinme odasında, sırrını verdiği okul arkadaşı 5 öğrenciyle beraber mağdurun etrafını sarar ve “ona iyice bakabilmek” için ondan pantolonunu çıkarmasını ister. Mağdur bu isteği reddettiğinde grup mağdurun pantolonunu indirir, ona yumruk atar ve “ucube” ve “top” diye seslenir. Grup daha sonra mağduru yerde bırakır ve pantolonu ile iç çamaşırını alır. Mağdurun burnu kırılmış ve olay sebebiyle duygusal olarak oldukça sarsılmıştır ve okula geri dönmeyi reddeder.

- Bir suçun oluşup oluşmadığını tespit edin – Evet – Fiziksel saldırı.
- Senaryodaki ön yargı saikin delillerini belirleyin:

Mağdur/tanık algısı: Mağdur interseksdir ve olay sebebiyle çok üzgündür, bilhassa güvenine ihanet edildiğini hissetmektedir.

Yorumlar: Failler mağdurun vücudu ve genital bölgesi için düşmanca bir dil kullanmıştır. Ayrıca homofobik bir dil de kullanılmıştır.

Şiddetin niteliği: Saldırı oldukça şiddetlidir ve genital organlarını hedef almıştır, mağdurun pantolonu ve iç çamaşırını zorla çıkarılmıştır.

- Polis başka hangi delilleri arayabilir?

- a ve b şıklarına dayanarak olayın nefret suçu olup olmadığına karar verin.

Bu olay bir nefret suçudur, çünkü ceza gerektiren bir suç ve ön yargı saiki bir aradadır. Suç yaşıyla ilgili olarak (failler gençtir) ulusal yasalara ilişkin ve cinsiyet özelliklerine dayanan nefret suçlarının mevcut hukuki çerçevede içerisinde olup olmadığı konusunda sorular sorulacaktır.

ETKİNLİK 4.6: GÜVEN DUYGUSUNUN ÖNEMİ: POLİS MÜDAHALELERİ VE LGBTİ TOPLULUĞU (30 DAKİKA)

Bu etkinlik okuma ve genel oturumda kolaylaştırıcı tarafından yürütülecek bir tartışmadan oluşmaktadır. Gerekli malzemeler:

4.6 Katılımcı kopyası

1. 4.6 numaralı metinde verilen iki örneği okuyun.
2. Eğitimdeki polis memurlarına metinde ortaya konan hususlar üzerine düşüncelerini söyleyin.
3. Polis memurlarına kendi çalışma bölgeleri içerisinde LGBTİ topluluğu ve polis arasındaki güvenin ne düzeyde olduğunu düşündüklerini sorun.
4. Polis memurlarına bu tür olayların gelecek hafta şehirlerinde meydana gelmesi halinde neler olacağını düşündüklerini sorun.
5. Polis memurlarına bireysel olarak ve polis hizmetleri olarak güven seviyesini arttırmak için ne yapmaları gerektiğini sorun.

Eğitmen için tavsiye: Verilen örnekler yerine kullanabileceğiniz yerel/güncel örnekler konuyla daha bağlantılı olabilir.

KATILIMCI KOPYASI 4.6: GÜVEN DUYGUSUNUN ÖNEMİ – POLİS MÜDAHALELERİ VE LGBTİ TOPLULUĞU

Aşağıda yer alan örnekler gerçek olaylara dayanır ve LGBTİ kişilere yönelik suçlar için birbirinden tamamen farklı iki polis müdahalesini gösterir. Örnekler, öğrenilecek temel noktaların altını çizmek için özetlenmiştir. Bu olaylar farklı zamanlarda farklı ülkelerde gerçekleşse de söz konusu deneyimler konuyla yakından ilgilidir.

Burada kilit nokta, LGBTİ topluluğu ve polis arasındaki ilişkinin olumlu olması halinde nefret suçlarını etkili şekilde soruşturma kapasitesinin ciddi anlamda geliştiğine dair bir farkındalık geliştirmektir.

Polisin güven tesis etmeye yönelik olarak devamlılık arz edecek şekilde etkinlikler yapması iyi polisliği iki temel şekilde destekler.

- ▶ Birincisi, bu etkinlikler polis memurlarının nefret suçlarını daha baştan engellemek için proaktif şekilde harekete geçmesini sağlayacak bilgi ve istihbarat akışı yaratabilir ve bunları destekleyebilir.
- ▶ İkincisi, bu etkinlikler, bir suç işlendiğinde kişilerin mağdur olarak olayı bildirmek ya da tanık olarak delilleri desteklemek üzere polise gitmelerine dair bir istek oluşturabilir.

Aşağıda verilen vakaları inceleyin ve daha sonra önemli hususlar üzerinde tartışın.

Vaka A) Gey bir erkeğin öldürülmesi

Tanınmış bir gey, şehir merkezinde birkaç barda sosyalleşir. En son mekânı terk ederken o gece tanıştığı bir erkekle eve gider. Ertesi gün adam, salonda, boynundan ve göğsünden birkaç kez bıçaklanmış şekilde bulunur.

Polis güçleri şehirdeki gey erkekler üzerine bir veri tabanı geliştirmek için soruşturmadan faydalanır. Şehirdeki gey erkeklerle fotoğraflarının çekilmesi ve parmak izi alınması için merkezdeki karakola gelmeleri söylenir. Polisin geyleri karakola gelmeye zorlamak için istismar ettiğine ve korkuttuğuna dair birçok rapor bulunmaktadır. Bu soruşturma yaklaşık 1500 geyin sorgulanmasına, fotoğraflarının çekilmesine ve parmak izlerinin alınmasına yol açar.

Gey topluluklarının yerel polis müdürleri hakkında yasal işlem başlatılmasıyla şehirde yaşayan gey erkekler üzerine bilgi toplanması sona erer.

O zaman görevde olan ve soruşturmayı yapan polisler topluluktan soruşturmaya yönelik destek gelmediğini ifade eder. Vaka çözülememiştir.

Vaka B) LGBT mekânının bombalanması

Radikal sağcı bir grup işlek bir LGBT barına bir çivi bombası yerleştirir. Patlamada üç kişi ölür ve 70 kişi yaralanır.

Olaydan birkaç gün sonra yakınlardaki bir meydanda LGBTİ gruplar tarafından organize edilen açık hava mitingine bölgenin emniyet müdürü katılır ve LGBTİ topluluğuna konuşma yapar. Emniyet müdürü bombalamanın gerçekleştiği sokak üzerine gezici bir polis ekibi yerleştireceğini ve soruşturma sonuçlanana kadar bu ekibin orada kalacağını söyler.

Araçta açık LGBTİ polis memurları vardır. Birçok LGBTİ kişi bu gezici ekibe katılır ve polis memurlarına ifade verir.

Grup tartışması:

Vaka A) Gey bir erkeğin öldürülmesi

- ▶ Yukarıda anlatılan vaka gibi bir soruşturmada yetkili olsaydınız ne yapardınız?
- ▶ Bu vakada polisin başlıca görevi nedir?
- ▶ Polisin yaklaşımının LGBTİ topluluğu ve üyeleri üzerindeki etkisi nedir?
- ▶ Polisin yaklaşımının ceza soruşturması üzerindeki etkisi nedir?
- ▶ Gelecek hafta görev yaptığınız şehirde benzer bir cinayet işlense LGBTİ tanıklara erişebilir misiniz? Tanıklar kamuya yapılacak çağrıda ortaya çıkıp polise bilgi verirler mi?

Vaka B) LGBT mekânının bombalanması

- ▶ Yukarıda anlatılan vaka gibi bir soruşturmada yetkili olsaydınız ne yapardınız?

- ▶ Bu vakada polisin başlıca görevi nedir?
- ▶ Polisin yaklaşımının LGBTİ topluluğu ve üyeleri üzerindeki etkisi nedir?
- ▶ Polisin yaklaşımının ceza soruşturması üzerindeki etkisi nedir?
- ▶ Gelecek hafta görev yaptığınız şehirde şehrinizde benzer bir bombalama olayı yaşansa LGBTİ tanıklara erişebilir misiniz?
Tanıklar kamuya yapılacak çağrıda ortaya çıkıp polise bilgi verirler mi?

Genel tartışma konusu:

- ▶ Tanıklar polise delil sunma konusunda kaygılıysa polis, LGBTİ topluluğu ile arasında güven tesis etmek için ne yapabilir?

ETKİNLİK 4.7: LGBTİ TOPLULUKLARIN DESTEKLENMESİ: ETKİLİ BİR POLİS MÜDAHALESİ (HER ÖRNEK İÇİN 15 DAKİKA)

Bu etkinlik kısa bir okuma, küçük gruplar halinde belirli noktaların tartışılması ve daha sonra sunum ve genel oturumda yapılacak bir tartışmadan meydana gelmektedir. Tüm senaryolar gerçek hayatta yaşanmış vakalardır ve polis hizmetleri ve LGBTİ topluluğuyla ilgili durumları yansıtır.

Eğitmen için tavsiye: Aşağıda verilen örnekleri kullanmadan önce, eğitmenler ilgili ülkede polis memurlarının müdahil olması üzerine muhtemel senaryoları incelemelidir. Senaryolar yerel ihtiyaçları karşılamıyorsa vakaların ve aşağıda verilen tartışma konularının doğrudan çevrilmesinden ziyade, en iyisi bir rehber olarak kullanılmalıdır. Kullanılan tüm vakalar, yerel isimler, yerler vb. kullanılarak ilgili polis memurlarıyla ilişkili şekilde planlanmalıdır. Bu şekilde vakalar katılımcılar için mümkün olduğunca gerçek bir hale gelecektir.

Gerekli malzemeler:

4.7 numaralı katılımcı kopyası (ya da benzer vakalar)

Kâğıt, kalem

1. Katılımcıları gruplara ayırın.
2. Her bir gruba aşağıda verilen kısa vakayı okuma görevi verin.
3. Gruba her bir senaryo altındaki tartışma konuları üzerine tartışma ve bir cevap formüle etme görevi verin.
4. İlgili cevapları kayıt altına almak üzere gruptan bir kişi seçilecektir.
5. Katılımcıları genel oturumda toplayın ve gerekli profesyonel polis müdahalesine odaklanarak vakaları ve ileri sürülen konuları tartışın.

KATILIMCI KOPYASI 4.7: VAKA ÇALIŞMALARI

Vaka 1 – Gey bara saldırı

Michael şehir merkezinde bir hukuk firmasında çalışan bir avukattır. Bir gece partneri Alex ile şehir merkezindeki bir gey bara giderler. Saat sabah 2'de kulüpten ayrılırlar. Geçidin sonunda bir grup genç toplanmıştır. Michael ve Alex grubun yanından geçerken gruptaki gençler çiftin üzerine yürür ve onları döver. Çifte "top" diye seslenirler. Grup çifti dövmeyi bırakınca, mağdurlar kulübün kapısına geri döner ve orada güvenlik görevlilerinden biri ilk yardım sağlar.

Alex polisi aramak ister, ancak Michael "hayır" der. Michael olayın detaylarının herkes tarafından bilinmesinden ve mahkemeye gitmekten korkar, çünkü bu durum meslektaşlarının, potansiyel müvekkillerinin ya da ailesinin gey olduğunu öğrenmeleri anlamına gelecektir. Michael Alex'e şöyle der: "lubunyalardan başına bazen bu gelir, katlanman gerek".

Vaka 1 – Tartışma konuları

- ▶ Michael ve Alex saldırıyı polise bildirmeli mi?
- ▶ Eğer polise giderlerse, çift açısından istenen sonuç nedir?
- ▶ Böyle bir rapor geldiği takdirde polis açısından istenen sonuç nedir?
- ▶ Eğer çift saldırıyı polise bildirmezse bu saldırının a) çift, b) yerel LGBT topluluğu, c) polis üzerindeki etkisi ne olur?
- ▶ Polis bu tür olayların kendilerine bildirilmesi için kişileri nasıl teşvik edebilir?

Vaka 2 (a) – Alenen cinsel ilişki

Bir sahil bölgesinde devriye geziyorsunuz. Saat akşam 11 ve dışarı karanlık. Plajda bir arabaya rastlıyorsunuz ve arabanın arka koltuğunda genç bir erkek ve genç bir kadın var. Her ikisi de belden aşağı çıplak.

Kadın erkeğe oral seks yapıyor.

Vaka 2 (b) – Alenen cinsel ilişki

Bir sahil bölgesinde devriye geziyorsunuz. Saat akşam 11 ve dışarı karanlık. Plajda bir arabaya rastlıyorsunuz ve arabanın arka koltuğunda iki genç erkek var. Her ikisi de belden aşağı çıplak.

Erkeklerden biri diğerine oral seks yapıyor.

Vaka 2 – Tartışma konuları

- ▶ Daha önce B senaryosundaki gibi durumlarla karşılaştınız mı?
- ▶ Bu durumu nasıl hallettiniz/hallederdiniz?
- ▶ A ve B senaryolarıyla farklı şekilde mi ilgilenirdiniz?
- ▶ Bu senaryoda eylem planı üzerinde karar verirken dikkate aldığınız faktörler nelerdir?
- ▶ Yukarıda verilen A ya da B senaryoları gibi bir durumla karşılaşırsanız ve kişilerden birinin cinsel ilişki için para ödenen bir seks işçisi olduğu ortaya çıksa a) uygun hareket planı ne olurdu ve b) mevzuat ne yapılmasını öngörürdü?

Vaka 3 – Alenen cinsel ilişki – Çevrede dolanma ve saldırı

Richard büyük bir sigorta şirketinde orta kademe yönetici olarak çalışır. Evli ve üç çocukludur ve küçük bir kasabada yaşar. Richard, cinsel ilişkiye girmek için birbirini tanımayan erkeklerin bir araya geldiği otoyolda yer alan bir bölgeden haberdardır. Richard arabayla otoyoldaki o bölgeye gider ve yakınlardaki ormanlık alanda gezinir. Richard bir adamla tanışır ve onunla cinsel ilişkiye girmek için ormanlık alana girer. Ormanlık alana girdikten sonra adam Richard'ı bilincini kaybedene kadar döver ve telefonuyla cüzdanını çalar. Kısa bir süre sonra Richard yaralı halde bulunur ve ambulansla yerel bir hastaneye getirilir. Orada kendine gelir. Hastane polise haber verir ve polis tutanak tutmak için hastaneye gelir.

Vaka 3 – Tartışma konuları

- ▶ Suç teşkil etse bile polis kamuya açık alanda cinsel ilişkiye giren bireylerin haklarını korumak üzere nasıl hareket eder?

- ▶ Richard başına gelenlerle ilgili olarak polise detay vermediği takdirde kendisine ve kamuya yönelik riskler nelerdir? Failin tekrar suç işlemesine ilişkin herhangi bir durum var mıdır?
- ▶ Failler neden bu koşullar altında kişileri soyup saldırmayı tercih ediyor?
- ▶ Bu vakayla birlikte mahremiyet ile ilgili olarak hangi konular ortaya konmuştur?

Vaka 4 – Okul – Zorbalık ve saldırı

Thomas ortaokula giden 15 yaşında bir öğrencidir. Sessiz ve çalışkan olan çocuk futbol ya da ragbi gibi “erkek” okul sporlarını yapmak istemiyordur. Diğer oğlanlar tarafında “yumuşak” olarak algılanan Thomas’a eşcinselliğini ve “gerçek bir erkek” için toplumsal cinsiyet beklentilerine uymadığını ima eden genellikle “nonoş”, “top” ya da başka aşağılayıcı isimlerle sesleniliyordu. Thomas’ın okulundaki öğrenciler Thomas’ın şehir merkezinde bir gey mekânında görüldüğünün de farkındadır.

Sonraki gün beden eğitimi dersinde Thomas giyinme odasında ciddi şekilde dövülür. Diğer oğlanlar Thomas’ı döverken ona homofobik isimler takar ve kafası tuvaletin içine sokulup sifon çekilir. Thomas o gün okulu bırakır ve bir daha geri dönmez.

Vaka 4 – Tartışma konuları

- ▶ Bu olay, polisin ilgileneceği bir konu mudur?
- ▶ Okullardaki davranış kontrol altına almak okul yönetiminin sorumluluğu mudur?
- ▶ Okullarda ya da daha geniş bir topluluk içerisinde aşağılayıcı kelimeler ve homofobik dilin kullanımının etkisi nedir?
- ▶ Bu tür olaylar nasıl engellenir?

Vaka 5 – Çevrimiçi randevu ve hırsızlık

John küçük bir kasabada ilkököl öğretmenidir. Ailesine ya da meslektaşlarına “gey” olarak açılmamıştır ve dini bir kurum tarafından yönetilen bir okulda çalışır. John’un ailesi oldukça yaşlıdır ve ailesinin hiçbir zaman anlamayacağını düşünerek ailesi ölene kadar onlara gey olduğunu söylememeye karar verir. İşverenleri tarafından kendisinin gey olduğunun ortaya çıkarılması halinde okuldaki geçici pozisyonunun ne olacağıyla ilgili endişeleri vardır.

John diğer gey erkeklerle tanışmak için geylere yönelik bir sosyal ağ kullanır. Bir akşam internette iletişim kurduğu Alfred’i evine çağırır. Alfred o gece orada kalır, ancak ertesi sabah erkenden evden ayrılır. Giderken John’un dizüstü bilgisayarını ve cüzdanını da alır. John okula ait dizüstü bilgisayarının kaybolduğunu polise bildirmek zorundadır.

Vaka 5 – Tartışma konuları

- ▶ Zarar gören tarafın olayın unsurlarını polise anlatması muhtemel midir?
- ▶ Polis bu olayla etkili şekilde ilgilenebilmek için hangi konularda bilgi sahibi olmalıdır?
- ▶ Zarar gören taraf açısından istenen sonuç nedir?
- ▶ Polis açısından istenen sonuç nedir?
- ▶ Zarar gören tarafın polise güvenmesini ne sağlayabilir?
- ▶ Polis, zarar gören tarafı “açığa çıkarmadan” olayı sonuca bağlayabilir mi?
- ▶ Polisin soruşturduğu her bir cezai vakada istenen sonuç başarılı bir cezai kovuşturma mıdır?
- ▶ Polis, zarar gören tarafın gey ya da lezbiyen olarak “açığa çıkmaktan” korktuğu için gerçekleri saklamasını ya da değiştirmesini engellemek için nasıl hareket etmelidir?

Vaka 6 – Şantaj

Susan lezbiyendir, ancak açılmamıştır. 16 yıl önce Peter ile evlenir ve şu anda 14 yaşında bir çocuğu vardır. Kocasıyla mesafeli bir ilişkisi vardır, ancak oğlunun menfaati için kocasıyla evli kalmak ister. Susan bir devlet kurumunda kıdemli memurdur.

Meslektaşlarından biri Susan'ın lezbiyen olduğunu keşfeder ve kendisine ciddi miktarda bir para vermezse cinsel yönelimini eşine ve yöneticilerine açıklamakla tehdit eder. Susan polise bu şantaj olayını anlatmak ister, ancak durumunu anlamamalarından korkar. Ayrıca polisin, durumunu eşine söylemesinden de endişe eder.

Vaka 6 – Tartışma konuları

- ▶ Açılmayan LGBT kişilerin şantaj mağduru olma olasılığı daha yüksek midir?
- ▶ Bunun sebebi nedir?
- ▶ Susan açılırsa bunun sonuçları ne olur?
- ▶ Şantaja maruz kalan kişilerin bu durumu polise bildirmeleri muhtemel midir?
- ▶ Polis, şantaja uğrayan kişilerin ortaya çıkmasını teşvik etmek için ne yapmalıdır?
- ▶ Polis, Susan'ın özel hayatını korumak için hangi sorumlulukları üstlenir?

MODÜL DÖRT'ÜN REFERANSLARI

Danish Institute for Human Rights. (2011) Hate Crime Tool Kit: A guide for Police ILGA, Draft report on incidents of homophobic and transphobic hate crime.

Federal Bureau of Investigation. (2015) Hate Crime Data Collection Guidelines and Training Manual.

Franey, P and Del Aguila E. (2012) Supporting LGBT Communities: Police Toolkit, UCD School of Social Justice, G-Force and the European Gay Police Association.

Logar, R. and Marvanove Vargova B. (2015) Effective Multi-Agency Cooperation for Preventing and Combating Domestic Violence (Council of Europe)

National Coalition of Anti-Violence Programmes and The National Centre for Victims of Crime. (2010) Why it matters: Rethinking Victim Assistance for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Victims of Hate Violence and Intimate Partner Violence.

National Centre for Transgender Equality. (2009) Responding to hate crime: A community resource manual
Office for Victims of Crime. (2014) Responding to Transgender Victims of Sexual Assault

Polack, R. and LeDeroff, J. (2010) ILGO Europe Toolkit for training police officers on tackling homophobic crime, ILGA Europe.

Polack, R. and LeDeroff, J. (2010) Joining Forces to Combat Homophobic and Transphobic Hate Crime: Cooperation between Police Forces and LGBT Organisations in Europe, ILGA Europe.

Scottish Transgender Alliance. (2013) Gender Identity, Introductory Guide for Supporting Transgender Persons www.scottishtrans.org/resources/

Stout, B. (2010) Equality and Diversity in Policing, Learning Matters Limited, Exeter.

Modül Beş: Sivil toplum kuruluşlarıyla çalışmak (STK'lar)

ARKA PLAN VE GEREKÇE

Avrupa Konseyi uzun bir süredir sivil toplumu "Avrupa toplumunun hayati önem taşıyan bir unsuru ve demokrasinin çok önemli ve vazgeçilmez bir parçası"⁵⁶ olarak görmektedir. Irkçılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadele önlemlerinin değerlendirilmesine ek olarak, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) ve İnsan hakları Komiserliği de dâhil olmak üzere, Konsey ve kurumları cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı ele almak amacıyla ulusal düzeydeki ilerlemeleri bilhassa takip etmektedir. Bu kurumlar, ulusal düzeyde ayrımcılık ve insan haklarına ilişkin durumu değerlendirmek üzere kendi ülke raporlarını ve ziyaretlerini hazırlamak için STK'lardan veri talep eder ve bu verileri esas alırlar. STK'ların bu tür şiddete müdahalede polis ve diğer kurumların etkinliğine yönelik değerlendirmede bulunmasının yanı sıra, nefret suçlarına ilişkin olarak sivil toplum kuruluşları tarafından toplanan veriler de dikkatle incelenir.

Sivil toplum kuruluşları genelde nefret suçları mağdurları için ilk temas noktasıdır. Birçok kuruluş gerekli olan duygusal, pratik, hukuki ve kimi zaman tıbbi desteği sağlamaktadır. Bu sebeple sivil toplum kuruluşları polis için temel bir kaynaktır ve nefret suçlarının mağdurları ve toplulukları nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olabilir. STK'lar tarafından sağlanan destek, genelde, mağdurların soruşturma için işbirliği yapma ve ceza adleti sürecine dâhil olma şansını artırır.

Ortaklaşa çalışmak her zaman kolay değildir. Bazı durumlarda sivil toplum ve polis arasında karşılıklı güvensizlik olabilir. Bu modül katılımcıların, STK'ların çalışmalarını ve polisin mağdurlara yönelik müdahaleleri geliştirmek için sivil toplumla en iyi nasıl çalışabileceğini anlamasına yardımcı olacaktır. Sağladıkları hizmetleri açıklayacak olan sivil toplum kuruluşlarından doğrudan edinilen bilgiler, topladıkları veriler ve LGBTİ mağdurların ihtiyaçları konusunda öğrendikleri bu modül içerisinde ele alınacaktır. Daha sonra katılımcılar geliştirilmesi gereken alanları ve birlikte çalışma fırsatlarını belirlemek üzere sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerle birlikte çalışma şansına sahip olacaktır.

Eğer henüz bir sivil toplum kuruluşu çalışmaya dâhil edilmediyse bu modülün eğitim toplantılarına eklenmesi önemle tavsiye edilir. Bir sivil toplum kuruluşu, kendi yerlerinde bu modüle ev sahipliği yapabilir. Bu sayede katılımcılar kurumu ilk elden tanıma fırsatı elde edecektir ve ayrıca katılıma yönelik yeni sorular ve yeni fırsatlar yaratılmasının yanı sıra LGBTİ kişilere yönelik suçları anlama ve bu suçların üzerine eğilme konusunda STK'ların temel bir ortak olduğu mesajının altı çizilecektir.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ sivil toplumun nefret suçu soruşturmasını ve bu suçların kayıt altına alınmasını geliştirecek önerilerini kavrayacak;
- ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını ele alma konusunda birlikte çalışmak üzere yerel sivil toplum kuruluşlarına yaklaşabilecek;
- ▶ sivil toplum ile işbirliğine dayanan etkinlikler tasarlayabilecektir.

ETKİNLİKLERE GENEL BAKIŞ

- ▶ 5.1 Sivil toplum kuruluşları nedir, nasıl yardımcı olur, nasıl birlikte çalışırız? (40-45 dakika)
- ▶ 5.2 "Kendini onların yerine koymak: Neye ihtiyacım var ve ne yapabilirim?" (45 dakika)
- ▶ 5.3 Topluluklarla etkili ilişkiler kurma (40 dakika)

⁵⁶ 'Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının Avrupa Konseyi için katılımcı statüsü' hakkında CM/Res(2016)3 sayılı karar.

ETKİNLİK 5.1: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK'LAR) NEDİR VE NASIL YARDIMCI OLUR?

1. Etkinlikten önce:

- LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları üzerine çalışan ilgili ulusal ve yerel STK'ları araştırın. İsimlerini, irtibat bilgilerini alın ve çalışmalarını ve hizmetleri konusunda kısa bir tanıtım bulun. Tüm bu bilgileri 5.1 numaralı katılımcı kopyasındaki ILGA ve TGEU hakkında bilgiler bölümünün altına ekleyin.
- Bu etkinliğin sunum bölümünü gerçekleştirmesi için konuyla ilgili bir STK belirleyin. İdeal olan, STK'nın nefret suçu izleme ve/veya mağdur destekleme alanında yüksek nitelikli çalışmalar yürütmüş olmasıdır. İrtibat kurmak üzere uygun bir kurum belirlemek için ulusal uzmanlara da danışabilirsiniz. Öncesinde bu oturumu STK ile birlikte planlamak için zaman ayırın. Eğitim planını tekrar gözden geçirin, temel mesajlar üzerinde mutabık kalın ve eğitim sırasında karşılaşılabilecek tüm hassas alanları belirleyin. Örneğin, polisin mağdurlara ve/veya destekçilerine kötü davrandığına dair iddiaların olduğu vakalar bilhassa hassastır. Eğitimden önce bu tür vakalar ya da hususlar üzerine yapılacak tartışmaların en iyi nasıl yürütüleceğine karar verin. Bu oturumun genel amacınının STK'lar ve polis arasındaki her türlü problemin ve gerilimin doğrudan ve dürüst şekilde belirlenmesi olduğunu unutmayın, ancak bu konulara ilişkin çözümlere ve polis ve STK'ların gelecekte verimli şekilde birlikte çalışabilme yollarına odaklanın.

Sunum, aşağıda verilen temel noktaları içermelidir:

- STK'nın çalışmaları;
  - Nefret suçlarının mağdurlar üzerindeki etkisi, bir vaka çalışması ya da kişisel bir hikâye eklenebilir;
  - Yasalardaki ya da uygulamadaki boşluklara dair izlenimler;
  - LGBTİ kişileri etkileyen nefret suçlarına ilişkin misafir edilen STK ya da başka bir ortak kurum tarafından kayıt altına alınan veriler; bu verilerin polisteki rakamlarla nasıl karşılaştırıldığına ve neden farklılık olabileceğine dair bazı analizler (örneğin, mağdurlar polise suçu bildirmeyebilir ya da STK ve polis farklı kriterler kullanıyor olabilir vb.)
  - Kayıt altına alma yöntemine genel bakış ve nefret suçlarına dair verilerin ne kadar sağlıklı olduğuna dair bir değerlendirme;
  - Mağdurların suçu polise bildirmeme sebepleri;
  - Polisin LGBTİ mağdurlarla en iyi nasıl çalışabileceği ve onlara nasıl destek olabileceği konusunda tavsiyeler;
  - STK ve polisin birlikte daha iyi nasıl çalışabileceğine dair öneriler;
2. Katılımcılara uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde STK'ların çalışmaları hakkında neler bildiklerini sorarak etkinliğe kısa bir beyin fırtınası ile başlayın.

Tartışma sırasında aşağıda verilen fikirleri önerebilirsiniz: STK'lar,

- ▶ nefret suçu ve daha geniş kapsamlı insan hakları sorunları dâhil çeşitli konular üzerine çalışan büyük uluslararası kurumlar olabilir (örneğin, Uluslararası Af Örgütü, İnsan Hakları İzleme Örgütü);
- ▶ ILGA ve TGEU gibi özellikle LGBTİ sorunlarına odaklanabilir;
- ▶ izleme, raporlama ve nefret suçlarına ilişkin farkındalık artırma gibi çeşitli faaliyetlerde bulunabilir;
- ▶ Avrupa Konseyi de dâhil olmak üzere uluslararası kuruluşlara nefret suçlarıyla ilgili ulusal durum hakkında veri ve bilgi sunabilir;
- ▶ nefret suçu mağdurlarına doğrudan destek sağlayabilir ve mağdurlar rıza gösterdiği takdirde suçu polise rapor etmeleri için onlara destek verebilir.

- Katılımcıların dikkatini, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları ile ilgili konular üzerine çalışan uluslararası ve ulusal STK'ların listesinin yer aldığı 5.1 numaralı metne yönlendirin.
- Sunum yapmak üzere bir STK temsilcisi davet edin.
- Sunumdan sonra soru ve cevap oturumu düzenleyin.

KATILIMCI KOPYASI 5.1: LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARI ALANINDA ÇALIŞAN ULUSLARARASI, BÖLGESEL VE ULUSAL KURUMLAR

Aşağıdakiler, nefret suçları üzerine uluslararası ve ulusal düzeyde çalışan STK'lara örnektir. Bu kuruluşların internet sitelerine bakmak için zaman ayırın. LGBTİ kişilere yönelik diğer ülkelerdeki nefret suçları, suçların nasıl ele alındığı ve mağdurlara nasıl destek verildiği hakkında bilgi edinebilirsiniz.

Nefret suçları alanında çalışan uluslararası sivil toplum kuruluşları

Uluslararası Gey, Lezbiyen, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği Avrupa Bölgesi (ILGA-Avrupa)

www.ilga-europe.org/

ILGA-Avrupa nefret suçu ve nefret söylemi konusunda Avrupa düzeyinde ve uluslararası düzeyde tutarlılık olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Kuruluş, Avrupa Konseyi üye ülkelerinin taahhütlerini nasıl yerine getirdiğini izler ve ulusal kanun yapıcılar ve hükümetler tarafından mevzuat ve politikaların kabul edilmesini destekleyen kanıta dayalı savunuculuğu teşvik etmek amacıyla ulusal düzeyde üyelerle birlikte çalışır.

ILGA-Avrupa polis memurlarının, savcılarının, hâkimlerin ve avukatların eğitimini teşvik etmek için profesyonel kuruluşlarla birlikte çalışır. ILGA-Avrupa, üye kuruluşların nefret suçları ve olayları hakkında delil toplamasını destekler ve üyelerine bu bağlamda kapasite oluşturmaları için yardımcı olur. Son olarak, kuruluş Avrupa mahkemelerinde dava açılmasını destekler ve bu konuda yardımcı olur.

OII Avrupa (Uluslararası İnterseks Örgütü Avrupa)

<https://oiieurope.org/about/>

OII Avrupa, insan hakları temelli interseks örgütlerinin Avrupa'daki şemsiye kuruluşudur. Kuruluş doğrudan nefret suçları üzerine çalışmasa da interseks kişiler ve deneyimleri hakkında bilgi sahibi olmak için mükemmel bir kaynaktır. Daha fazla bilgi için ve ulusal üye kuruluşlarla bağlantıya geçmek isterseniz OII Avrupa ile temas kurabilirsiniz.

Transgender EU (TGEU)

www.tgeu.org

Transgender Avrupa, küresel düzeyde ve Avrupa çapında, ciddi derecedeki insan hakları ihlallerini ve trans kişilere yönelik şiddeti izlemek ve bu konularda farkındalık yaratmak amacıyla üye kuruluşları ve ortaklarıyla birlikte çalışır. 2009 yılından beri, [Trans Cinayetlerinin İzlenmesi](#) projesi, toplumsal cinsiyet açısından farklı bireylerin (gender-variant) ve trans kişilerin rapor edilmiş cinayetlerini izleyerek ve inceleyerek, dünya çapında sistematik bir koleksiyon hizmeti vermektedir. Avrupa'da TGEU ayrımcılığı, nefret söylemini ve nefret suçlarını kayıt altına almak için ortak kuruluşlar ile birlikte çalışır ve ProTrans projesi çerçevesinde şiddet mağdurları/şiddetten sağ kurtulanlar için topluluk esaslı destek sunar.

Uluslararası Af Örgütü

www.amnesty.org

Uluslararası Af Örgütü LGBTİ kişilere yönelik olanlar dâhil olmak üzere nefret suçları konusunda bir dizi ulusal araştırma yürütmüştür. Örgütün raporlarında vaka çalışmaları, ulusal hukuki çerçevelere ve politika çerçevelerine ilişkin incelemeler ve ilerlemeye yönelik tavsiyeler yer almaktadır.

İnternet sitelerinden "Nefret Suçu" bölümüne girdiğinizde bazı ülkeler üzerine raporlar bulabilirsiniz.

İnsan Hakları İzleme Örgütü

www.hrw.org

Uluslararası Af Örgütü gibi, İnsan Hakları İzleme Örgütü de LGBTİ bireylere yönelik nefret suçları üzerine araştırmalar yürütür. Raporlarında vaka çalışmaları, ulusal hukuki çerçevelere ve politika çerçevelerine ilişkin bir inceleme ve ilerlemeye yönelik tavsiyeler yer almaktadır.

Örgütün internet sitesinden "Nefret Suçu" bölümüne girdiğinizde çeşitli ülkeler üzerine bir dizi rapor bulabilirsiniz.

LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları üzerine çalışan ulusal kuruluşlar

İsim

İnternet sitesi

Temas noktası

Kuruluşun faaliyetlerine ilişkin kısa açıklama (eğitim, izleme, mağdur desteği vb.)

ETKİNLİK 5.2 “KENDİNİ ONLARIN YERİNE KOYMAK: NEYE İHTİYACIM VAR VE NE YAPABİLİRİM?”

Bu oturum STK katılımıyla yürütülmelidir. STK sunumunun hemen ardından bu oturum gerçekleştirilebilir.

1. Oturuma başlamadan önce beş adet pano kâğıdı alın ve üzerine aşağıda verilenleri yazın:
  - ▶ Birinci sayfa: “Mağdurlar neye ihtiyaç duyar var?”
  - ▶ İkinci sayfa: “Polisler neye ihtiyaç duyar?”, “Polisler ne yapabilir?”
  - ▶ Üçüncü sayfa: “Sivil Toplum Kuruluşları neye ihtiyaç duyar?”, “STK’lar ne yapabilir?”
  - ▶ Dördüncü sayfa: “Savcılar neye ihtiyaç duyar?”, “Savcılar ne yapabilir?”
  - ▶ Beşinci sayfa: “Bakanlıklar neye ihtiyaç duyar?”, “Bakanlıklar ne yapabilir?”
2. Sayfaları odanın çevresine asın ve kalemleri çıkarın.
3. Oturumu tanıttın. Bu oturumun amacının katılımcılar için aşağıda verilen hususlar olduğunu açıklayın:
  - ▶ LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları üzerine çalışan çeşitli bireylerin ve kuruluşların bakış açısını anlamak ve
  - ▶ bilhassa mağdurun bakış açısını göz önünde bulundurmak.
4. Grubu daha küçük beş gruba bölün. Gruba birinci tekil kişi kullanarak sayfaları doldurmaları için 5-7 dakikaları olduğunu söyleyin. Örneğin, mağdur tablosu için şöyle yazacaklar: “Mağdur olarak benim... ihtiyacım var”/“Polis memuru olarak ... yapabilirim”. Mağdurların LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarına müdahaleyi iyileştirmeye destek olmak için yapabileceği bir şeyler olmasına rağmen (örneğin, raporlama ve ceza adaleti sürecine dâhil olma), rahatsız oldukları herhangi bir şeyi yapmaları için asla baskı altına alınmamaları gerektiğinin altını çiziniz. Bu anlamda mağdurun rolünün, gerekli adımları atma açısından sorumlulukları olan polisten, STK’lardan ve bakanlıklardan tamamen farklı olduğunu belirtin. Bu yüzden mağdur sayfasının diğer sayfalardan farklı olduğunu söyleyin.
5. 7 dakika bittikten sonra grup üyelerinden birinin kalacağını ve geriye kalanların bir sonraki sayfaya geçeceğini söyleyin. Grup bir sonraki panoda 5-7 dakika harcayacak ve geride kalan kişi grubunun ne yazdığını açıklayacaktır. Yine birinci tekil şahıs kullanılacaktır. “Mağdur olarak benim.... ihtiyacım var”/“Polis memuru olarak ... yapabilirim.” Daha sonra grup eksik olan hususları belirleyecek ve listeye ekleyecektir.
6. 7 dakika bitince farklı bir kişi geride kalacak ve grubun geri kalanı devam edecektir. Grup panoda yine 5-7 dakika geçirecek ve geride kalan kişinin panoda neler yazıldığına dair açıklamasını dinleyecektir. Grup listeye ekleme yapacak ve farklı bir kişi bir sonraki gruba açıklama yapmak için panonun başında kalacaktır. Tüm gruplar tüm panoları gezene kadar bu yönetime devam edin.
7. Herkesin büyük gruba geri dönerek bilgi vermesini isteyin. Bu etkinlikten neler öğrendiklerini, nelerin onları şaşırttığını ve neleri ortadan kaldıracıklarını sorun. Tespit edilen ihtiyaçları karşılamak için polis, STK’lar ve diğer kurumlarla işbirliği halinde yakın ve orta vadede alınabilecek temel önlemleri belirleyin ve kayıt altına alın.

ETKİNLİK 5.3 TOPLULUKLARLA ETKİLİ İLİŞKİLER KURMA (1 SAAT)

Bu etkinlik iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrenilen dersleri ve farklı olarak ne yapılabileceğini belirleyecek bir vaka çalışmasına dair inceleme yer alır. İkinci bölüm, katılımcıların polis ve LGBTİ topluluğu arasındaki ilişkileri iyileştirmek için ulusal düzeyde hangi adımların atılacağını belirlediği bir beyin fırtınasıdır. Bu modüldeki diğer etkinliklerde olduğu gibi, bu etkinliklerde de STK’ların yer alması önemle tavsiye edilir.

5.3a Uluslararası Homofobi Karşıtı Gün’de Polis Hizmetleri, Romanya: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi davası M.C. ve A.C/Romanya

1. Bu oturumdan önce iki pano kâğıdı alın. Birinci kâğıda “Ters giden neydi?”, ikinci kâğıda “Farklı şekilde ne yapılabilirdi?” yazın.
2. Katılımcıları küçük gruplara ayırın. Sivil toplum kuruluşundan temsilciler de katılıyorsa onların polis katılımcılarla bir araya getirilmesini sağlayın. Katılımcılardan akıllarında bu sorular varken vaka çalışmasını

okumalarını isteyin. Etkinliğin amacının suçu paylaşmak olmadığını açıklayın. Avrupa Konseyi bölgesindeki birçok ülkenin de benzer zorluklar yaşadığını söyleyin. Bu davaya odaklanmanızın sebebinin gerçekten böyle bir olay yaşanması ve polis ile topluluğun karşılaştığı ortak sorunları ortaya koymak olduğunu vurgulayın.

3. Vaka çalışmasını okumaları için katılımcılara 5-7 dakika verin. Katılımcılardan bu iki soruya kısa cevaplar vermesini isteyin.
4. Katılımcıları, yanıtlarını paylaşımları için tekrar büyük grup oluşturacak şekilde bir araya getirin. Neyin ters gittiğini tartışırken aşağıdaki hususların vurgulanmasını sağlayın:
  - ▶ Giysi ve takip edilecek rota konusundaki talimatlara uymalarına rağmen katılımcılar yürüyüşten sonra yaralandı.
  - ▶ Polisin mağdurlara yönelik müdahalesi uygunsuzdu (örneğin, mağdurların varlıklı olmalarına şaşırduklarını belirtmeleri ve davalarında ileri gitmemeleri için onların cesaretini kırmaları).
  - ▶ Olay hakkında mağdurlarla iletişimin zayıf olması. Bu durum daha geniş LGBTİ topluluğunun güvenine zarar verebilir (örneğin, ACCEPT, olayda neler olduğunu öğrenebilmek için polisle üç ayrı sefer irtibat kurmak zorunda kaldı).
  - ▶ Katılımcıların etkinlik öncesinde, sırasında ve sonrasında korunmasıyla ilgili olarak etkinlik öncesinde yetersiz bir planlama yapıldığına dair deliller mevcuttur.
  - ▶ Farklı şekilde neler yapılabileceği üzerine tartışırken aşağıda verilen hususların üzerinde durulmasını sağlayın:
  - ▶ Etkinlik öncesinde, sırasında ve sonrasında katılımcıların güvende olmasını sağlamak amacıyla etkinlik öncesi güvenlik prosedürlerinin gözden geçirilmesi.
  - ▶ Homofobik saldırı mağdurlarıyla hassasiyetle ve etkili şekilde görüşme ve ilgilenme konusunda polislerin eğitilmesi.
  - ▶ Saldırganlarla ilgili olası kovuşturmayla yönelik geliştirilmiş delil toplama (eğitmene not: bu tartışmanın Modül Dört'te ele alınan soruşturma konusundaki detaylara çok fazla girmemesini sağlayın).
  - ▶ Olayları müteakiben mağdurlarla ve olaydan etkilenen topluluklarla gelişmiş iletişim.

KATILIMCI KOPYASI 5.3: AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ M.C. VE A.C./ ROMANYA DAVASINA GENEL BAKIŞ

Bu metin eğitim amaçlı olarak M.C ve A.C/Romanya davasına genel bir bakış sunar. Davaya ilişkin bütün detaylar için Mahkeme'nin internet sitesini ziyaret edebilirsiniz: <https://goo.gl/sHMXb4>.

Ne oldu

3 Haziran 2006 tarihinde başvuruçular Bükreş'te her yıl düzenlenen gey yürüyüşüne katıldı. Etkinlik, amacı LGBTİ topluluğu için bilgi sağlamak ve topluluğu desteklemek olan sivil toplum kuruluşu ACCEPT tarafından düzenlendi. Yürüyüş için polis koruması verildi. Gey yürüyüşünü onaylamadıklarını bilfiil belirten birçok birey polis tarafından durduruldu, resimleri çekildi ve kimlik belgeleri kontrol edilerek not edildi.

Akşam 7 civarında, yürüyüşün sonunda, başvuruçular ve diğer dört katılımcı yürüyüşe katılanlar için organizatörler tarafından hazırlanan rehberde yazan ve yetkililerce tavsiye edilen rotaları ve taşıma araçlarını kullanarak alandan ayrıldı. Aynı rehberde tavsiye edildiği üzere yürüyüşe katıldıklarını belirten herhangi bir giysi giymediler ya da rozet takmadılar.

Bu kişiler, metroya bindikten sonra altı genç erkek ve bir kadından oluşan kapüşonlu eşofman üstü giyen bir grup tarafından saldırıya uğradı. Saldırganlar doğrudan mağdurlara yaklaştı ve onları yumruklamaya ve kafalarını ve yüzlerini tekmelemeye başladı. Ayrıca başlarının üzerlerindeki metal çubuklara asılarak mağdurları tekmelediler. Saldırı sırasında şu şekilde bağırma devam ettiler: "Homolar, Hollanda'ya gidin!" (*Poponarilor, duceți-vă în Olanda!*)

Mağdurlar vagonun bir köşesine itildiler. Aralarından biri gövdesiyle diğerlerini korumaya çalıştı, ancak ikinci başvuruçuyu açıkta kaldı ve birçok darbe aldı.

Saldırı yaklaşık iki dakika sürdü. Saldırganlar vagonun çıkarken yine ilk başvuruçunun yüzünü yumrukladılar.

Diğer yolcular saldırı sırasında vagonun karşı tarafına çekildi. Aralarında yürüyüşte de olan bir fotoğrafçı vardı. Mağdurlar ondan olayın fotoğraflarını çekmesini istediler, fotoğrafçı da dediklerini yaptı. Sonuç olarak saldırı fotoğrafçıya da vurdu.

Polis soruşturması

3 Haziran'ı 4 Haziran 2006'ya bağlayan gece, başvuruçuların da aralarında bulunduğu mağdurlar ve bir ACCEPT temsilcisi polise gitti. Saldırganlara karşı suç duyurusunda bulundular ve saldırının mağdurların cinsel yönelimine dayandığını belirttiler. Üzerlerinde gey yürüyüşünden döndüklerine dair görülebilir herhangi bir işaret olmadığını tekrar ettiler. Saldırganların onları yürüyüş sırasında tespit ettiğini (çünkü maske takmıyorlardı) ve sonrasında kendilerine zarar verme amacıyla takip ettiklerini ileri sürdüler. Saldırı sırasında söylenen rencide edici sözler konusunda da polisi bilgilendirdiler.

Başvuruçulara göre polis memurları başvuruçunun ve diğer mağdurların gey olmalarına rağmen düzenli işleri ve sorumluluk gerektiren pozisyonları olan varlıklı bireyler olmalarına şaşırı. Mahkemede saldırırganlarla karşılaşmak durumunda kalacaklarına dair uyarıda bulunarak onları şikâyetlerinden vazgeçirmeye çalıştı.

Polis gücü içerisindeki yeniden düzenleme sebebiyle dava dosyası bir polis merkezinden diğerine iletildi ve 4 Nisan 2007 tarihinde dosya Metro Polis Karakolunda kayda alındı.

Davada herhangi bir gelişme olmuyor gibi görüldüğü için başvuruçular 25 Eylül 2006, 28 Mart 2007 ve 20 Temmuz 2011 tarihlerinde ACCEPT tarafından gönderilen mektuplar ile soruşturmanın durumu hakkında bilgi almak istedi. 19 Mart 2007 tarihinde ise davanın etkili şekilde soruşturulmadığına dair İçişleri Bakanlığına şikâyette bulundular, ancak bu şikâyet fayda sağlamadı.

9 Ağustos 2011 tarihinde, başvuruçuların bilgi isteğine cevaben Metro Polis Merkezi, iddia edilen suçlar zamanına uğradığı (*s-a împlinit prescriptia specială*) için niyetlerinin cezai bir kovuşturma (*neînceperea urmării penale*) başlatmamak olduğu konusunda bilgi verdi. Polis, dosya Metro Polis Karakoluna olaylardan bir yıl sonra ulaştığı için soruşturmanın daha zor bir hale geldiğini söyledi. Dahası, sanıkları teşhis etmek için polis tarafından atılan tüm adımlar başarısız oldu.

4 Ekim 2011 tarihinde Bükreş Dördüncü Bölge Mahkemesine bağlı savcılık polisin önerisini onayladı ve soruşturmanın sonlandırılmasına karar verdi. Karar 27 Şubat 2012 tarihinde ilk başvuruçunun adresine gönderildi.

Sorular:

Ters giden neydi?

Durum daha iyi nasıl yönetilebilirdi?

5.3b: Polis ve LGBTİ toplulukları arasında olumlu ilişkiler kurma

---

Önemli not: Bu fikirlerin tümü her bağlam için uygun olmayacaktır, bu yüzden fikirleri uygun şekilde adapte etmek önemlidir. Örneğin, polis içerisinde bir LGBT derneği ve açık gey polis memurları olmayabilir. Bu aşamada polis ve sivil toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için sadece çok küçük adımlar atmak gerçekçi olacaktır. Bu bir sorun değildir. Küçük bir adımın bile tespit edilmesi ve atılması önemli bir başarıdır ve gelecekte daha önemli gelişmeler için zemin oluşturabilir.

Birinci adım: Değerlendir

1. Bu adım sırasında, katılımcılar polis ve LGBTİ toplulukları arasındaki mevcut ilişkileri değerlendirir. Bu daha zor adımlardan biridir ve açıklık ile dürüstlük gerektirir. Önceki iki oturum iyi gitmişse polis ve LGBTİ topluluğu arasındaki ilişkilerin durumuna dair doğru ve yapıcı bir değerlendirme yapma şansı daha yüksek olur.

İkinci adım: Planla

2. Katılımcılardan 5.3b numaralı metni gözden geçirmelerini ve yakın gelecekte atılabilecek en az iki adım üzerinde mutabık kalmalarını isteyin.

Üçüncü adım: Temin et

3. Katılımcılardan söz konusu adımların nasıl ve kim tarafından atılacağını söylemelerini isteyin. Katılımcılar kontrolleri dışında engeller tespit etmişse (örneğin, yasal çerçeve olmaması, yetersiz siyasi destek) bu engellerin nasıl üstesinden gelinebileceğini belirleme konusunda onları cesaretlendirin ve bir sonraki modülde bu konunun tekrar ele alınacağını hatırlatın.

KATILIMCI KOPYASI 5.3B: POLİS VE LGBTİ TOPLULUKLARI ARASINDA İLİŞKİ KURMA: BİRTAKIM OLASI PRATİK ADIMLAR

Ufak adımlarla başlayın

Eğer polis ve STK'lar ilk kez temas kuruyorsa, küçük adımlarla başlayın. Örneğin, iki tarafın da diğerinin çalışmalarını ve faaliyetlerini öğrenmesi ve birlikte çalışmak için olası yolları belirlemesi için gayriresmi bir toplantı yapın.

Pratik olun ve karşılıklı yararlı etkinliklere odaklanın

Her iki taraftan temas noktaları ve ne yapabileceklerine dair kısa bir açıklama üzerinde mutabık kalın.

Mağdur desteği dâhil uzmanlık alanlarına odaklanarak ve nefret suçunun etkisini ve mağdurların ihtiyaçlarını kavrayarak, polis eğitimine dâhil edilecek STK girdileri konusunda mutabık kalın. Soruşturma ve delil toplama için elzem olan LGBTİ ön yargı göstergelerine dair genellikle STK'ların kendilerine has bir bakış açısı vardır.

LGBTİ topluluklarıyla çalışan ulusal ya da yerel STK'ların ofislerini ziyaret edin

Gey dostu barlar ya da diğer sosyal mekânlar gibi yerel gey dostu mekânları ziyaret edin. İşlerin yolunda olup olmadığını ve topluluğu endişelendiren sorunlar olup olmadığını öğrenmek istediğinizi vurgulayarak, ziyareti önceden planlayın.

Ortaya çıkan belirli olaylar ve olayların sıklığının artıp artmadığı ya da değişip değişmediği konusunda konuşmak üzere toplantı yapmak istediğinizi söyleyin.

Polis kılavuzluğunun ya da protokollerinin geliştirilmesi için STK'lardan bilgi isteyin. Bu, mağdurların ihtiyaçları, nefret suçunun etkisinin kavranması ve ön yargı göstergelerine ilişkin yeni bir bakış açısı elde edilmesi açısından bu belgelerin uygunluğunu ve kalitesini arttırmak için mükemmel bir yoldur.

Düzenli olun

Düzenli şekilde bağlantı kurmak önemlidir ve ilişkilerde zor zamanlarda fayda sağlanabilecek güçlü yönler yaratır (aşağıdaki bölüme bakınız).

Belirli bir hassas ya da sansasyonel olaydan sonra bilgilendirme toplantısı düzenleyin

Hata yapılır ve bu hatalardan dersler çıkarılmalıdır. Onur yürüyüşünde şiddet, polis hizmetlerinin kötü olduğu bir olay ya da polis şiddeti gibi zor bir vakadan sonra iletişimi kesmekten kaçının. Belirli olaylarla ilgili gerilim yaşansa bile iletişim kanallarını açık tutun. Olayların gizlilik içerisinde tartışıldığı, basının hemen ilk aşamada dâhil edilmeyeceği konusunda mutabık olunan gayriresmi toplantılar yapmayı göz ardı etmeyin. Belirli olaylarla ilgili olarak mağdur ya da aile desteğini kolaylaştırmak için STK'larla birlikte çalışın.

Başarılarınızı temel alın

Küçük adımlarla başlamış olsanız bile daima iletişim kurmak için fırsat kollayın. Temas noktaları sistemi iyi gidiyor olabilir. Artık belki de olayların ve müdahalelerin tartışılması konusunda daha yakın bir işbirliği yapmayı düşünme zamanı gelmiştir. Verileri ve bilgileri isimsiz olarak paylaşma konusunu görüşmeye hazır olabilirsiniz. Belki de bir mağdur destek yönlendirme sistemi üzerinde mutabık kalabilirsiniz.

Bu işe uygun şekilde kaynak verilmesini sağlayın

Örneğin, STK'lar sıklıkla izleme ve mağdur destekleme çalışmalarının vazgeçilmez olduğunu, ancak yeterince kaynakları olmadığını ifade etmektedir. Mümkün olduğu takdirde polisin, yararlandıkları STK çalışmalarına mali kaynak bulması önemlidir.

Her iki taraf için de neyin yapılabilip neyin yapılamayacağı konusunda net olun

Örneğin, bir sivil toplum kuruluşu mağdurun suçu bildireceği ya da ceza adaleti süreci içerisinde yer alacağı konusunda garanti veremez. Aynı şekilde, polis de kovuşturmanın ilerletileceği konusunda garanti veremez.

Daha ileriye: Kendi bağlamınızda nefret suçu soruşturmasını haritalandırma: politika çerçevesi

ARKA PLAN VE GEREKÇE

Etkili eğitim, polisin LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını etkili şekilde soruşturma becerisini ölçülebilir şekilde geliştirse de nefret suçlarıyla mücadeleye yönelik kapsamlı yaklaşım bir yap-boz gibi düşünüldüğünde söz konusu bu eğitim yap-bozun sadece bir parçasıdır. Örneğin, nefret suçu yasaları cinsiyet kimliğini değil, sadece cinsel yönelimi kapsayabilir ve bu durum da transfobik nefret suçlarının soruşturulmasını ve kovuşturulmasını güç hale getirir. Polis kayıt formları LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının tüm yönlerini kayda alması için polise olanak sağlamayabilir ve bu sebeple polisin yakalama becerisine sahip olduğu önemli bilgiler resmi istatistiklerde yer almaksızın yok olabilir. Bu eğitimlerde öğrenilen soruşturmaya yönelik prosedürler resmi protokollere ve kılavuz ilkelerine yansıtılamayabilir. Savcılık, LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları konusunda aynı eğitimleri gerçekleştirmemiş olabilir ve bu sebeple bu suçlardaki ön yargı saikini kanıtlayabilecek türdeki delillere ilişkin daha az bilgi sahibidir.

Eğitim süresince katılımcılar, soruşturmaya yönelik pratiklerin geliştirilmesinin ve LGBTİ kişilerin mağdur olarak desteklenmesinin önündeki engelleri iyi şekilde tespit etmişlerdir. Bu alıştırmaların amacı bu engelleri bir araya getirme ve üstesinden gelmeye yönelik çözüm odaklı bir yaklaşım geliştirme konusunda katılımcıları desteklemektir. Kıdemli bir polis memurunun ya da mümkünse ilgili bakanlığın ya da bakanlıkların temsilcilerinin bu oturumlara katılması tavsiye edilmektedir. STK'ların da mevcut bulunması faydalı olabilir. Bu sayede önemli hususların anlaşılma ve iyileştirmelerin uygulanmasına ilişkin kararlar alma şansı artacaktır.

Bu modülde katılımcılar nefret suçlarına yönelik kapsamlı bir yaklaşım için gerekli temel unsurlara göre kendi ulusal bağlamlarını haritalandırmak için teşvik edilecektir. Bu temel unsurlar aşağıda yer almaktadır:

- ▶ Yasal çerçeve: Nefret suçuyla ilgili yasalar, koruma altındaki kategoriler olarak cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliğini kapsıyor mu?
- ▶ Nefret suçunun kayıt altına alınmasına dair çerçeve ve sistem: Polis kayıt formları LGBTİ'lere dair ön yargı göstergelerini, ön yargı saikine ilişkin delilleri ve mağdur algısını kayıt altına alacak gerekli "işaret kutucuklarını" ve alanları içeriyor mu?
- ▶ Kılavuzluk ve kılavuz ilkeleri: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının nasıl soruşturulacağına, mağdurların destek almasının nasıl sağlanacağına ve başarılı bir dava oluşturmak için savcılarla nasıl çalışılacağına dair polislerin net talimatları var mı?
- ▶ Eğitim: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması için polisler için düzenli eğitim veriliyor mu?

Bu eğitimler tüm emniyet güçleri için mevcut mu?

- ▶ Destek hizmetleri: Nefret suçu mağdurları için destek hizmetleri var mı? Bu hizmetler LGBTİ kişilerin ihtiyaçlarını karşılıyor mu?

Hiçbir ülkenin yukarıda belirtilen kapsamlı nefret suçları yaklaşımının her bir unsurunu eksiksiz şekilde uygulamadığını dikkate almak gerekmektedir. Bu sebeple, bu alıştırmaya uygulamada dikkate değer eksiklikleri ortaya çıkarabilir. Bu eksiklikler alıştırmaların tamamlanmasının önünde bir engel olmamalıdır. Alıştırmaların amacı, katılımcıların eksik yönleri haritalandırmada ve bir ya da birden fazla alanda bu eksiklikleri ele almak üzere atılacak pratik adımları belirlemede öncü olmalarıdır. Bu alıştırmaya, ulusal düzeyde yapıcı şekilde ilerlemek için bir fırsattır.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Katılımcılar:

- ▶ ulusal nefret suçu bağlamlarına ilişkin (yasa, veri, politika, eğitim vb.) bir resim oluşturacak ve mevcut boşlukları tespit edecek;
- ▶ eğitim sırasında öğrenilenlerin uygulanması önündeki engelleri ve bu engelleri aşacak adımları tespit edecek ve kavrayacaktır.

ETKİNLİKLERE GENEL BAKIŞ

- ▶ 6.1 Eksik yönlerin haritalandırılması
- ▶ 6.2 Harekete geçme

6.1: EKSİK YÖNLERİN HARİTALANDIRILMASI

1. Eğitimden önce aşağıda verilen sayfanın çıktısını alın. Bu sayfadan birkaç kopya alın. Terimleri kesin ve eğitim için hazır bulundurun.

Yasal çerçeve
Kılavuzluk ve kılavuz ilkeleri
Nefret suçunun kayıt altına alınmasına dair çerçeve
Eğitim
Destek hizmetleri
Diğer

2. Bir adet pano kâğıdı alın ve 6.1. numaralı metinde yer alan tabloyu bu kâğıda geçirin. Ayrıca herkesin ilerledikçe not alabilmesi için her bir katılımcı için bir kopya hazırlayın.
3. Katılımcıları karşılayın ve onlara bu eğitim toplantısının amacının halihazırdaki mevcut bilgilerinin yanı sıra eğitimde elde edilen bilgileri de kullanarak ulusal bağlamlarını haritalandırmak olduğunu açıklayın.
4. Her bir katılımcıdan kendi kâğıtlarını okumalarının ve kendilerine terimlerle ilgili ulusal bağlamlarına dair değerlendirme yapmalarının isteneceğini açıklayın. Bu talimatı, örneğin “yasal çerçeve” terimini kullanarak ve nefret suçuna ilişkin yasal çerçevedeki boşluklara dair değerlendirme yaparak örneklendirin. Grupta birden fazla kişide aynı terimin olduğunu söyleyin. Bu da ikinci kişinin ilk katkıya daha fazla detay ekleyebileceği ya da eksik bilgiyi tamamlayabileceği anlamına gelmektedir.
5. Büyük grubu gerektiği şekilde küçük gruplara ayırın (ayrıca bu etkinliği tek bir büyük grup içerisinde de yapabilirsiniz, karar sizin). Her bir katılımcıda bir tane olacak şekilde kâğıt parçalarını dağıtın (yukarıda verilen tablo). Eğer katılımcıları küçük gruplara bölüyorsanız her bir grupta tüm terimlerin yer aldığından emin olun.
6. Katılımcıların dikkatini büyük tabloya çekin (birden fazla grup var ise onlara, etkinlik başladığında tabloyu yeniden oluşturmaları gerekeceğini söyleyin). Herkesin terimleri anladığından emin olmak için terimleri gözden geçirin. Katılımcılara başka bir terim eklemek isteyip istemediklerini sorun. Onlarla grup olarak konuşun ve yeni terimlerin eklenmesinin gerekip gerekmediği konusunda mutabık olun.
7. Katılımcılara, bu etkinlikte, eğitim sırasında öğrendikleri her şeyin uygulamaya konmasını desteklemek için nelerin yapılması gerektiğini belirleme fırsatlarının olduğunu söyleyin. Katılımcılara doğru ya da yanlış cevap olmadığını, bu etkinlikte bildiklerini ve nelerin yapılması gerektiğini haritalandırma şanslarının olduğunu açıklayın.
8. Katılımcılara son sütunu boş bırakmalarını ve bu sütunun bir sonraki oturumda doldurulacağını söyleyin.
9. Tartışmaları ve tabloyu tamamlamaları için katılımcılara 20-25 dakika verin.
10. Eğer katılımcılar gruplara ayrıldıysa onları bir araya getirin.
11. Her bir gruba tabloya neler yazılacağı konusunda geri bildirim yapmalarını söyleyin. Grup değerlendirmesi üzerinde mutabık kalmak için bir tartışma yürütün ve grup tartışması sırasında ortaya çıkan herhangi bir ek husus olursa onları da ekleyin. Her bir kategori üzerinde anlaşmaya varmaya çalışın.
12. Katılımcıları tabloyu kaydetmeleri için teşvik edin. Bunu tablonun fotoğrafını çekerek ya da kâğıt üzerinde tabloyu doldurarak da yapabilirler.

6.2: HAREKETE GEÇME

1. Bu oturum Modül Altı'yı sona erdirir. Bu oturumun amacının nefret suçuna yönelik kapsamlı bir yaklaşımın her bir unsurunu geliştirmek üzere gerçekleştirilecek somut ve yapıcı adımları belirlemek olduğunu açıklayarak başlayın. Bazı adımların katılımcıların yetkisi ya da yeterliliği dışında olduğunu, ancak burada yapılan işin üst düzey yönetim, bakanlıklar vb. için iyi bir kayıt işlevi gördüğünü ifade edin. Ayrıca kapsamlı yaklaşımın sadece bir unsurunun eksik olmasının (örneğin, nefret suçu yasaları) harekete geçilemeyeceği anlamına gelmediğini vurgulayın.
2. Her bir unsurun üzerinde durarak grup ile tartışmayı başlatın. Grubun büyüklüğüne göre bu çalışmayı ayrı ayrı gruplarla da yapabilirsiniz. Katılımcıları kişisel olarak atabilecekleri adımları belirlemeye teşvik ederek adımların üzerinden hızlıca geçmeyi hedefleyin. Üst düzey yönetim ya da hükümet temsilcileri ortamda mevcut ise onları da katılmaları ya da küçük de olsa adım atmaları için teşvik edin.
3. Bu tablonun ulusal düzeyde eylem planı için temel olarak kullanılabilirliğini açıklayarak etkinliği bitirin. Katılımcıları ilerlemeyi izlemek ya da tablonun bağlantılı olmasını sağlamak için değişiklik yapmak üzere tablo başına gelmeleri için teşvik edin. Katılımcılara bu etkinlikte yer aldıkları için teşekkür edin. Bu durumun tüm polisler için birçok ülkede zorlayıcı olduğunu, ancak ilerleme kaydedilecekse bu adımı atmanın elzem olduğunu söyleyin.

KATILIMCI KOPYALARI

Katılımcı kopyası 6.1: Eksik yönlerin haritalandırılması

Alan	Değerlendirme	Sorunlar Başarmanın önündeki engeller neler?	Eylem Şimdi ne yapılabilir? Kim yapabilir?
Yasal çerçeve	Nefret suçuna dair yasalar cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini korunan gruplar olarak kapsıyor mu?		
Kılavuzluk ve kılavuz ilkeleri	Polisin LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını nasıl soruşturacağı, mağdurların destek almasının nasıl sağlanacağı ve başarılı davalar oluşturmak için savcılarla nasıl çalışılacağına dair net talimatlar var mı?		
Nefret suçlarının kayıt altına alınmasına dair çerçeve	Polisin kayıt formları LGBTİ'lere dair ön yargı göstergelerini, ön yargı saikine ilişkin delilleri ve mağdur algısını kayıt altına alacak gerekli "işaret kutucuklarını" ve alanları içeriyor mu?		
Eğitim	LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması konusunda polisler düzenli eğitim veriliyor mu? Bu eğitimler tüm emniyet güçleri için mevcut mu?		
Mağdur destek hizmetleri	Nefret suçu mağdurları için destek hizmetleri var mı? Bu hizmetler LGBTİ kişilerin ihtiyaçlarını karşılıyor mu?		
Diğer			

DEĞERLENDİRME

Katılımcılarla eğitim öncesi ve eğitim sonrasına dair değerlendirme.

Ek Bir: Bir ve iki günlük eğitim toplantıları için örnek gündemler

---

Bu ek, bir ve iki günlük eğitim toplantıları için örnek gündemler sunmaktadır. Temel öğrenme çıktılarının elde edilmesi amacıyla yeterli zaman ve katılım sağlanması için iki günlük gündemin takip edilmesi önemle tavsiye edilir. Ayrıca kendi bağlamları için en uygun modüllerin ve etkinliklerin seçilmesini sağlamak amacıyla gündemi nihai hale getirmeden önce eğitimcilerin kitapçığı gözden geçirmesi de tavsiye edilmektedir.

Lütfen eğitimin her bir bölümünde yer alan notları ve kılavuzu eksiksiz bir şekilde okuyun. Bu notlar ve kılavuz, eğitimden önce yapılması gereken hazırlıklar hakkında önemli bilgiler içerir ve etkinliklere dair detaylı açıklamalar sunar.

LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARINDA POLİS HİZMETLERİ: PROFESYONEL BİR POLİS MÜDAHALESİ İÇİN EĞİTİM

İki günlük gündem

9.15-9.30 Giriş ve eğitime genel bakış

Katılımcılar kendilerini tanıtır ve bu eğitime yönelik beklentilerini açıklar. Eğitmen, eğitimin amaçları ve içeriği hakkında genel bir bilgi verir.

9.30-11.15 Neden buradayız?

Bu etkinlikler eğitim için zemin hazırlar. İlk etkinlik, eğitime katılım ve eğitimin gelecekte uygulanmasına dair beklentileri ortaya koyan polis hizmetlerinden kıdemli bir liderin verdiği bilgileri içerir. İkinci etkinlik LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları mağdurlarıyla yakın şekilde çalışan bir sivil toplum kuruluşundan gelen bilgileri içerir ve nefret suçunun yapısını ve etkisini açıklar.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 1.1: Eğitim için zemin hazırlamak ve eğitmeden beklentileri ortaya koymak üzere kıdemli bir liderden bilgi edinilmesi
- ▶ Etkinlik 1.2: Nefret suçunun etkisi ve bağlamı üzerine ulusal/yerel bir sivil toplum kuruluşundan bilgi edinilmesi
- ▶ Etkinlik 1.3: Bağlam içerisinde LGBTİ kişilere yönelik nefret suçları

11.15-11.30 Kahve molası

11.30-13.00 Temel kavramlar: Lezbiyen, gey, trans ve interseks kimdir ve nefret suçu nedir?

Bu etkinlikler LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarından etkilenen grupları tanıtır ve uluslararası düzeyde ve ulusal bağlam içerisinde nefret suçu kavramını inceler.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 2.1: LGBTİ topluluğuyla ilgili temel terminolojiyi kavramak. Ders kolaylaştırıcıları tarafından yapılacak genel sunum (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 2.5: Nefret suçu nedir? Sunum ve grup tartışması
- ▶ Etkinlik 2.7: Ulusal nefret suçu bağlamını haritalandırma (ulusal bağlamın nasıl haritalandırılacağına dair daha fazla örnek için lütfen "daha ileriye" adlı bölüme bakınız).

13.00-13.45 Öğle yemeği

13.45-14.45 Eksik bildiri kavrama

Bu etkinlik, LGBTİ kişilerin neden nefret suçlarını bildirmediklerini anlamaları ve araştırmaları için katılımcılara destek olur.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 3.2: LGBTİ toplulukların karşılaştığı nefret suçlarını ihbar etmelerinin önündeki belirli engelleri tespit etmek; Temel Haklar Raporu'nun okunması.

14.45-15.45 İnsan hakları ve polis memurunun rolü

Bu etkinlik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin temel kararlarını gözden geçirir ve bu kararları LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını soruştururken polis memurunun rolü için uygular.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 3.3: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarıyla ilgili Avrupa Konseyi'nin temel standartlarını, diğer insan hakları standartlarını ve ulusal standartları anlamak.

15.45-16.00 Kahve molası

16.00-17.30 Nefret suçu soruşturması

Bu etkinlikler LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının etkili şekilde nasıl soruşturulacağı ve mağdur odaklı bir yaklaşımın önemi üzerine katılımcıları düşünmeye teşvik eder.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 4.2a: LGBTİ'lere yönelik nefret suçlarının soruşturulması: Mağdur odaklı yaklaşım (30 dakika)
- ▶ Etkinlik 4.2b: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması: Mağdur odaklı bir yaklaşım

İkinci gün

9.00-9.15 Karşılama, birinci günün değerlendirmesi ve ikinci güne genel bir bakış

9.15-11.30 Delillerin toplanması (kahve molası dâhil)

Bu etkinlikler LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında yaygın olan ön yargı saiklerinin tespit edilmesinde ve başarılı bir nefret suçu soruşturması gerçekleştirilmesi için bu delillerin kullanılmasında katılımcılara destek olur.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 4.4: Delillerin toplanması: Ön yargı göstergeleri - Ön yargıya dayalı seçimleri/ön yargı saikini kanıtlama
- ▶ Etkinlik 4.5: Delillerin toplanması: Ön yargı göstergeleri - LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının tespit edilmesi (5.1. numaralı metnin de katılımcılara dağıtılması tavsiye edilmektedir)

11.30-12.30 LGBTİ Toplulukların Desteklenmesi: etkili bir polis müdahalesi

Bu etkinlik, belirli olaylara topluluğun hassasiyetlerine dikkat edecek şekilde nasıl müdahale edileceğini araştırmak üzere vaka çalışmalarından yararlanır. Bu etkinlik interaktiftir ve klişelerin hassasiyetle ve uygulamalı olarak incelenmesi için bir fırsat sunar.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 4.7: LGBTİ Toplulukların Desteklenmesi: Etkili bir polis müdahalesi

12.30-13.30 Öğle yemeği

13.30-14.45 Sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışma

Bu etkinlik, onur yürüyüşünde polis hizmetlerinin geliştirilmesi ve ayrımcılık yapmaksızın toplanma özgürlüğünün desteklenmesi için polisin ve STK'ların birlikte nasıl çalışacağını incelemek üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin temel hükümlerinden faydalanır.

- ▶ Etkinlik 5.1: Sivil toplum kuruluşu (STK) nedir ve nasıl yardımcı olur?
- ▶ Etkinlik 5.2: "Kendini onların yerine koymak: Neye ihtiyacım var ve ne yapabilirim?"

14.45-15.00 Kahve molası

15.00-16.30 Sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışma (devam)

Bu etkinlikler, mağdurların desteklenmesi ve nefret suçlarına yönelik izlemenin geliştirilmesi için birlikte çalışmak amacıyla belirli adımları tespit etmek ve bu adımları atmak üzere tercihen sivil toplum kuruluşlarının ortaklığıyla katılımcıları destekler.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 5.3: Topluluklarla etkin ilişkiler kurulması

16.30-17.00 Kapanış ve değerlendirme

Bu oturum sırasında eğitmen eğitimi sona erdirir ve katılımcıları değerlendirmelerini tamamlamaya davet eder.

LGBTİ KİŞİLERE YÖNELİK NEFRET SUÇLARINDA POLİS HİZMETLERİ: PROFESYONEL BİR POLİS MÜDAHALESİ İÇİN EĞİTİM

Bir günlük gündem

Eğitmenin notu: Bir günlük oturum sadece LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında polis hizmetleriyle ilgili temel konulara odaklanabilir. Zaman kısıtlaması, bilginin grup çalışması yerine sunumlarla aktarılabilmesi anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, en başarılı öğrenme tekniklerinden biri olan katılım mecburen sınırlı olacaktır. Mümkün olduğu takdirde eğitimi en az iki gün olarak düzenlemek daha iyidir.

9.15-9.30 Giriş ve eğitime genel bakış

Katılımcılar kendilerini tanıtır ve bu eğitime yönelik beklentilerini açıklar. Eğitmen, eğitimin amaçları ve içeriği hakkında genel bir bilgi verir.

9.30-11.00 Neden buradayız?

Bu etkinlikler eğitim için zemin hazırlar. İlk etkinlik, eğitime katılım ve eğitimin gelecekte uygulanmasına dair beklentileri ortaya koyan polis hizmetlerinden kıdemli bir liderin verdiği bilgileri içerir. İkinci etkinlik LGBTİ kişilere yönelik nefret suçu mağdurlarıyla yakın şekilde çalışan ve nefret suçunun yapısını ve etkisini açıklayacak olan bir sivil toplum kuruluşundan gelen bilgileri içerir.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 1.1: Eğitim için zemin hazırlamak ve eğitimin beklentileri ortaya koymak üzere kıdemli bir liderden bilgi edinilmesi
- ▶ Etkinlik 1.2: Nefret suçunun etkisi ve bağlamı üzerine ulusal/yerel bir sivil toplum kuruluşundan bilgi edinilmesi

11.00-11.30 Kahve molası

11.30-13.00 Temel kavramlar: Lezbiyen, gey, trans ve interseks kimdir ve nefret suçu nedir?

Bu etkinlikler LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarından etkilenen farklı grupları tanıtır ve uluslararası düzeyde ve ulusal bağlam içerisinde nefret suçu kavramını inceler.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 2.1: LGBTİ topluluğuyla ilgili temel terminolojiyi kavramak.
- ▶ Etkinlik 2.5: Nefret suçu nedir?
- ▶ Etkinlik 2.7: Ulusal nefret suçu bağlamını haritalandırma (ulusal bağlamın nasıl haritalandırılacağına dair daha fazla örnek için lütfen "daha ileriye" adlı bölüme bakınız).

13.00-13.45 Öğle yemeği

13.45-14.45 İnsan hakları ve polis memurunun rolü

Bu etkinlik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin temel kararlarını gözden geçirir ve bu kararları LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını soruştururken polis memurunun rolü için uygular.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 3.3: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarıyla ilgili Avrupa Konseyi'nin temel standartlarını, diğer insan hakları standartlarını ve ulusal standartları anlamak.

14.45-15.45 Nefret suçu soruşturması

Bu etkinlikler LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının etkili şekilde nasıl soruşturulacağı ve mağdur odaklı bir yaklaşımın önemi üzerine katılımcıları düşünmeye teşvik eder.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 4.2a: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması: Mağdur odaklı bir yaklaşım
- ▶ Etkinlik 4.2b: LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının soruşturulması: Mağdur odaklı bir yaklaşım

15.45-16.00 Kahve molası

16.00-17.00 Delillerin toplanması

Bu etkinlikler LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarında yaygın olan ön yargı saiklerinin tespit edilmesinde ve başarılı bir nefret suçu soruşturması gerçekleştirilmesi için bu delillerin kullanılmasında katılımcılara destek olur.

Etkinlik listesi aşağıdaki gibidir:

- ▶ Etkinlik 4.4: Delillerin toplanması: Ön yargı göstergeleri - Ön yargıya dayalı seçimleri/ön yargı saikini kanıtlama
- ▶ Etkinlik 4.5: Delillerin toplanması: Ön yargı göstergeleri- LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarının tespit edilmesi

(5.1. numaralı katılımcı kopyasının da katılımcılara dağıtılması tavsiye edilmektedir)

17.00-17.15 Kapanış ve değerlendirme

Bu oturum sırasında eğitmen eğitimi sona erdirir ve katılımcıları değerlendirmelerini tamamlamaya davet eder.

Polis memurları ceza adaleti sisteminin ön saflarında yer alır ve birçok nefret suçu mağduru için ilk temas noktasıdır. Bu kitapçık LGBTİ kişilere yönelik nefret suçlarını tespit etmeye ve soruşturmaya dair gerekli becerilerin geliştirilmesi amacıyla Avrupa Konseyi ülkelerinde faaliyet gösteren polis eğitimcileri, soruşturma memurları, yöneticiler, nefret suçlarından sorumlu yetkililer ve ön saf polis memurları için hazırlanmıştır.

Norwegian Embassy

www.coe.int

Avrupa Konseyi kıtanın öncü insan hakları organizasyonudur. Konsey, 28'i Avrupa Birliği üyesi olan 47 üye ülkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üye ülkeleri, insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü korumak için tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraftır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşme'nin üye ülkelerde uygulanmasını denetlemektedir.